

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva

Bc. Tereza Urbanová

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tereza Urbanová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva

Název anglicky

Evaluation of financial literacy of selected groups of the population

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě zhodnocení úrovně finanční gramotnosti u vybrané skupiny obyvatelstva identifikovat nedostatky, které může testovaná skupina vykazovat a navrhnout řešení, jak tyto nedostatky eliminovat či jim předcházet.

Metodika

Diplomová práce bude vycházet ze zpracování teoretických východisek pro vytvoření praktické části práce.

Teoretická východiska budou zpracována metodou deskripce a definice na základě samostatného studia literatury a jiných adekvátních zdrojů (česká i zahraniční odborná literatura, odborné články a aktuální internetové zdroje), které se váží k dané problematice. Zpracováním literární rešerše bude upřesněn cíl práce, jehož dosažení bude předmětem vlastní práce.

Vlastní práce bude vycházet z dotazníkového šetření týkajícího se finanční gramotnosti. Hlavním nástrojem pro zpracování výsledků šetření je analýza získaných primární dat a jejich zpracování. Zjištěné výsledky budou v závěru práce vyhodnoceny a diskutovány, následně budou stanovena doporučení či návrhy pro zlepšení stávající situace u cílové skupiny obyvatel.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

finance, finanční gramotnost, sazba, student, úvěr

Doporučené zdroje informací

BLAŽEK, Lukáš, VRABCOVÁ, Pavla. Finanční gramotnost. Praha. Vysoká škola ekonomie a managementu. 2019. 228 s. ISBN 978-80-87839-99-7.

BRABEC, Jiří. Finanční gramotnost srozumitelně a bez překážek. Plzeň. ABC finančního vzdělávání. 2016. 91 s. ISBN 978-80-905057-1-1.

KLAIPEDA, KURESSAARE, JELGAVA. Personal Finance Management. Handbook for Social Workers. 2017. 120 p. ISBN 978-9934-8495-8.

RYAN, J. S. a RYAN, Ch. Personal financial literacy. 3rd edition. Mason, Ohio: South-Western/Cengage, 2017. ISBN 9781305653078.

SYROVÝ, Petr, TYL, Tomáš. Osobní finance. Praha. Grada Publishing. 2021. 244 s. ISBN 978-80-271-3123-5.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Markéta Beranová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 18. 10. 2023

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.03.2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Markétě Beranové, Ph.D. za její čas, který mi věnovala při psaní diplomové práce. Děkuji za věcné připomínky a užitečné rady, které mi byly poskytnuty a také za vstřícnost a pomoc. Poděkovat bych chtěla také své rodině, která mi byla velkou oporou při psaní této práce. Poděkování patří také respondentům, kteří se zúčastnili a věnovali čas mému dotazníkovému šetření.

Finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na téma finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva se zaměřením na generaci Y. Tato práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a praktickou část tedy vlastní část.

Teoretická část je zaměřena na finanční gramotnost dle odborné literatury a dalších zdrojů, kde je identifikována gramotnost finanční, peněžní, cenová a rozpočtová. V gramotnosti peněžní se vyskytují pojmy jako peníze, finanční produkty a investice. V cenové gramotnosti jsou definovány pojmy jako úrokové sazby, hrubý domácí produkt, inflace a nezaměstnanost. Rozpočtová gramotnost obsahuje pojmy jako úvěry a rodinný rozpočet. Následně je zde vymezena generace Y, na kterou se právě tato diplomová práce zaměřuje. V práci je také popsána finanční gramotnost v České republice a instituce, které se touto tematikou zabývají.

Vlastní část práce je zpracována na základě dotazníkového šetření, které bylo vypracováno v aplikaci Google Forms a rozesláno pomocí internetu. Šetření obsahuje celkem 44 otázek. Součástí vlastní práce je také testování statistických hypotéz, které jsou vypracovány pomocí aplikace MS Excel ve formě kontingenčních tabulek a pomocí funkce CHISQ.TEST. Hypotézy se zaměřují na závislost kritérií a věku respondentů. Věk respondentů je vybrán z důvodu tematiky diplomové práce, která se zaměřuje na generaci Y. Následně jsou dotazníkové šetření a testování hypotéz shrnuty v kapitole 5, kde je rozvinuta diskuse s možným doporučením. Posledním bodem této práce je kapitola 6, která zobrazuje závěr práce.

Přibližně polovině respondentů přijde téma finanční gramotnosti a ekonomické dění v České republice jako důležité téma, o které jeví i určitý zájem. Ačkoliv v určitých bodech lze shledat mírné nedostatky, například u vyhledávání sazeb od České národní banky, kde si respondenti nebyli 100 % jistí. U testování hypotéz došlo ke zjištění, že u 6 ze 7 hypotéz neexistuje závislost mezi věkem respondentů a jejich znalostmi či osobními zkušenostmi.

Klíčová slova: finance, finanční gramotnost, generace Y, sazba, student, úvěr

Evaluation of financial literacy of selected groups of the population

Abstract

The thesis focuses on the financial literacy of selected population groups with a focus on Generation Y. This thesis is divided into two parts, namely the theoretical part and the practical part, i.e. the actual part.

The theoretical part focuses on financial literacy according to literature and other sources, where financial, monetary, price and budget literacy are identified. Money literacy includes concepts such as money, financial products and investments. In price literacy, concepts such as interest rates, gross domestic product, inflation and unemployment are defined. Budget literacy includes concepts such as credit and family budget. Subsequently, Generation Y, which is the focus of this thesis, is defined. The thesis also describes financial literacy in the Czech Republic and the institutions that deal with this topic.

The actual part of the thesis is based on a questionnaire survey, which was developed in Google Forms and sent out via the Internet. The survey contains a total of 44 questions. The actual work also includes testing of statistical hypotheses, which are developed using MS Excel in the form of contingency tables and using the CHISQ.TEST function. The hypotheses focus on the dependence of the criteria and the age of the respondents. The age of the respondents is chosen because of the topic of the thesis, which focuses on Generation Y. Subsequently, the questionnaire survey and hypothesis testing are summarised in Chapter 5, where a discussion is developed with possible recommendations. The last section of this thesis is Chapter 6, which shows the conclusion of the thesis.

Approximately half of the respondents find the topic of financial literacy and economic developments in the Czech Republic to be an important topic in which they have some interest. Although slight shortcomings can be found at certain points, for example, in the announcement of rates by the Czech National Bank, where respondents were not 100% sure. In hypothesis testing, it was found that for 6 out of 7 hypotheses there was no relationship between the age of the respondents and their knowledge or personal experience.

Keywords: finance, financial literacy, generation Y, rate, student, loan

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	15
3.1 Finanční gramotnost.....	15
3.2 Peněžní gramotnost	16
3.2.1 Nabídka a poptávka po penězích a rovnováha na trhu peněz	16
3.2.2 Peníze.....	17
3.2.3 Způsoby placení	19
3.2.4 Finanční produkty	22
3.2.5 Investice	29
3.3 Cenová gramotnost.....	32
3.3.1 Úrokové sazby vyhlášené Českou národní bankou	32
3.3.2 Hrubý domácí produkt (HDP)	34
3.3.3 Inflace	35
3.3.4 Nezaměstnanost	38
3.3.5 Phillipsova křivka	40
3.4 Rozpočtová gramotnost.....	41
3.4.1 Úvěry	42
3.4.2 Rodinný rozpočet.....	44
3.5 Vymezení generací.....	46
3.5.1 Generace Y	48
3.6 Finanční gramotnost v České republice	50
3.6.1 Standardy finanční gramotnosti v ČR.....	50
3.6.2 Instituce zabývající se finanční gramotností v ČR	51
4 Vlastní práce.....	53
4.1 Dotazníkové šetření.....	53
4.1.1 Stanovení cílů šetření	53
4.1.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	53
4.2 Testování vybraných hypotéz	77
4.2.1 Seznam testovaných hypotéz	77
5 Výsledky a diskuse	81
5.1 Zjištěné výsledky dotazníkového šetření	81
5.2 Zjištěné výsledky u testování hypotéz	83

5.3	Diskuse nad zjištěnými výsledky s možným doporučením zlepšení finanční gramotnosti.....	84
6	Závěr.....	86
7	Seznam použitých zdrojů.....	89
7.1	Knižní zdroje.....	89
7.2	Internetové zdroje.....	92
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	99
8.1	Seznam obrázků.....	99
8.2	Seznam tabulek.....	99
8.3	Seznam grafů.....	100
8.4	Seznam použitých zkratk.....	101
Přílohy	102

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá finanční gramotností s bližším zaměřením na generaci Y. Finanční gramotnost zaujímá velmi důležitou roli pro celé lidstvo. Každý jedinec by měl být schopný dle svého svědomí a vědomí správně nakládat se svými financemi. V současné době plné chytrých technologií a online světa je větší část obyvatel schopna vyhledávat patřičné informace na internetu. Z již uvedeného důvodu by měly být osoby schopné si dohledat informace o aktuálních trendech z hlediska zhodnocování peněz, aktuálních úrokových sazbách a mnoho dalších věcí. Právě generace Y, která v době vzniku těchto technologií vyrůstala, má k již zmíněným technologiím velmi blízký vztah. Vzhledem k tomu by pro ně mělo být běžnou záležitostí tyto technologie využívat. Tematika finanční gramotnosti nebo alespoň určitých základů by pro tuto generaci měla být bližší v souvislosti s aktivním využíváním informací dostupných online.

V současné době, kdy je ekonomická situace v České republice nestálá, je potřeba, aby každý věděl, jak s finančními prostředky nakládat. Například jak a kdy je vhodné využít možností hypotéky či úvěrů a také za jakých podmínek. Vzhledem ke zvýšené inflaci, vyšších úroků či například vyšších cen nemovitostí může být finanční situace pro mnoho lidí složitější. Důležitou podstatou je, aby každá osoba byla finančně vzdělaná na tolik, aby se nedostala do finančních potíží. Důležitým rysem finanční gramotnosti je finanční vzdělávání již od mladistvého věku. Již v dětském věku by bylo vhodné naučit se používat finance správným směrem. V současné době není dostatečné mít pouze základní přehled této tematiky, ale je potřeba se jí věnovat trochu blíže, ať už pomocí vlastního učení se či pomocí poradců.

S pojmem finanční gramotnost se pojí témata jako bankovní produkty, od spořicíh účtů až po investice, kterou popisuje gramotnost peněžní. Následuje cenová gramotnost, která zahrnuje v posledních letech velmi zmiňovanou inflaci anebo také nezaměstnanost. V poslední řadě gramotnost rozpočtová, která zahrnuje například rodinné či osobní finance, jejich příjmy a výdaje, a právě nakládání s finančními prostředky. Těmito pojmy se zabývá teoretická část diplomové práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě zhodnocení úrovně finanční gramotnosti u vybrané skupiny obyvatelstva identifikovat nedostatky, které může testovaná skupina vykazovat a navrhnout řešení, jak tyto nedostatky eliminovat či jim předcházet.

2.2 Metodika

Diplomová práce se skládá ze dvou částí, a to z části teoretické a praktické. Praktická část práce je vytvořena na základě zpracování teoretických východisek. Teoretická východiska jsou zpracována na základě samostatného studia literatury a jiných adekvátních zdrojů (tj. česká a zahraniční odborná literatura a aktuální internetové zdroje). Jak uvádějí autoři Hendl a Remr (2017) vyhodnocení dostupné literatury a dalších zdrojů je důležitým krokem každého výzkumu.

Autor Chráska (2016) uvádí, že výchozím cílem zpracovaných teoretických východisek ve zkoumané oblasti je seznámení se současným stavem a úrovní poznání v dané oblasti a získání co největšího množství dostupných informací. Teoretická východiska byla zpracována formou analýzy, komparace a syntézy. Analýza se zaměřila na rozbor informací, komparace sloužila k porovnání různých aspektů a syntéza k vytvoření celkového pohledu. Výše zmíněné metody jsou důležité pro vymezení teoretických základů. V teoretické části práce je popsána gramotnost, která je rozdělena na témata finanční, peněžní, cenové a rozpočtové gramotnosti. V jednotlivých kapitolách je definována problematika, která s jednotlivým typem gramotnosti věcně souvisí. V peněžní gramotnosti je popsán trh peněz, peníze a způsoby placení, finanční produkty a investice. V cenové gramotnosti je popsána definice úrokových sazeb, hrubého domácího produktu, inflace a nezaměstnanost. Poslední bod gramotnosti, a to gramotnost rozpočtová se zaměřuje na úvěry a rodinný rozpočet. Vzhledem k zaměření diplomové práce na generaci Y je taktéž v teoretických východiscích popsána generace a její přehled. Vyjma generace Y jsou zde popsány i generace další. Posledním bodem teoretické části práce je finanční gramotnost v České republice. V tomto bodě je věnován prostor standardům finanční gramotnosti a institucím, které se zabývají tematikou finanční gramotnosti v České republice.

Vlastní práce vychází z dotazníkového šetření týkající se finanční gramotnosti. Dotazníkové šetření je vypracováno pomocí aplikace Google Forms, ve které je dotazník vytvořen a následně pomocí internetu rozeslán respondentům. Dotazník obsahuje celkem 44 otázek a jak již bylo zmíněno, je určen občanům patřícím do generace Y, tj. osoby ve věku 23-43 let. Šetření představuje 40 otázek zaměřující se na tematiku finanční gramotnosti a vlastní zkušenosti a 4 otázky zaměřující se na sociodemografické působení zúčastněných respondentů. V dotazníkovém šetření se vyskytují převážně uzavřené otázky s volbou pouze jedné odpovědi. V některých případech u uzavřených otázek je možné zvolit více odpovědí. V 5 otázkách může respondent dopsat svou vlastní odpověď v případě, pokud by z předem zvolených žádnou nevybral. Dopsat odpovědi může respondent převážně u otázek, které se týkají spoření a investování. Následně je dotazníkové šetření zpracováno do grafů, kdy každá otázka má svůj vlastní vypracovaný graf, který je následně okomentován. Šetření probíhalo v období od 9. listopadu 2023 do 11. prosince 2023 a celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo 228 respondentů.

Po vypracování dotazníkového šetření se kapitola 4.2 zaměřuje na testování vybraných hypotéz právě z vybraných otázek dotazníkového šetření. V testování hypotéz se jedná o zamítnutí či nezamítnutí nulové hypotézy, která vyjadřuje závislost či nezávislost vybraných kritérií. K testování hypotéz byla vybrána metoda Pearsonova Chí kvadrát testu ve formě kontingenčních tabulek, které byly vypracovány pomocí aplikace Excel. Pearsonův Chí kvadrát test se používá k určení, zda existuje spojitost mezi dvěma proměnnými, tj. jak moc se skutečné hodnoty pozorovaných dat liší od očekávaných hodnot za předpokladu, že neexistuje žádná spojitost mezi proměnnými (Soukup a kol., 2019). U každé hypotézy se nachází tabulka s daty a vyhodnocením dané hypotézy. Tabulka v řádcích obsahuje odpovědi z vybraných testovaných otázek a ve sloupcích kritérium, se kterým je porovnávána závislost. V případě této diplomové práce je vybrané kritérium věk, a to z důvodu vybraného tématu dané diplomové práce na generaci Y. Z tohoto důvodu autorka práce shledala věk jako vhodné kritérium k posouzení závislosti u vybraných odpovědí pro následnou analýzu dat. V každé tabulce se vyskytují skutečné četnosti a očekávané četnosti, ze kterých je následně počítáno. Skutečné četnosti představují počet respondentů u každé odpovědi a očekávané četnosti jsou vypočteny. Očekávané četnosti jsou vypočteny jako podíl součinu součtů řádků, sloupců a celkového součtu. Následně je spočtena hodnota, označena p-value (*pravděpodobnost získání pozorovaných dat*), pomocí funkce

CHISQ.TEST. Tato funkce obsahuje hodnoty skutečných a očekávaných četností (vyjádřeno jako =CHISQ.TEST(AKTUÁLNÍ; OČEKÁVANÉ).

Po vypočtení všech potřebných výpočtů dojde k porovnání vypočtené hodnoty p-value s kvantilem Pearsonova χ^2 rozdělení, které je nalezeno ve statistických tabulkách. V případě, kdy je vypočtená hodnota p-value větší než hodnota χ^2 , dochází k zamítnutí nulové hypotézy. Tím dojde k závislosti mezi stanovenými kritérii. V opačném případě, kdy bude vypočtená hodnota p-value nižší než hodnota χ^2 , nemůže dojít k zamítnutí hypotézy. To znamená, že závislost mezi stanovenými kritérii neexistuje. V této diplomové práci je stanovené kritérium věk, a tak se testuje, zda věk má vliv na rozhodování či znalosti respondentů.

V kapitole 5 dochází k popsání zjištěných výsledků z dotazníkového šetření a testování hypotéz, kde dojde k sumarizaci zjištění. Následně je taktéž v této kapitole rozvedena diskuse nad zjištěnými výsledky. Poslední kapitola 6 se zabývá závěrem diplomové práce.

3 Teoretická východiska

Diplomová práce se v teoretických východiscích zaměřuje na vymezení pojmu finanční gramotnost a její rozdělení. Rozdělení finanční gramotnosti definují 3 typy gramotnosti, které jsou v následujících kapitolách podrobněji vysvětleny a vymezeny. Následující kapitoly se zaměřují na vymezení generací a přesněji na generaci Y, kterou se tato diplomová práce zabývá.

3.1 Finanční gramotnost

Metodický portál RVP.CZ (rámcový vzdělávací program) vymezuje finanční gramotnost jako soubor dovedností, znalostí a hodnot občana, které jsou nepostradatelné k finančnímu zabezpečení své vlastní osoby či své rodiny. Jejím následným cílem je aktivní vystupování dané osoby na trhu produktů a služeb (Digifolio.rvp.cz, 2023).

Ministerstvo financí na svých webových stránkách formuluje finanční gramotnost tímto způsobem: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.*“ (Ministerstvo financí ČR, 2021).

Finanční gramotnost je kombinace finančního povědomí, znalostí, dovedností a chování, které jsou podstatné pro dosažení vyhovujících finančních rozhodnutí vedoucích k dosažení finančního blahobytu (OECD.ORG, 2023).

Dovednosti a znalosti, které jsou nezbytné k aktivnímu finančnímu rozhodování jako je založení bankovních účtů, jaký druh hypotéky vybrat, v jaké míře a do čeho přesně investovat či jak si spořit například na důchod. Podle průzkumu OECD, který proběhl v roce 2020 má ovšem s finanční gramotností problém zhruba polovina dospělých v Evropské unii. Mezi nejzranitelnější skupinu v souvislosti s finanční gramotností patří nízkopříjmoví obyvatelé, a to například ženy, mladí a starší lidé. Každá osoba by měla být schopna určit rizika a nést zodpovědnost za svá rozhodnutí s půjčováním či investováním svých peněz. Gramotnost tak funguje jako nástroj k lepšímu plánování a rozhodování ohledně financí do budoucnosti. Jejím úkolem je chránit jednotlivce či skupiny před zadlužováním, nadměrným riskováním a také hlavně před podvody, které jsou čím dál aktuálnější a rozsáhlejší (EUROPA.EU, 2023).

Struktura finanční gramotnosti je definována do 3 složek:

- Peněžní gramotnost

- Cenová gramotnost
- Rozpočtová gramotnost (Ministerstvo financí ČR, 2007, s. 6).

3.2 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost reprezentují kompetence, které jsou potřebné pro využití hotovostních a bezhotovostních peněz a následné využití transakcí. Pod tento typ gramotnosti se řadí například peníze, způsoby placení, typy bankovních účtů a platebních karet, spoření, pojištění, investice a úvěry (Ministerstvo financí ČR, 2007, s. 6, Vybíhal a kol., 2011, s. 6).

3.2.1 Nabídka a poptávka po penězích a rovnováha na trhu peněz

Nabídka peněz jinak peněžní zásoba, představuje množství peněz, které jsou dostupné v oběhu. Nabídka peněz, zkráceně MS (money supply), zobrazuje vztah mezi nabízeným množstvím peněz a následně jejich cenou. Tuto cenu pak vyjadřuje úroková míra (Howells, Bain, 2008).

Peněžní prostředky se shromažďují z hlediska stupně likvidity do měnových agregátů. Likvidita představuje možnost přeměny peněz na peníze hotovostní. Následně se měnové neboli peněžní agregáty označují písmenem M a přidělenou číslicí. Čím je agregát vyšší, tím nižší je následná likvidita peněz. V eurosystému se vyskytují tři typy agregátů, a to agregát úzký, střední a široký.

Úzký agregát (M1)

Agregát M1 tvoří emitované oběživo (bankovky a mince) a jednodenní vklady (peněžní zůstatky na účtu volně dostupné k okamžité bezhotovostní platbě či k okamžitému použití jako hotovosti) (Brčák a kol., 2014, s. 64).

Střední agregát (M2)

Agregát M2 obsahuje úzký agregát M1 dále vklady se splatností do 2 let a zároveň vklady s výpovědní lhůtou do 3 měsíců (Brčák a kol., 2014, s. 64).

Široký agregát (M3)

Agregát M3 obsahuje střední agregát M2, repo operace, akcie, podílové listy a emitované dluhové cenné papíry se splatností do 2 let (Brčák a kol., 2014, s. 64).

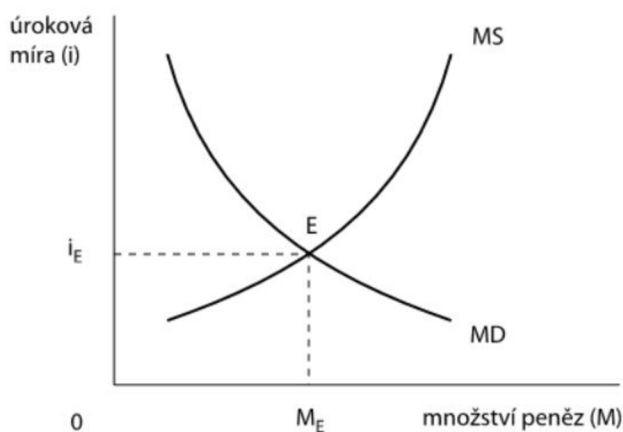
Peněžní zásoba (M) vyjadřuje vztah oběživa (C_r) a souhrn vkladů (D) (Brčák a kol., 2014, s. 65).

$$M = C_r + D$$

Poptávka po penězích (MD = money demand) představuje množství peněz poptávaných neboli požadovaných při určité ceně (úrokové míře). Požadované peníze reprezentují peníze, které firmy a domácnosti chtějí držet v co nejlikvidnější podobě. Celková poptávka obsahuje rozdílné motivy poptávky po penězích (transakční a spekulativní neboli majetkovou). Transakční poptávka po penězích zahrnuje transakční a opatrnostní motiv. Spekulativní poptávka po penězích se snaží udržet peníze jako aktivum kde je hlavním motivem diverzifikace portfolia (Jurečka, 2023, s. 108-111).

Obrázek 1 vyobrazuje nabídku a poptávku po penězích, které následně tvoří rovnováhu na trhu peněz. Křivka MD (poptávka) představuje poptávku po penězích při dané velikosti produkce a cen, křivka MS (nabídka) zobrazuje úvěrové chování bank a politiku centrální banky. Průsečík zmíněných dvou křivek tvoří rovnovážnou úrokovou míru (E), která představuje rovnovážnou tržní cenu v souladu s cíli hospodářské politiky (Jurečka, 2023, s. 130-131).

Obrázek 1 - Trh peněz

Zdroj: Jurečka (2023, s. 130,131)

3.2.2 Peníze

Jako peníze lze označit jakékoliv aktivum, které lidé přijímají výměnou za statky a služby nebo ke splacení dluhů. Již v historii byl používán tzv. barterový obchod, který vyjadřoval směnu zboží za zboží nebo služby za služby. Podmínkou tohoto obchodu bylo, že směna zboží či služeb musela být ve stejné hodnotě (Brčák a kol., 2014, s. 61).

Peníze se dělí na určité druhy a tím prvním je oběživo. Oběživa neboli hotovost vyjadřují mince a bankovky využívané při směně. Následujícím vyjádřeným druhem jsou vklady jinak zvaná depozita. Elektronické peníze vyjadřují bezhotovostní druh peněz, které jsou považovány za náhradu mincí a bankovek. Elektronické peníze jsou uloženy na čipové kartě a slouží k bezhotovostním transakcím, které jsou uskutečnitelné v omezených limitech (Vybíhal a kol., 2011, s. 128).

Ochranné prvky bankovek dle České národní banky (ČNB)

Bankovky v České republice mají 8 ochranných prvků:

- Vodoznak – tzv. lokální stupňovitý vodoznak, tedy kombinace tmavého a světlého s použitím různých odstínů mezi nejtmaší a nejsvětlejší částí. Vodoznak je viditelný při pohledu proti světlu.
- Okénkový proužek s mikrotextem – proužek tvořený z metalizované hmoty, který je zapuštěn do papíru s šířkou 3 mm. Při pohledu na bankovku lze vidět vystupující částí proužku a při pohledu proti světlu je vidět proužek z obou stran, a to jako tmavá linka s mikrotextem hodnoty bankovky.
- Barevná vlákna – zapuštěná vlákna v papíru, která jsou okem viditelná, v oranžové barvě a délce 6 mm.
- Soutisková značka – značka v kruhovém tvaru tvořená z písmen „ČR.“ Na jedné straně bankovky je viditelná jedna část značky a z druhé strany její druhá část. V případě pohlednutí proti světlu, je značka celá viditelná a její linky na sebe přesně navazují a tvoří právě již zmíněná písmena.
- Skrytý obrazec – viditelný v případě sklopení bankovky ve výši očí do vodorovné polohy proti světlu. Obrazec označuje hodnotu bankovky.
- Proměnlivá barva – ochranný prvek, u kterého se mění barva v závislosti na dopadajícím světle na bankovku a jejím úhlu. Na bankovce s hodnotou 1 000 Kč vystupuje ochranný prvek lípový list, který mění svou barvu ze zlaté na zelenou.
- Iridiscentní pruh – duhově lesklý pruh s šíří zhruba 20 mm, umístěný blíže pravému okraji bankovky. Při běžném pohledu se zdá, že je pruh průhledný a slabě zbarvený až tmavý, avšak při sklopení proti světlu získá barevný nádech s kovovým odleskem.
- Mikrotext – text na straně líce číselně označuje hodnotu bankovky a na rubové straně označuje hodnotu bankovky slovně (Česká národní banka, 2023).

Na Obrázku 2 lze vidět reprezentující tisícikorunou a její ochranné prvky s přesnými umístěními.

Obrázek 2- Ukázka ochranných prvků a jejich umístění na 1000 Kč

Zdroj: Česká národní banka (2023)

Funkce peněz

Peníze mají vymezené funkce, které dále slouží jako:

- Uchovatel hodnoty – tato funkce umožňuje směnu v jakékoliv výši a v rozdílnou dobu, než je následné nabytí.
- Prostředek směny – funkce, která umožňuje schopnost peněz vykonávat směnné akty a zároveň musí splňovat přenositelnost, dělitelnost a stabilitu hodnoty.
- Účetní (zúčtovací) jednotka – schopnost peněz vyjádřit hodnotu výrobků a služeb (náklady, výnosy, zisk apod.).
- Standard odložených plateb – prostřednictvím této funkce peníze slouží jako prostředek k vyjádření a vyrovnání dluhu (Vybíhal a kol., 2011, s. 127, Brčák a kol., 2014, s. 62).

3.2.3 Způsoby placení

Hotovostní platební styk

Hotovostní platební styk se provádí prostřednictvím mincí a bankovek, a to kdekoli a kdykoli. Zákazník předá fyzické peníze, které si může v případě potřeby vybrat v bankomatu, prodávajícímu za určité zboží či službu. Výhodou hotovostního platebního styku je fakt, že zákazník zaplatí okamžitě bez dalších nákladů. Jistou nevýhodou lze shledat v nižší bezpečnosti, z důvodu vyskytujících se padělků bankovek. Následně také riziko ztráty a krádeže. V případě krádeže hotovosti nelze uskutečnit preventivní kroky jako je tomu u bezhotovostního styku, kde je možnost okamžitého zablokování karty (Vybíhal a kol., 2011, s. 134, Srovnejto.cz, 2023).

Bezhotovostní platební styk

Bezhotovostní platební styk, jinak také takzvaná bezdotyková nebo bezkontaktní platba. Tento typ transakce se vykonává bez využití fyzické hotovosti, která se uskutečňuje pomocí kreditní nebo debetní karty, mobilní platby, bankovního převodu nebo v dnešní době velmi populární digitální peněženky. Mezi výhody bezkontaktní platby patří lepší zabezpečení a rychlost placení. Další výhodou je flexibilita, pohodlí, lepší přehled a historie transakcí, které člověk provádí (Techtarget.com, 2023, Money.com, 2023).

Každá banka, u které má zákazník vytvořený účet, nabízí platební karty. Platební karty jsou využívány k placení u obchodníků za zboží či služby a pro výběr hotovosti v bankomatech. Nejdůležitějším ochranným prvkem u platebních karet je čtyřmístný kód neboli PIN kód, který si může uživatel sám nastavit. Tento PIN kód slouží jako ochranný prvek při krádeži či zneužití karty. Platební karty se dělí na debetní a kreditní (Doubková, Tomek, 2016, s. 16, 18).

Bezpečnostní prvky karty

Každá karta musí mít náležitě bezpečnostní prvky, viz Obrázek 3 a 4, které chrání majitele před využitím někým cizím.

1. Datový čip – čip obsahuje identifikační údaje platební karty.
2. 16místné číslo karty – číslo, které slouží jako identifikační číslo pro internetové platby.
3. Bezkontaktnost – označení, které poukazuje na bezkontaktní možnost platby kartou, se kterou lze zaplatit pouze přiložením k platebnímu terminálu.
4. Logo karetní asociace.
5. Platnost karty – tvar platnosti karty měsíc/rok slouží jako informační údaj k jakému měsíci platnost karty vyprší a zároveň jako údaj, který je zadáván při internetových platbách.
6. Jméno a příjmení držitele
7. Magnetický proužek – černý proužek, ve kterém jsou uloženy údaje o kartě.
8. Podpisový proužek – proužek slouží k podepsání majitele karty. V případě jeho chybějícího podpisu nemusí obchodník kartu přijmout.
9. Kontaktní údaje – telefonní číslo na vydavatelskou banku pro potenciální blokaci karty.
10. CVC/CVV kód – ochranný kód pro internetové platby.

11. Hologram – bezpečnostní prvek (ČSOB.CZ, 2023).

Obrázek 3 - Bezpečnostní prvky přední strany karty

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSOB.CZ (2023)

Obrázek 4 - Bezpečnostní prvky zadní strany karty

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSOB.CZ (2023)

Debetní karta

Debetní karta se využívá při platbách u obchodníků a k výběrům z bankomatů. Tento druh karty automaticky uživatel dostane k vlastnímu běžnému účtu. Při platbách debetní kartou zákazník využívá peníze, které má ihned k dispozici (KB.CZ, 2023).

Kreditní karta

Kreditní karta nevyužívá zákaznickovy vlastní prostředky, ale prostředky banky. Tyto prostředky tak klient může čerpat do předem sjednaného limitu. Takto čerpané peněžní prostředky musí klient následně vrátit zpět bance. Vrácení prostředků na kreditní kartě

probíhá v bezúročném období a bez poplatků. O kreditní kartu si musí klient zažádat, a to prostřednictvím mobilní aplikace, v internetovém bankovníctví nebo osobně na pobočce. (KB.CZ, 2023).

Další možnou formou karet jsou bezkontaktní platební karty, které jsou nejrozšířenější. Jedná se o platební karty s technologií NFC (Near Field Communication), které umožňují klientovi zaplatit u obchodníka bez zadání PINu a to jen tím, že přiloží kartu či zařízení k platebnímu terminálu. Podmínkou bezkontaktního placení bez PINu je platba do částky 500 Kč. Bezkontaktní platby lze uskutečnit pomocí mobilního telefonu, které mají zabudované NFC technologie ve svých zařízeních. Placení u obchodníků pomocí mobilních zařízení je v dnešní době nejpoblárnější (Ministerstvo financí ČR, 2016).

3.2.4 Finanční produkty

Důležitým aspektem v bankovních produktech je jejich nabídka. Banky nabízí širokou škálu služeb, které mohou potencionální klienti využívat. Mezi ně se řadí zřízení účtů, platební karty, půjčky, spoření a také pojištění. Klienti si tak mohou z široké škály služeb vybrat jak vhodnou banku, tak vhodný produkt či službu, kterou chtějí využít.

Běžný účet

Běžný účet se řadí mezi základní bankovní služby, kterou banka může klientovi poskytnout. Tento typ účtu je určen k ukládání peněžních prostředků. Banka, která běžný účet klientovi vede je označována za poskytovatele platebních služeb. Na druhé straně osoba, která běžný účet vlastní, tj. majitel účtu, může prostřednictvím účtu uskutečňovat platební transakce. Majitel účtu si na svůj vlastní účet může vkládat peníze v hotovosti, a to prostřednictvím bankomatů nebo na pobočce banky nebo jej také z účtu vybírat. Nadále pak majitel může své finanční prostředky převádět ve prospěch jiných účtů (Finanční vzdělávání.cz, 2021).

Společně s běžným účtem má majitel k dispozici následně další služby, které může využívat. Mezi tyto služby se řadí například platební karty a zřízení internetového bankovníctví. V dnešní době banky nabízí mnoho typů běžných účtů, a to běžné účty pro děti a dospělé. Každá banka nabízí jiné služby, úročení a výhody k běžným účtům a záleží tak pouze na klientovy, které podmínky jsou pro něj nejlvýhodnější. (Moneta.cz, 2023).

Spořicí účet

Spořicí účty slouží k pravidelnému odkládání finančních prostředků, které má osoba volně k dispozici, s předem stanovenou úrokovou sazbou na přesně určený časový úsek. Tento druh účtu je považován za nejjednodušší formu zhodnocení finančních prostředků před inflačními dopady. Dnes nabízí spořicí účty skoro každá banka, avšak každá s jinou výší úroku. Peníze, které si osoba uloží na spořicí účet nejsou vázány dlouhodobě, a tak s nimi klient může nakládat kdykoliv. Obecně se na spořicí účtech úroky pohybují v nízkých sazbách, avšak s rostoucí inflací rostou také zmíněné úroky. Společně s úroky zde vystupuje srážková daň, která činí 15 %. Banka srážkovou daň vypočítává při připisování úroků a následně ji za klienta odvede (Janda, 2011, s. 163-176, Finex.cz, 2023).

Jako výhodu spořicí účtů lze tedy uvést zhodnocení peněz a tím možnost snížení dopadu inflace, jak již bylo zmíněno. Dalším pozitivem je jejich nerizikovitost a jejich flexibilita. Na druhé straně se zde vyskytují i nevýhody, a to již zmíněné nízké úroky. V některých případech je nutné si společně se spořicí účtem založit také běžný účet, to však záleží na podmínkách banky. Vzhledem k tomu, že některé banky mají jako podmínku založení běžného účtu k účtu spořicímu, může být považováno za výhodu to, že je možné přesouvat prostředky mezi těmito účty během okamžiku. Pokud dochází k přesunu prostředků ve stejné bance, je převod okamžitý. (Finex.cz, 2023, Investopedia.com, 2023).

V následující Tabulce 1 lze vidět přehled úrokových sazeb na spořicí účtech u bankovních institucí. Každá banka nabízí jiné úrokové sazby s jinou podmínkou zůstatku, v případě vyššího zůstatku může klient mít nižší úrokovou sazbu. Nejvyšší sazbu nabízí UniCredit Bank, a to ve výši 6 % p. a. (ročně), kterou klientům garantuje do 30.06.2023. Garance těchto sazeb nabízí v aktuální době vícero bankovních institucí. Některé banky mají také podmínku pro dosažení úrokové sazby a to takové, že klient musí jejich kartou v daném měsíci v několikrát zaplatit. Poté má klient na bonusový úrok nárok.

Tabulka 1 - Přehled úrokových sazeb na spořicíh účtech bank

Banka	Úroková sazba v %	Zůstatek v Kč
Air Bank	5	Do 250 000
Air Bank	4	250 000 – 500 000
Banka CREDITAS	5,6	Do 500 000
ČSOB	5	Do 250 000
KB	5	Do 200 000
MONETA Money Bank	5,3	Do 1 mil.
Raiffeisen BANK	5,5	Do 500 000
TRINITIY BANK	5,68	Do 500 000
TRINITIY BANK	4,08	Nad 500 000
UniCredit Bank	6	Do 500 000

Zdroj: vlastní zpracování na základě Moneta.cz (2023), Airbank.cz (2023), Creditas.cz (2023), ČSOB.cz (2023), RB.cz (2023), Unicreditbank.cz (2023), Trinitybank.cz (2023), KB.cz (2023)

Stavební spoření

Stavební spoření je určeno ke zhodnocování finančních prostředků za účelem jejich následného použití výstavby bytu či domu, pořízení pozemku, rekonstrukce, opravy či modernizace apod. Vzhledem k aktuálním změnám a šetření vlády bude úvěr ze stavebního spoření poskytován převážně za účelem zlepšení úsporných energetických opatření. Nově tak směřuje účel stavebního spoření k pořízení tepelného čerpadla nebo například k zateplení domu. Avšak finance ze stavebního spoření lze využít na cokoli (Finex.cz, 2023, Novinky.cz, 2023).

Zmíněné spoření si může založit fyzická i právnická osoba. Nárok na státní příspěvek má pouze osoba s pobytem v České republice či osoba, která má povolení k pobytu nebo je občanem České republiky. Výjimkou je právnická osoba, která na státní příspěvek nárok nemá. Následně si klient propočítá, jak vysokou částku si chce prostřednictvím zvoleného spoření naspořit. Tato částka zahrnuje součet vkladů, státní příspěvek (po splnění podmínek), úvěr ze stavebního spoření, úroky z vkladů a odečtené daně z příjmů. Základní úroková sazba u stavebního spoření je zhruba 0,5 – 3 % p. a. (ročně). Pokud klient dodrží vázanou lhůtu 6 let, má nárok na státní příspěvek, který dosahuje 10 % z uspořené částky v kalendářním roce. Maximum státního příspěvku se aktuálně snížilo ze 2 000 Kč

na 1 000 Kč ročně. Celkové zhodnocení na stavebním spoření následně činí zhruba 3,5 – 6 % p. a. (ročně), toto však záleží na nabídce dané spořitelny. Pokud ovšem dojde k výběru peněz dříve, než je stanovená doba 6 let, majitel stavebního spoření přijde o nárok na státní podporu (Finex.cz, 2023, Blažek, Vrabcová, 2019, s. 77).

Termínované vklady

Vklady, které klient vloží do banky za účelem vyššího úrokového výnosu na předem stanovenou dobu, při které nemá možnost s tímto vkladem po stanovenou dobu nakládat, se nazývají termínované vklady. Jedná se tedy o formu spoření peněz, při kterém se klientovi peníze zhodnocují v bance. Každá banka má nastavené jiné podmínky a jiné úrokové sazby, kterým se vklad úročí. V některých bankách není požadován minimální vklad, některé banky však minimální vklad požadují. Ten se může pohybovat v desetitisících až statisících jednotkách korun (Dvořák a kol., 2015, s. 10, Finex.cz, 2023).

Vklad během období nelze snížit ani zvýšit. Termínované vklady se mohou vést v českých korunách a v eurech. V případě vedení v EUR se zřizují na dobu od 3 do 12 měsíců a v českých korunách v trvání od 2 do 5 let. Přesněji se termínované vklady dělí na krátkodobé, které mají dobu trvání do jednoho roku. Dále na střednědobé s dobou trvání od jednoho roku do 5 let a dlouhodobé, u kterých činí doba trvání více jak 5 let (Česká národní banka, 2023, Málek a kol., 2010, s. 65).

Výhodou termínovaných vkladů je to, že jsou ze zákona pojištěny. Termínované vklady jsou určitým druhem spoření, avšak v aktuální době se úrokové sazby pohybují v lehce vyšších procentech než spořicí účty. Úroková sazba se liší dle vybrané banky a výši vkladu. Je možné si zvolit banku, která dosahuje maximálního úroku, a to například Komerční banka se 7 % p.a. (per annum tj. roční) (Janda, 2011, s. 194, Finex.cz, 2023).

Doplňkové penzijní spoření

Jedná se o typ penzijního spoření, které funguje od 1. ledna 2013 a představuje tzv. účastnický fond. Účastnické fondy vznikly stejně jako doplňkové penzijní spoření v roce 2013. Jejich fungování je podobné podílovým fondům a jejich správa podléhá penzijním společnostem. Tyto penzijní společnosti musí mít schválenou investiční strategii od České národní banky. Na trhu je možné si vybrat z řad společností, které tuto službu nabízejí. Tím je možné si vybrat z více dostupných fondů s odlišnou úrovní jejich rizika. Zmiňovaného typu spoření se může účastnit jakákoliv fyzická osoba v jakékoliv věkové kategorii, bez

ohledu na národnost a státní příslušnost. Avšak výhodou je možné shledat fakt, že osoba může dostat příspěvek od státu. Na ten má však nárok pouze osoba s trvalým pobytem na území České republiky či území členského státu EU, případně jiného smluvního státu dle Dohody o Evropském hospodářském prostoru (Finex.cz, 2023, Uniqua.cz, 2023).

Minimální měsíční příspěvek u doplňkového penzijního spoření činí 100 Kč. Na státní příspěvek má osoba nárok, pokud uloží měsíčně alespoň 300 Kč, při takové hodnotě by státní příspěvek dosáhl 90 Kč. Nejvyšší částka, kterou osoba může od státu dostat činí 230 Kč měsíčně. Od roku 2024 dojde ke změnám v dosažení státního příspěvku. Minimální hodnota ukládání pro dosažení státního příspěvku bude nově činit od uložených 500 Kč měsíčně. V takové chvíli dostane osoba od státu příspěvek 100 Kč, maximální podpora od státu se také zvýší, a to na částku 340 Kč měsíčně. Spoření se uzavírá do věku 60 let s minimální lhůtou 5 let. Vybrání peněz ze spoření je možné po dosažení věku 60 let, pokud si osoba peníze vybere před dovršením 60 let musí vrátit všechny obdržené státní příspěvky, výnosy z nich, a nakonec zaplatí poplatky. Od roku 2024 se změní uzavření smluv z minimálních 5 let na 10 let (Peníze.cz, 2023, Finex.cz, 2023, Jakhospodařitspenězi.cz, 2023).

Tabulka 2 zobrazuje přehled státního příspěvku do roku 2023 a státního příspěvku, který bude zaveden v roce 2024. Uvedené částky jsou v celých korunách.

Tabulka 2 - Výše státního příspěvku a jeho změna od roku 2024 v Kč

Příspěvek zúčastněného	Státní příspěvek do 2023	Státní příspěvek od 2024
300	90	0
400	110	0
500	130	100
600	150	120
700	170	140
800	190	160
900	210	180
1 000	230	200
1 100	230	220
1 200	230	240
1 300	230	260
1 400	230	280
1 500	230	300
1 600	230	320
1 700	230	340

Zdroj: vlastní zpracování na základě Peníze.cz (2023)

Pojištění

Pojištění je typ finanční služby, jejímž úkolem je snížit peněžní dopady negativních událostí jako jsou například havárie, živelné pohromy, ztráty apod. Pojištěné osobě tak pojištění ulehčí vzniklou situaci s neočekávaným výdajem. Základní rozdělení pojištění je životní a neživotní pojištění. Typů pojištění je mnoho, mezi ně patří například cestovní pojištění, úrazové pojištění, pojištění majetku, vozidel, pojištění proti odcizení a krádeži apod. Pojištění se člení z různých hledisek, prvním hlediskem je hledisko právní. Právní hledisko zahrnuje pojištění dobrovolné a povinné, přičemž povinné zahrnuje dále pojištění smluvní povinné a zákonné. Dobrovolné pojištění, jak vyplývá z jeho názvu, je dobrovolné a závisí čistě na dané osobě, pokud se pro pojištění rozhodne či nikoliv. U povinného pojištění je zřejmé, že je dané zákonem. Smluvní povinné pojištění zahrnuje například pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, tj. povinné ručení u osobních automobilů. Do zákonného pojištění patří sociální a zdravotní pojištění. Druhým hlediskem pojištění je dle způsobu financování, a to na pojištění sociální a komerční. Sociální kryje rizika charakteru sociálního, a to například dlouhodobou pracovní neschopnost a u komerčního záleží na velikosti rizika a tím tak na velikosti příspěvků právě zúčastněných subjektů (Moneta.cz, 2023, Černohorský, 2020, s. 381–383).

Životní pojištění

Tento druh pojištění se zaměřuje na pojištění osob neboli na životní rizika, mezi které se řadí smrt, dožití a s pojením obou zmíněných kategorií. Jedná se o druh pojištění, které se obvykle uzavírá na delší dobu a má sloužit k případné finanční podpoře v důsledku ztráty příjmu z důvodu smrti živitele rodiny nebo postaktivního věku života pojištěného. Životní pojištění se dělí mezi základní skupiny, a to na rizikové, kapitálové, investiční a pojištění pro případ dožití. Pod kapitálové pojištění patří pojištění důchodové, které má tzv. postupné vyplacení pojistné částky. V případě rizikového pojištění dochází k výplatě pojistné částky pouze v případě, pokud dojde k úmrtí pojištěného v době trvání pojištění. Oproti rizikovému pojištění u pojištění dožití dochází k výplatě v případě, kdy se pojištěná osoba sjednaného věku dožije (Blažek, Vrabcová, 2019, s. 162, Ministerstvo finanční ČR, 2014).

Obecně životní pojištění funguje na základě placeného pojištění. Jedna jeho část slouží na pokrytí rizik. Jeho druhá část je hromaděna a pomocí fondů je následně investována a tím tak zhodnocována na finančním trhu. Následná nahromaděná suma se vyplatí klientovi

v případě dožití určeného věku nebo v případě úmrtí se vyplatí pozůstalým klienta (Černohorský, 2020, s. 383, 384).

Neživotní pojištění

Jak již vyplývá z názvu, toto pojištění má za úkol pokrýt nebezpečí, které nemají životní rys. Řadí se sem nebezpečí, které ohrožují zdraví či život osob ve smyslu nemoci či například úrazu. Dále rizika spojené s věcnou škodou, tj. živelní rizika nebo také odcizení, rizika vyvolávající finanční ztrátu ve smyslu odpovědnostních či úvěrových rizik. Neživotní pojištění se člení na majetková pojištění, pojištění odpovědnosti za škody, neživotní pojištění osob nebo také pojištění finančních ztrát apod (Blažek, Vrabcová, 2019, s. 166).

Pojištění majetku

Pod pojištění majetku se řadí několik druhů pojištění, a to například pojištění nemovitosti, domácnosti, dopravní pojištění, pojištění pro případ odcizení věcí apod. Na internetu je několik možností, jak vybrat nejvhodnější či nejvýhodnější pojištění. Například pojišťovna Kooperativa na svých webových stránkách popisuje, co vše dané pojištění obsahuje. U rodinného domu se pojištění vztahuje na podlahy, zdi, stropy a střechu. Po vybrání daného objektu k pojištění lze najít tabulku, ve které se zobrazí celý přehled věcí, které do pojištění spadají. U pojištění domácnosti je možno pojištění sjednat na pojištění nábytku, spotřebičů, elektroniky a dalšího vybavení v domácnosti apod (Kooperativa, 2023).

Pojištění odpovědnosti

Z tohoto pojištění lze hradit několik věcí, a to újmu na zdraví člověka, na věci nemovité a movité a újmu na živém zvířeti. Pod újmu na zdraví člověka se řadí například následné finanční škody jako je ztráta výdělku či ušlý zisk nebo také duševní útrapy blízkých osob v případě usmrcení či vážného ublížení na zdraví. Újma na věci nemovité a movité také zahrnuje následné finanční škody a újmy na věci způsobené ztrátou, zničením, poškozením či znehodnocením. Újma na živém zvířeti zahrnuje, jako všechny ostatní újmy, následné finanční škody, ale také zranění zvířete či jeho ztráta a v nejhorším případě jeho usmrcení. Pojištění odpovědnosti je také známo jako pojištění „na blbost“ (Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, 2023).

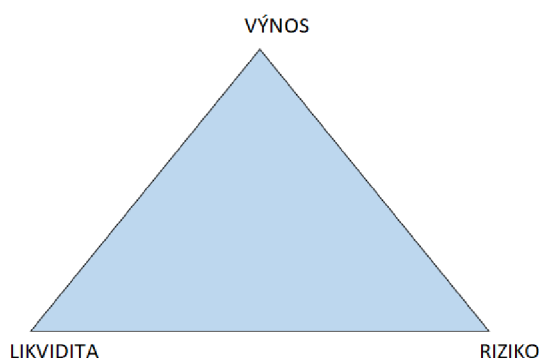
3.2.5 Investice

Investování vyjadřuje očekávané zvýšení současné hodnoty peněz v budoucnu, ale s určitým rizikem. Při investování se osoba svých prostředků dobrovolně vzdá na určitou dobu a v budoucnu očekává navýšení právě uložené současné hodnoty. Avšak nelze předpokládat, jak dlouho či na jakou částku se hodnota zvýší (Syrový, Tyl, 2014, s. 203-206).

Důležitým krokem, který je potřeba před začátkem investování absolvovat, je stanovení osobních cílů a tolerance rizika, které je osoba schopna podstoupit. Tolerance rizika je velmi podstatnou částí v oblasti investování, jelikož vyšší riziko může přinést vyšší výnos, ale také to není pravidlem. Podstatnou částí pro začátek je vyhodnocení rizik u jednotlivých investic a tím i podstoupení rizik. Další nedílnou součástí v této oblasti je diverzifikace portfolia. Rozdělení investic do potencionálních kategorií může investorovi pomoci s ochranou před možnou ztrátou vyššího obnosu finančních prostředků, které by jinak měl uložené v jedné kategorii (Sec.gov, 2023).

Ministerstvo financí České republiky definuje investice jako nástroj pro řešení situace, ve které má osoba vyšší finanční zdroje, než které aktuálně nutně potřebuje. Jak již bylo zmíněno v předchozím odstavci, v oblasti investování se vyskytují určitá rizika a očekávané výnosy. Dalším pojmem, který zde vystupuje je likvidita, která představuje dostupnost finančních prostředků. Tyto tři zmíněné pojmy, které spolu vzájemně souvisí, lze shrnout do tzv. investičního trojúhelníku, který lze vidět na Obrázku 5. Likviditu investice a její výnosnost je v zájmu každého investora co nejvíce maximalizovat, a naopak riziko investice co nejvíce minimalizovat. V případě, kdy investor preferuje co nejvyšší výnos, tím budou vyšší i rizika dané investice, respektive jich bude vystupovat na povrch více a s tím může být spojena i horší likvidita (Ministerstvo financí ČR, 2015).

Obrázek 5- Investiční trojúhelník

Zdroj: vlastní zpracování na základě Ministerstvo finanční ČR (2015)

Akcie

Dlouhodobý cenný papír představující podíl na vlastním kapitálu určité společnosti, se nazývá akcie. Vlastník akcií má oprávnění k podílu na majetku a zisku společnosti dle velikosti vlastních akcií. S těmito cennými papíry lze obchodovat na burze cenných papírů. S podílem na majetku a zisku se s akciemi pojí také hlasovací právo, na které má akcionář právo, a tak se může podílet na řízení společnosti. Akcie se rozlišují například dle právní normy, a to na akcie zakladatelské, kmenové a prioritní. Zakladatelské akcie vznikají při založení společnosti. Následují kmenové akcie, které zajišťují majiteli nárok neboli právo na řízení společnosti, jejího zisku a na likvidačním zůstatku. Dalším typem jsou akcie prioritní, které umožňují vlastníkovvi právo na přednostní výplatu dividend nebo na podílu na likvidačním zůstatku. Z důvodu přednostního práva je majiteli odebráno hlasovací právo, tj. možnost podílet se na řízení společnosti (Finex.cz, 2021, 2023).

Dluhopisy

Oproti akciím, které se řadí mezi majetkové cenné papíry, zde vystupují dluhopisy řadící se do dluhových cenných papírů. Dluhopisy fungují v podobě, kdy dlužník neboli emitent vydá dluhopis, aby získal finanční prostředky od investorů neboli věřitelů, kteří jsou schopni půjčit dlužníkovi peníze na určitou dobu. Jako emitent může vystupovat stát, firma, banka či obec, který má právo na splacení dlužné částky a výnosu z dluhopisu (Investor.gov,2023, Málek a kol., 2010, s. 84).

Tyto cenné papíry se řadí do několika kategorií. První kategorie je rozdělena dle splatnosti na krátkodobé (do 1 roku), střednědobé (1 až 10 let), dlouhodobé (nad 10 let) a bez data splatnosti. Následují dluhopisy, které se klasifikují dle úročení/kupónu na dluhopisy s pevným úročením, s variabilním kupónem, indexované dluhopisy a dluhopisy s nulovým kupónem. Třetí kategorie se dělí dle emitenta, a to na firemní neboli korporátní dluhopisy a státní (Finex.cz,2023).

Podílové fondy

Tyto fondy fungují na základě kolektivního investování a jsou zakládány investičními společnostmi. Kolektivní investování je princip shromažďování finančních prostředků od jednotlivých investorů, kteří vydají podílové listy, které si následně kupují ekonomické subjekty. Zmíněné prostředky poté fond investuje na finančním trhu, kde je cílem pokusit se zvýšit majetek fondu a tím tak i hodnotu samotného podílového listu. Po

vložení finančních prostředků do fondu tak správce fondu za dostupné finance nakoupí například akcie, dluhopisy nebo podílové listy jiných fondů. Podílové fondy mají hned několik výhod, mezi ně patří i to, že investor může zhodnocovat nízkou částku na trzích a nemusí mít k tomu detailnější znalosti. Následně si také investor může vybrat z různě dostupných investičních strategií dle individuálního přístupu k riziku. Další výhodou je například osvobození od daně, kdy se výnosy z fondů po 6 měsících trvání probíhající investice nedaní srážkovou daní jako je tomu například u spořicíh účtů. Kromě výhod mají podílové fondy také svá rizika a nevýhody, jako je tomu u každé investice. Patří sem například nepojištěné vklady, dlouhodobější investice nebo také poplatky za správu fondu (Černohorský, 2020, s. 245, 246, Finex.cz, 2023).

Kryptoměny

Kryptoměny jsou známé od roku 2009, kdy došlo ke vzniku první kryptoměny s názvem Bitcoin. Jedná se o typ virtuální měny, která oproti mincím a bankovkám funguje v pouze rámci paměti počítače na základě peer-to-peer systému (klient-klient). Fungování v rámci paměti počítače znamená, že kryptoměny jsou následně uloženy na takzvaných digitálních peněženkách. Kryptoměny pak fungují ve veřejné síti, jinak zvaná blockchain, která je veřejně dostupná a obsahuje záznam veškerých transakcí. V platební síti uživatelé tyto měny pak také mohou těžit, čímž vytváří další jednotky měny nebo ji využívají k placení z jednoho účtu na účet jiný (Kurzy.cz, 2023, Kaspersky.com, 2023).

Vznik této měny je spojován se zvýšením transparentnosti finančního systému, rychlostí převodů a se zlepšením jejich bezpečnosti. Převody mezi jednotlivými adresami jsou u kryptoměn velmi rychlé a následné náklady jsou minimální, ovšem záleží na vytiženosti sítě. Následně mnoho uživatelů kryptoměny využívá k jejímu obchodování čímž mají následně za cíl vytvořit zisk (Černohorský, 2020, s. 56, Kaspersky.com, 2023).

Již zmíněné kryptoměnové peněženky fungují jako přístupový bod do sítě, ve které je kryptoměna uložena. Peněženky uživatelé mohou využít ve dvou formách, a to ve formě software nebo hardware. Softwarové peněženky představují programy v počítači či mobilní aplikace, které si uživatel dokáže představit jako fungování internetového bankovníctví. Stejně jako do internetového bankovníctví se tak do své softwarové peněženky uživatel dostane pomocí pinu, hesla nebo také otisku prstu. Druhou již zmíněnou formou je forma hardwarové peněženky, která zobrazuje použití USB flash disku či malou krabičku, do které se přístupové údaje k vlastním kryptoměnám nahrají. Tento druh peněženky je bezpečnější,

než je tomu u softwarových peněženek, a to z důvodu, že ověřování transakcí probíhá v offline režimu a následné online datové toky probíhají v bezpečné části komunikace (Finex.cz, 2023).

3.3 Cenová gramotnost

Ministerstvo financí České republiky definuje cenovou gramotnost jako soubor kompetencí nezbytných pro pochopení cenových mechanismů a inflací (Ministerstvo financí ČR, 2010). V kapitole cenové gramotnosti jsou nadále popsány makroekonomické ukazatele a úrokové sazby vyhlášené Českou národní bankou. Mezi zmíněné makroekonomické ukazatele patří inflace, nezaměstnanost a HDP (hrubý domácí produkt).

3.3.1 Úrokové sazby vyhlášené Českou národní bankou

Česká národní banka vyhláší úrokové sazby, které jsou hlavním nástrojem měnové politiky. Mezi zmíněné úrokové sazby patří dvoutýdenní repo sazba, lombardní a diskontní sazba.

Dvoutýdenní repo sazba

Dvoutýdenní repo sazba, dále jen 2T repo sazba, je klíčovou úrokovou sazbou České národní banky. Sazba funguje jako limitní úroková sazba, která ovlivňuje krátkodobé tržní úrokové sazby (Česká národní banka, 2023).

Tabulka 3 zobrazuje rostoucí vývoj 2T repo sazby v % od roku 2020 do poloviny roku 2022.

Tabulka 3 - Přehled 2T repo sazby v %

Období	2T repo sazba
07.02.2020	2,25
17.03.2020	1,75
27.03.2020	1,00
11.05.2020	0,25
24.06.2021	0,50
06.08.2021	0,75
01.10.2021	1,50
05.11.2021	2,75
23.12.2021	3,75
04.02.2022	4,50
01.04.2022	5,00
06.05.2022	5,75
23.06.2022	7,00

Zdroj: vlastní zpracování na základě Česká národní banka (2023)

Lombardní sazba

Lombardní sazba představuje sazbu, za kolik si mohou komerční banky přes noc půjčit u centrální banky oproti zástavě cenných papírů (Česká národní banka, 2023).

Tabulka 4 vyobrazuje zvýšení lombardní sazby od roku 2020 do poloviny roku 2022.

Tabulka 4 - Přehled lombardní sazby v %

Období	Lombardní sazba
07.02.2020	3,25
17.03.2020	2,75
27.03.2020	2,00
11.05.2020	1,00
24.06.2021	1,25
06.08.2021	1,75
01.10.2021	2,50
05.11.2021	3,75
23.12.2021	4,75
04.02.2022	5,50
01.04.2022	6,00
06.05.2022	6,75
23.06.2022	8,00

Zdroj: vlastní zpracování na základě Česká národní banka (2023)

Diskontní sazba

Diskontní sazba, oproti lombardní sazbě, představuje sazbu, za kterou si komerční banky svou likviditu u České národní banky přes noc ukládají (Česká národní banka, 2023).

Tabulka 5 představuje vývoj diskontní sazby od roku 2020 do poloviny roku 2022, kdy sazba dosáhla 6 %.

Tabulka 5 - Přehled diskontní sazby v %

Období	Diskontní sazba
07.02.2020	1,25
17.03.2020	0,75
27.03.2020	0,05
01.10.2021	0,50
05.11.2021	1,75
23.12.2021	2,75
04.02.2022	3,50
01.04.2022	4,00
06.05.2022	4,75
23.06.2022	6,00

Zdroj: vlastní zpracování na základě Česká národní banka (2023)

3.3.2 Hrubý domácí produkt (HDP)

Hrubý domácí produkt, dále jen HDP (z anglického GDP – Gross Domestic Product), vyjadřuje hodnotu finální produkce celkového toku zboží a služeb (výrobních faktorů) za určité období, které působily na území státu. Neboli peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb, bez ohledu na to, kdo tyto statky či služby vytvořil, na určitém území za dané období. Ukazatel HDP se používá pro měření výkonnosti ekonomiky daného státu (Brčák a kol, 2014, s. 14-15, Dvořáček a Slunčík, 2012, Mankiw, 2009).

HDP může být vymezen jako nominální HDP (běžný) a také reálný HDP. Nominální HDP představuje vyjádření HDP v tržních cenách běžného roku a reálný HDP je vyjádřen v cenách základního roku, tj. stálé ceny. Následně lze HDP vypočítat 3 dostupnými metodami, a to metodou výrobní, výdajovou a důchodovou. (Dvořáček a Slunčík, 2012, Kislingerová, 2008, Brčák a kol., 2014, 15).

Výrobní metoda (produkční, výrobová)

Tato metoda zahrnuje součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů či odvětví a čistých daní na produkty, které nejsou zohledněny dle sektorů a odvětví.

HDP = hodnota produkce – meziproduct + daně z produktů – dotace (Brčák a kol., 2014, s. 15-17).

Výdajová metoda

Představuje součet spotřebních výdajů domácností (C) a investic firem (I). V hodnotě produkce jsou zahrnuty také výdaje na vládní nákupy statků a služeb (G). Následně vzhledem k vyvážení části produkce do zahraničí je nutné přičíst hodnotu vyvážených neboli exportovaných statků a služeb (X). Spolu s exportem zde vystupuje také import, vzhledem k výdajům na produkci vyprodukovaných v zahraničí je nutné odečíst hodnotu dovážených neboli importovaných statků a služeb (M). Lze použít označení NX, které představuje rozdíl (saldo) mezi exportem a importem.

$$\text{HDP} = C + I + G + X - M$$

$$\text{HDP} = C + I + G + \text{NX}$$

$$\text{NX} = X - M \text{ (Brčák a kol., 2014, s. 15-17).}$$

Důchodová metoda (příjmová)

Příjmová metoda vyjadřuje součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem, tj. součet důchodů jednotlivých subjektů ekonomiky. Subvence zobrazují transferový příjem a amortizace vyjadřuje odpis majetku.

$\text{HDP} = \text{mzdy a platy (vč. ostatních náhrad zaměstnancům)} + \text{zisky firem} + \text{renty} + \text{čisté úroky} + \text{amortizace} + \text{nepřímé daně} - \text{subvence}$ (Brčák a kol., 2014, s. 15-17).

3.3.3 Inflace

Inflace, která je chápána jako růst cenové hladiny, představuje ekonomickou nerovnováhu. Růst cenové hladiny má za následek zdražování různého druhu zboží, ať už se jedná o benzín, jídlo či bydlení. Inflace je v oblasti spotřebitelských cen měřena pomocí indexu spotřebitelských cen jinak značený CPI, který měří Český statistický úřad. Český statistický úřad inflaci nejen měří, ale na svých webových stránkách poté vystavuje vypočtenou inflaci společně s komentáři. Spotřebitelské ceny pak vyjadřují ceny za zboží a služby, které jsou placeny domácnostmi a jejich vývoj je sledován na spotřebních koších

vybraných služeb a zboží placených obyvatelstvem. Spotřební koš zahrnuje zhruba 700 výdajových položek obyvatelstva, které zahrnují potravinářské a nepotravinářské zboží a služby. Potravinářské zboží představují potraviny, nápoje a tabák, nepotravinářské zboží následně představuje nábytek, potřeby pro domácnost, drogistické a drobné zboží apod. Služeb je zde zahrnutých hned několik, a to například služby sociální péče, dopravy, vzdělávání, stravování a ubytování, osobní péče a finanční služby (Brčák a kol., 2014, s. 127,128, Česká národní banka, 2023, Kurzy.cz, 2023)

Index spotřebitelských cen je možné vyjádřit pomocí 2 vzorců.

$$\text{CPI} = \frac{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách základního roku}} \times 100$$

$$\text{CPI} = \frac{Q_0 \times P_1}{Q_0 \times P_0} \times 100$$

kde Q_0 = spotřební koš v základním období

P_0 = ceny statků zahrnutých do spotřebního koše v základním období (výchozí rok)

P_1 = ceny statků zahrnutých do spotřebního koše v běžném období (Jurečka, 2013).

Současným následkem inflace je také znehodnocení peněz tedy znehodnocování vkladů. Opakem inflace je deflace, která představuje snižování cenové hladiny a nabývá záporné hodnoty. Inflace lze dělit z hlediska tempa růstu cen, a to na inflaci mírnou (plíživou), pádivou a hyperinflaci nebo také z hlediska projevu (otevřená, skrytá a potlačená inflace) (Fiala, Fialová, 2014, s. 119-120, 125).

Inflace z hlediska tempa růstu cen:

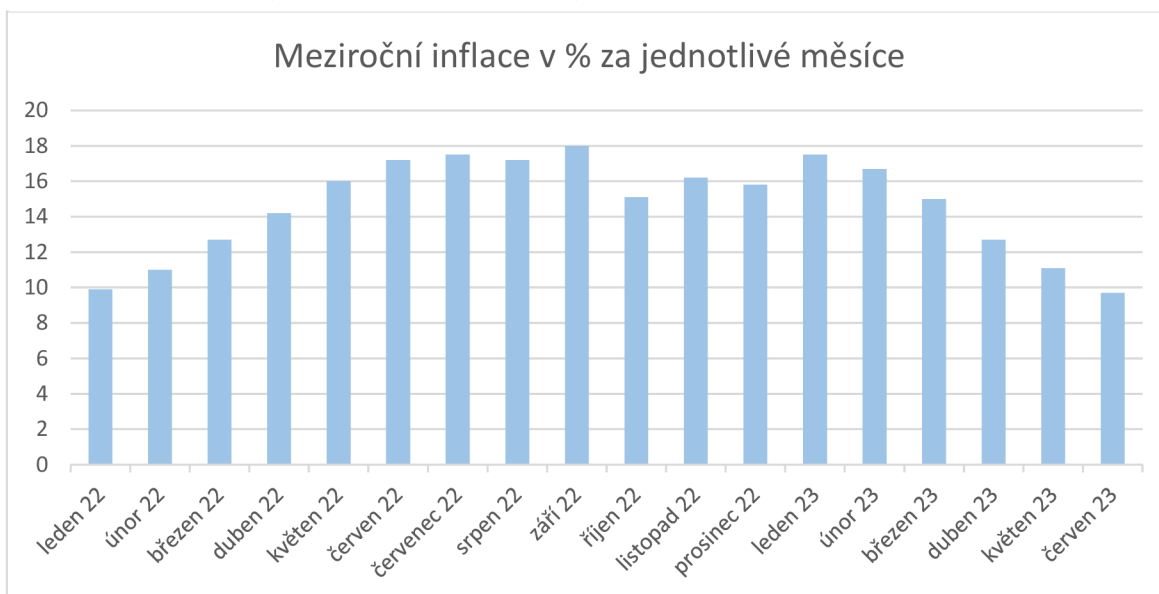
- Mírná (plíživá) – představuje zvýšení cenové hladiny o několik procent za rok.
- Pádivá – zobrazuje vzestup cen desítky až stovky procent ročně.
- Hyperinflace – vzestup cen zobrazuje tisíce procent za rok, kdy hranice počátku hyperinflace představuje nárůst o 50 % měsíčně, tj. o 13 000 % za rok.

Inflace z hlediska projevu:

- Otevřená – inflaci je možné měřit, vykazuje zjevné vlastnosti a její údaje se veřejně publikují.
- Skrytá – vzniká z důsledku administrativních opatření vůči růstu cen. Důsledkem tohoto typu inflace vzniká stínová ekonomika a následný černý trh s vyššími cenami, s čímž není možné bojovat.
- Potlačená – na první pohled není patrná, avšak nejsou uspokojeni někteří spotřebitelé z důvodu nedostatku určitých výrobků. Uspokojeni nejsou ani výrobci, jelikož se snaží s tímto typem inflace bojovat předzásobením se, tím tak nastává okamžik, kdy tento preventivní krok činí i spotřebitelé.

Obrázek 6 popisuje meziroční vývoj inflace za jednotlivé měsíce od roku 2022 po červen 2023 v %. K nejvyššímu nárůstu došlo v září 2022 kdy se inflace vyšplhala na 18 %, to je od roku 2018 nejvyšší hodnota. Ke skokovým nárůstům došlo od roku 2022, za které nejspíše mohou dopady pandemie Covid-19 a v následujících měsících následný start války na Ukrajině. Ovšem po narůstající inflaci začala od ledna 2023 postupně klesat a v červnu 2023 došlo ke snížení na 9,7 %.

Obrázek 6 - Meziroční vývoj inflace za jednotlivé měsíce vyjádřen v %

Zdroj: vlastní zpracování na základě Český statistický úřad (2023)

3.3.4 Nezaměstnanost

K vymezení nezaměstnanosti jsou potřebné ukazatele, které mají přesně vymezenou definici. Mezi nezaměstnané osoby se tak řadí:

- osoby starší 15 let
- osoby bez práce
- osoby s aktivním vyhledáváním zaměstnání
- osoby připravené k výkonu práce

Osoby bez práce jsou definovány jako osoby, které nebyly v pracovněprávním vztahu a nebyly žádným způsobem sebezaměstnané, tj. jedná se o osoby samostatně výdělečně činné. Osoby aktivně hledající si práci se registrovaly na úřadu práce či u agentury, která zprostředkovává práci či například pomocí inzerce hledají zaměstnání přímo ve firmách. Poslední skupina připravených k výkonu práce jsou k dispozici k nástupu do zaměstnání okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů. Jedinci, kteří nesplní alespoň jednu z výše uvedených vlastností, se řadí mezi zaměstnané či ekonomicky neaktivní. (Brčák a kol., 2014, s. 140).

Nezaměstnanost lze dělit podle 3 hledisek, a to na věcné, časové a hledisko dobrovolnosti. Věcné hledisko se dělí dále na 4 typy, tj. frikční (přechodná), strukturální, cyklická a sezónní. Časové hledisko rozlišujeme na krátkodobou a dlouhodobou nezaměstnanost. Posledním hlediskem je hledisko dobrovolnosti, které se dělí na dobrovolnou a nedobrovolnou nezaměstnanost. Krátkodobá nezaměstnanost zahrnuje nezaměstnanost frikční a do jisté míry také strukturální. Zatímco krátkodobá nezaměstnanost nezapříčiní v ekonomice závažné problémy oproti tomu dlouhodobá nezaměstnanost v ekonomice způsobí ekonomický problém tržního hospodářství vzhledem k vyvolání z důvodu nepříznivého hospodářského vývoje. Dobrovolná nezaměstnanost je spojena s přirozenou mírou nezaměstnanosti, do které se opět řadí frikční a strukturální nezaměstnanost. Na druhé straně nezaměstnanost nedobrovolná, která může trvat krátkou dobu, avšak ve většině případech je však způsobena na delší období (Brčák a kol., 2014, s. 140, Fialová, Fiala, 2014, s. 89-90).

Frikční nezaměstnanost

Do složky přirozené míry nezaměstnanosti se řadí nezaměstnanost frikční, která vzniká z přirozených příčin. Tuto nezaměstnanost lze dohledat pod pojmem dočasná nezaměstnanost. Jedná se o krátkodobou nezaměstnanost a hledání pracovních míst netrvá

příliš dlouhou dobu. Každý jedinec má jiné schopnosti a taktéž jiné preference. Mezi příčiny tohoto typu nezaměstnanosti se řadí například dobrovolná změna práce z důvodu stěhování se za prací nebo propuštění zaměstnance ze strany zaměstnavatele, návrat osob z rodičovské dovolené nebo také vstup studentů na pracovní trh (Brčák a kol., 2014, s. 145, Lipovská, 2017, s. 429-435, Fialová, Fiala, 2014, s. 186).

Sezónní nezaměstnanost

Už z názvu tohoto typu nezaměstnanosti je zřejmé, že je ovlivněna sezónou neboli obdobími. Jisté pracovní pozice je možné vykonávat pouze v určité roční období a při nevhodných podmínkách nelze takovou práci vykonávat. Nejčastěji se týká odvětví zemědělství, stavebního průmyslu nebo také může ovlivnit odvětví cestovního ruchu. Sezónní nezaměstnanost se také podílí na přirozené míře nezaměstnanosti, stejně jako nezaměstnanost frikční (Brčák a kol., 2014, s. 146, Lipovská, 2017, s. 429-435).

Strukturální nezaměstnanost

Nezaměstnanost způsobena strukturálními změnami vznikající ve společnosti, která se těmito změnám nedokáže v daný okamžik rychle přizpůsobit. Je také způsobena rozdíly mezi nabídkou a poptávkou po pracovních místech. Rozdíl vzniká z důvodu, kdy osoby nabízejí na trhu práce více pracovních míst, než kolik míst poptávají firmy nebo je firmám nabízena práce, kterou v danou chvíli nevyhledávají. Tento problém je následkem změny v odvětvích, které se rozvíjejí nebo naopak upadají. Tím se právě zmíněná poptávka po pracovních místech mění. Řešením takovéto vzniklé situace je rekvalifikace pracovníků nebo přesun takovýchto pracovníků na jiné teritorium, kde nastane poptávka po jejich nabídce práce (Fialová, Fiala, 2014, s. 89, Lipovská, 2017, s. 436-440, Brčák a kol., 2014, s. 145).

Cyklická nezaměstnanost

V době poklesu ekonomiky (recesi) dochází k cyklické nezaměstnanosti, která je nejzávažnějším ze všech výše uvedených typů nezaměstnanosti. V tomto období dochází k uvolňování pracovních sil s nemožností najít pracovní místa v jiné firmě ani v jiné oblasti (Fialová, Fiala, 2014, s. 89).

Obrázek 7 zobrazuje ukazatele v %, které se týkají zaměstnanosti a nezaměstnanosti v České republice za jednotlivá čtvrtletí roku 2022 a 1. čtvrtletí roku 2023. Míra

zaměstnanosti představuje podíl zaměstnaných osob k populaci ve věkovém rozmezí 15–64 let. Z níže uvedeného obrázku je vidět, že míra zaměstnanosti se za jednotlivá čtvrtletí pohybuje okolo 58 % s rozdílem v desetínách za každé čtvrtletí. Obecná míra nezaměstnanosti vyobrazuje podíl nezaměstnaných osob k ekonomicky aktivním ve věkovém rozmezí 15–64 let. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo zahrnuje osoby zaměstnané a nezaměstnané. Tento ukazatel se za jednotlivá čtvrtletí pohybuje okolo 2 %, kdy za 1. čtvrtletí roku 2023 dosahuje o 1 desetinu vyššího procenta, než tomu bylo v 1. čtvrtletí roku 2022. Ukazatel míry ekonomické aktivity zahrnuje podíl ekonomicky aktivních k populaci ve věku 15–64 let. V 1. čtvrtletí 2023 dosahuje nejvyšší hodnoty a to 60,4 % (Český statistický úřad, 2021).

Obrázek 7 - Vývoj nezaměstnanosti, zaměstnanosti v České republice za jednotlivá čtvrtletí roku 2022, 2023

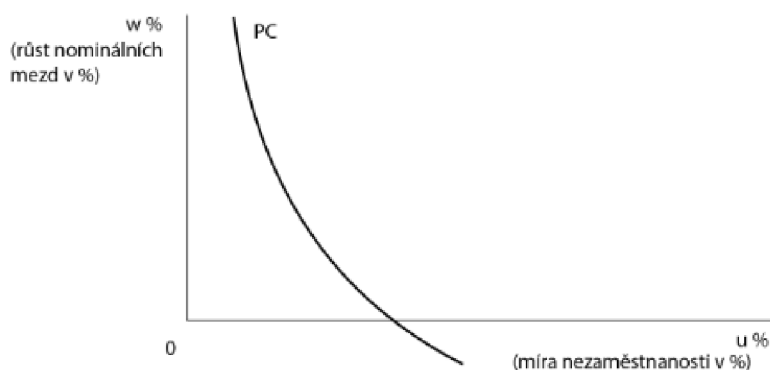
Ukazatel	1. čtvrtletí 2022	2. čtvrtletí 2022	3. čtvrtletí 2022	4. čtvrtletí 2022	1. čtvrtletí 2023
Míra zaměstnanosti (%)	58,3	58,4	58,7	58,8	58,8
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	2,5	2,4	2,2	2,2	2,6
Míra ekonomické aktivity (%)	59,7	59,8	60,0	60,1	60,4

Zdroj: Český statistický úřad (2023)

3.3.5 Phillipsova křivka

Vzájemný vztah mezi inflací a nezaměstnaností je vyjádřen pomocí tzv. Phillipsovy křivky, která přesněji zobrazuje vztah mezi mírou nezaměstnanosti a mírou nominálních mezd. Obrázek 8 zobrazuje původní Phillipsovu křivku, která představuje vzájemný nepřímý (inverzní) vztah mezi mírou nezaměstnanosti a mírou nominálních mezd. Křivka s klesajícím tvarem vyjadřuje fakt, že s rostoucí mírou nominálních mezd (w) klesá míra nezaměstnanosti (u). Firmy tak začínají více vyrábět a také usilují o udržení nebo získání pracovníků a tím tak nabízí vyšší mzdy. Při nízké míře nezaměstnanosti si pracovníci mohou dovolit žádat vyšší mzdy. Pokud by však byla na trhu práce vysoká nabídka práce, firmy by neměli problém sehnat nové pracovníky, proto by zaměstnanci byli ochotni pracovat i za mzdu nižší. (Jurečka a kol., 2017, 788-791, Brčák a kol., 2014, s. 153).

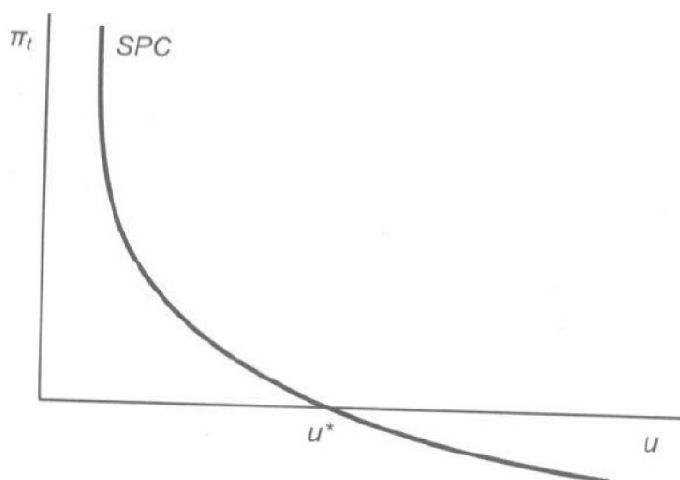
Obrázek 8 - Původní Phillipsova křivka

Zdroj: Jurečka a kol., 2017, s. 788-791

Obrázek 9 popisuje modifikovanou Phillipsovu křivku, která vyjadřuje inverzní (obrácený) vztah mezi mírou inflace neboli cenovou hladinou (π) a mírou nezaměstnaností (u). To znamená, že s žádoucí nízkou mírou nezaměstnanosti je spojena nežádoucí vysoká míra inflace a tím pak naopak vysoká míra nezaměstnanosti je spojena s nízkou mírou inflace. Tvůrci hospodářské politiky stojí před rozhodnutím volby mezi inflací a nezaměstnaností (Brčák a kol., 2014, s. 155).

Obrázek 9- Modifikovaná Phillipsova křivka

Zdroj: Brčák a kol., 2014, s. 155

3.4 Rozpočtová gramotnost

Rozpočtová gramotnost zahrnuje kompetence nezbytné pro správu osobního (rodinného) rozpočtu. Do těchto kompetencí se řadí stanovení finančních cílů, schopnost udržovat a řídit rozpočet. Dále k nim patří schopnost zvládat životní situace především z finančního hlediska. Rozpočtová gramotnost vyjma výše uvedeného zahrnuje další dvě

složky, a to správu finančních aktiv (v tomto případě se může jednat o pojištění, investice, vklady či spoření) a správu finančních závazků (může se jednat o leasingy, půjčky či úvěry) (Ministerstvo financí ČR, 2010, s. 12, Smrčka, 2010).

Přehled o osobních financích tvoří předpoklad pro úspěšný a kvalitní život. V případě, že domácnost dosahuje nízké úrovně finanční gramotnosti nemusí to znamenat, že bude činit špatná finanční rozhodnutí (Calcagno a Monticone, 2015, Belás, 2016).

3.4.1 Úvěry

Úvěr představuje dočasně poskytnuté peněžní prostředky, které banka poskytuje. Úvěry se řadí mezi nejdůležitější operace obchodních bank, které mají širokou škálu nabídek úvěrů. Lze je rozlišovat dle příjemce, formy poskytnutí, doby splatnosti, účelu použití, způsobu zajištění, měny a další. Příjemcem úvěru je právnická nebo fyzická osoba, stát či veřejnoprávní subjekty. Forma poskytnutí může být peněžní nebo závazkový úvěr či záruka. Peněžní úvěr reprezentuje hotovostní či bezhotovostní formu. Závazkový úvěr a záruky představují pro klienta zisk finančních prostředků, kdy se banka v daném okamžiku zaručí za klienta a zavazuje se tak následně splnit jeho závazek. Doba splatnosti může být krátkodobá (kratší než rok), střednědobá (od 1 do 5 let) a dlouhodobá (déle než 5 let) (Málek a kol., 2010, s. 51, 52).

Spotřebitelský úvěr

Jedná se o odloženou platbu, peněžitou zápůjčku, úvěr, finanční službu poskytovanou či zprostředkovanou, která je poskytnuta spotřebiteli jako soukromé osobě. Spotřebitelský úvěr může sloužit jako neúčelový nebo k uhrazení závazků klienta či pořízení zboží nebo služeb. Spotřebitelský úvěr může být přímý, který je poskytnut přímo bankou a nepřímý, který je poskytován prostřednictvím ostatních společností. Krátkodobý spotřebitelský úvěr má splatnost zhruba měsíc až dva měsíce. Do krátkodobého spotřebitelského úvěru patří dispoziční úvěr, který není vázán k žádnému určitému účelu a úvěr revolvingový, který bývá opakovaný a vzniká na základě úvěrového čerpání běžného účtu (Moneta.cz, 2023, Česká národní banka, 2023, Málek a kol., 2010, s. 53, 54).

Hypoteční úvěr

Banka, která poskytuje hypoteční úvěry spotřebitelům, se nazývá hypoteční. Následně tato banka musí mít k poskytování úvěrů licenci. Hypoteční úvěr reprezentuje dlouhodobý úvěr na investice do nemovitostí a jejich splacení je zajištěno zástavním právem k nemovitosti. Žadatel o hypoteční úvěr musí splnit hned několik podmínek pro získání hypotečního úvěru, a to občanství nebo trvalý pobyt, produktivní věk, schopnost splácet a zajištění dluhu nemovitostí. Žadatel o hypotéku musí být plnoletý a musí mít trvalé bydliště v České republice. Hraniční výše příjmů není stanovena, ale posuzuje se tak k celkové výši půjčky, době splacení, poměru splátky k příjmu, poměru hypotéky k ročnímu příjmu a další. V každém případě žadatel musí svůj příjem bance doložit, a to prostřednictvím například „Potvrzení o výši příjmů“ a osoby samostatně výdělečně činné pomocí daňového přiznání. Žadatel nesmí mít negativní záznam v registru dlužníků, a to z důvodu ověření úvěruschopnosti neboli bonity. Ke každému dluhu banka bude přihlížet. Banka může žadateli půjčit maximální částku do 90 % hodnoty nemovitosti při splnění podmínek a při věku žadatele do 36 let. Zhruba mezi 10–20 % částky musí mít žadatel dostupných ze svých vlastních úspor. (Málek a kol., 2010, s. 55, Moneta.cz, 2023).

Leasing

Leasing se dělí na dva druhy, a to na finanční leasing a operativní leasing. Finanční leasing slouží jako pronájem, u kterého následně dochází k odkupu pronajaté věci nájemcem po skončení doby pronájmu. Tento typ leasingu funguje v dlouhodobějším horizontu, než je tomu u operativního leasingu. Finanční leasing funguje tak, že pronajímatel přesune všechny povinnosti na nájemce, jako je údržba, servis a další. Leasing také kryje dobu ekonomické životnosti pronajímaného majetku. Operativní leasing se dá považovat za opak k finančnímu leasingu. Po skončení pronájmu dojde k navrácení pronajatého majetku původnímu majiteli. Pod operativní leasing patří jakýkoliv jiný leasing vyjma leasingu finančního. Rozdíl je také v době leasingu, která je u operativního leasingu kratší. Možnou výhodu lze shledat v proplácení všech údržeb, servisů a mnoho dalšího od pronajímatele namísto uhrazení nájemcem (Málek a kol., 2010, s. 60).

Tabulka 6 vyobrazuje přehled celkové zadluženosti domácností v období 2005–2022 v mil. Kč.

Tabulka 6 - Celková zadluženost domácností v období 2005-2022 v mil. Kč

Období	Na spotřebu	Na bydlení	Ostatní
2022	349 720,33	1 674 422,49	188 312,83
2021	329 703,47	1 597 583,36	184 840,98
2020	313 453,78	1 438 550,89	174 270,32
2019	315 246,34	1 332 435,18	169 867,08
2018	298 565,20	1 250 348,57	164 271,08
2017	284 858,51	1 153 144,46	159 931,40
2016	275 962,18	1 059 589,32	155 547,32
2015	262 927,74	977 995,07	150 602,87
2014	263 572,57	906 112,90	145 545,32
2013	264 125,82	870 036,16	147 270,02
2012	266 063,36	831 540,67	143 743,54
2011	267 763,74	788 062,85	144 430,39
2010	265 616,64	738 386,17	132 158,26
2009	297 315,29	691 697,51	119 491,22
2008	307 528,17	619 938,22	107 031,71
2007	267 204,55	515 881,85	92 245,27
2006	210 367,47	375 077,34	69 991,40
2005	182 036,37	282 662,16	58 149,74

Zdroj: vlastní zpracování na základě ARAD ČNB (2023)

3.4.2 Rodinný rozpočet

Domácnosti

Pod pojem domácnost se zahrnují osoby, které bydlí v bytové jednotce. Bytovou jednotku vymezuje dům, byt či jakákoliv jiná skupina místností nebo také jedna místnost, kterou může daná osoba či skupina osob obývat za účelem bydlení. Skupina osob, které spadají pod stanovení domácnosti, zahrnuje rodinné příslušníky a všechny osoby, které nejsou v příbuzenském vztahu. Mezi osoby, které nejsou zahrnuty v příbuzenském vztahu patří nájemníci, svěřenci, ale také spolubydlíci či partneři, sdílející bytovou jednotku. Za domácnost je považována i samostatná osoba (Census.gov, 2021).

V knize Makroekonomie – teorie a praxe je domácnost popsána jako držitel výrobních faktorů (tj. půda, práce a kapitál), kterou využívají firmy k výrobě statků a poskytování služeb. Z využívání zmíněných výrobních faktorů následně domácnosti obdrží od firmy důchody, tj. renty, mzdy, nájemné, zisky apod (Brčák a kol., 2014, s. 11).

Český statistický úřad eviduje 3 typy domácností a to hospodařící, bytové a cenzové. Bytové domácnosti zahrnují osoby žijící v jednom bytě a hospodařící domácnosti tvoří skupiny osob společně hospodařících v rámci jedné bytové jednotky. Cenzové domácnosti stejně jako bytové domácnosti tvoří osoby žijící v jednom bytě, avšak rozdílem je následná charakteristika dle příbuzenských vztahů, které jsou rozlišovány na úplné a neúplné rodiny, vícečlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivce. Do úplné rodiny jsou řazeny manželské páry či dvojice ve vztahu, neúplné rodiny tvoří jeden rodič s alespoň jedním dítětem, vícečlenné nerodinné domácnosti osoby příbuzné i nepříbuzné spolu hospodařící (Český statistický úřad, 2023).

Pro rodinný rozpočet je podstatnou částí uvědomit si celkovou strategii příštího chování rodiny spolu se strategickým cílem a taktika, kterou je potřeba využít k dosažení strategických cílů. Strategie je dlouhodobá vize, do které se řadí vytyčení klíčových cílů. Mezi tyto cíle patří určení určitého podílu z majetku, který bude k okamžitému dostání ve formě peněz pro nepředvídatelné potřeby. Taktikou se rozumí krátkodobé či střednědobé rozhodnutí, kterými se bude domácnost řídit a naplňovat tím tak hlavní cíle. Tyto dva hlavní body musí domácnost dodržovat a řídit se jimi tak, aby nepadla do dluhové pastí (Blažek, Vrabcová, 2019, s. 47).

Příjmy domácností

Základním bodem dobrého hospodaření s financemi je vytvořit vyrovnaný, v lepším případě přebytkový rozpočet domácnosti. Musí zde platit pravidlo, že příjmy jsou vyšší než výdaje. Příjmy společně s úsporami reprezentují dostupné příjmy, které se dále rozdělují na příjmy pravidelné a mimořádné. Nejzákladnějším pravidelným příjmem je zaměstnanecká mzda, která je přijímána pravidelně, či příjem osoby samostatně výdělečně činné. Dalšími pravidelnými příjmy jsou zaměstnanecké benefity (nejčastěji stravenky či stravenkové karty), příjmy od státu (například rodičovský příspěvek) nebo také příjmy z kapitálu (tj. příjmy z pronájmu, úroky z úspor apod.). Tyto příjmy jsou z velké části určeny k pokrytí běžných výdajů a pravidelné tvorbě úspor či rezerv. Mimořádné příjmy zahrnují odměnu za pracovní výsledky v zaměstnání, vyplacenou dividendu z akcií, výhru v loterii nebo také dědictví. Tyto příjmy slouží k jednorázovému využití, a to například ke zvýšení úspor či rezerv nebo je také možné využít na snížení dluhů. Například vratky daně z příjmů při ročním vyúčtování nejsou zařaditelné ani do jedné z těchto dvou kategorií, jelikož se pohybují přesně na hranici mezi nimi. Podle Ministerstva financí České republiky

by každá domácnost měla mít k využití nepředvídatelných událostí doma rezervu ve výši alespoň trojnásobku měsíčních výdajů. Nepředvídatelnými událostmi se rozumí například úmrtí, úraz, dlouhodobá nemoc a tím i nezpůsobilost k pracovnímu výkonu apod. Kniha Finanční gramotnost pro každého také definuje příjmy jako nepravidelné, mezi které se řadí příležitostná práce, dědictví, prodej majetku anebo například honoráře (Ministerstvo financí České republiky, 2015, Doubková, Tomek, 2016, s. 40, 41).

Výdaje domácností

V první řadě se výdaje domácností dělí převážně podle jejich účelu. Účelem výdajů mohou být výdaje na bydlení, stravování, koníčky nebo také služby jako energie, topení, elektřina, plyn apod. Po rozdělení výdajů do jejich kategorizace z hlediska účelu se následně u tohoto účelu určuje jejich zbytnost a nezbytnost. Avšak platí, že výdaj, který se jeví jako nezbytný, může být například snížen. Nezbytné výdaje se následně dělí na povinné a ekonomicky nutné. Povinné výdaje fungují tak, že v případě jejich neplacení hrozí určitá finanční či morální sankce, a to přesněji pokuta, penále nebo také ostuda. Ekonomicky nutné výdaje zobrazují například nákup celoroční jízdenky na MHD, která v porovnání s měsíčním kupónem vyjde levněji. Následně se výdaje domácností dělí na průběžné a mimořádné. U průběžných výdajů by mělo platit hrazení právě těchto výdajů z pravidelných příjmů (nejlépe z běžných účtů) a na druhé straně mimořádné výdaje hradit případně z úspor jako například ze spořicíh účtů (Ministerstvo financí České republiky, 2015).

3.5 Vymezení generací

Po skončení druhé světové války postupně začalo docházet ke generačnímu rozdělení, a to na generace X, Y a Z. Definice generačního rozdělení pramení z teorie generací Strausse a Howea, kteří tyto typy generací charakterizovali. Popis jednotlivých generací pochází z kombinace pohledu na generace z USA a Evropy. V odborné literatuře, člancích a dalších dostupných zdrojů se vyskytuje mnoho definic, které určují rozmezí období pro každou generaci. Ve své knize autorka van den Beg popisuje generaci X v letech 1965-1980, generaci Y v letech 1981-1999 a generaci Z v letech 2000-2013 (van den Berg, 2020, s.14, 15).

V knize Gen Y Now od amerických autorů Buddyho Hobarta a Herba Sendeka je generace X vymezena v období 1965-1976 a generace Y v období 1977-1995. Horváthová, Bláha a Čopíková popisují v knize Řízení lidských zdrojů *Nové trendy* generaci

X v rozmezí zhruba 1965-1981, generaci Y přibližně v rozmezí let 1982-1995 a generaci Z pak mezi lety 1996-2010 (Hobart, Sendek, 2014, Horváthová a kol, 2016, s. 134).

V níže uvedené Tabulce 7 lze spatřit přehled generací od generace X po generaci Z. Každý z níže uvedených zdrojů vymezuje jednotlivá období daných generací odlišně.

Tabulka 7 - Přehled vymezení generací

Zdroj	Generace X	Generace Y	Generace Z
Monika van den Berg	1965-1980	1981-1999	2000-2013
John Hobart, Herb Sendek	1965-1976	1977-1995	-
Horváthová a kol.	1965-1981	1982-1995	1996-2010
Magazín Forbes	1968-1982	1983-1997	po roce 1998
Magazín Flowee	1965-1980	1980-2000	po roce 2000

Zdroj: vlastní zpracování na základě van den Berg (2020), Hobart, Sendek (2014), Horváthová a kol. (2016), Forbes.cz (2023), Flowee.cz (2021)

Generace X

Generace X nebo také v České republice zvaná jako Husákovy děti. V této generaci bylo charakteristické více rodin s dvojím příjmem a domácností po rozvodu. Byli první generací, která vyrostla s kabelovou televizí a také první hudební televizní stanicí na světě MTV. V době jejich dospívání propukla smrtelná epidemie AIDS, která dodala bezpečnému sexu dostatečné varování. (Horváthová a kol., 2016, s. 135, Britannica.com, 2023).

Obecně lze tuto generaci definovat jako tvrdé dřiče, jelikož je pro ně práce na prvním místě a až pak následuje zábava. Práce je pro ně důležitá z toho důvodu, že jejich životní hodnoty jsou nastaveny na finanční zabezpečení, vlastní bydlení a tím i klidný život. Lidé vyrůstali v době technologie walkmanů, videa a jsou poslední kteří si vyvolávali fotky (Forbes.cz, 2023).

Generace Z

V knize Generation Z jsou lidé z této generace charakterizováni svou poctivostí, odpovědností a věrností. Mají smysl pro dobrodružství a spontánnost, ale zároveň jsou také velmi pracovití a motivovaní s čímž se pojí i jejich soutěživost. Zároveň jsou velmi laskaví, ohleduplní a mají schopnost porozumět druhým (Seemiller, Grace, 2018).

Článek popisující generaci Z zmiňuje jako generaci, která je nejvíce ovlivněna technologiemi ze všech generací. Následkem toho je i různé pojmenování této generace, a to například na iGeneration, digitální domorodci nebo Post-Millennials. V tomto případě jsou do této generace zahrnuty osoby narozené od roku 1995. Obecně lze tuto generaci shrnout jako velmi osamostatněné jednotlivce, kteří jsou spojeni s digitálním životem již od mala jelikož technologie používají v každodenním životě takřka neustále. Interakce s chytrými telefony tak ovlivňuje nejen jejich touhy, hodnoty a aktivity, ale také způsoby komunikace, která je přesunuta převážně do online světa. Tato generace je tak nejvíc odlišná od všech předchozích (Sciencedirect.com, 2023).

V níže uvedené Tabulce 8 lze spatřit shrnutí jednotlivých generací X, Y a Z.

Tabulka 8 - Základní charakteristiky generací X, Y, Z

Hledisko	Generace X	Generace Y	Generace Z
Základní charakteristika	Socialismus Nevdávají se a nežení	Svoboda a volný přechod mezi hranicemi	Online generace
Životní cíle	Finanční zabezpečení Vlastní bydlení	Užívat si života Mít dostatek peněz	Mít hodně zážitků Mít opravdové přátele
Práce	Tvrdí pracovníci Práce na prvním místě	Práce je také zábava Práce není na prvním místě	Pracovat budou v následujících letech

Zdroj: vlastní zpracování na základě Forbes.cz (2023)

3.5.1 Generace Y

V knize Jak se vzájemně chápat *generace X, Y, Z* vymezila autorka Monika van den Berg generaci Y jako ročníky narozené mezi roky 1981-1999. Lidé narození v tomto období vyrůstali v době, kdy se začal rozvíjet internet a virtuální svět. V návaznosti na tyto změny, které v této době s příchodem internetu a virtuálního světa nastaly, se tato generace nebojí změn a je vůči nim flexibilní. Generace vyrůstala v době, kdy měli mnoho volnosti, aniž by museli dodržovat striktní pravidla či přísnou výchovu. Pro tuto generaci byla technika součástí života již od útlého dětství, jelikož vyrůstali v době televize, stolního počítače, mobilu či počítačových her (van den Berg, 2020, s. 16).

Dle magazínu Forbes nalezneme tuto generaci také pod označením „mileniálové.“ Oproti výše uvedené knize je generace mileniálů vymezena v období 1983-1997, což činí rozdíl 2 let. Magazín popisuje mileniály jako generaci, která je online a jako generaci, která bere svobodu a volný pohyb přes hranice jako samozřejmost. Charakteristická je tím, že je šťastná a spokojená a jejím hlavním cílem je si užívat života. Přednost před tvrdou prací má práce, která je současně také zábavou, a tudíž ji nechtějí obětovat všechen svůj život. Mileniálové jsou dle magazínu Forbes velmi náročnými zákazníky. Jeden z důvodů, proč jsou považovány za náročné je to, že umí hledat informace a následně s nimi i chytře nakládat. Co se týče vlastností z hlediska zákazníků, jejich hlavním rysem je nelояlnost vůči dodavatelům služeb. V případě, že najdou výhodnější nabídku u jiného poskytovatele služeb, nemají problém jej změnit. Důvodem je, že od svých dodavatelů chtějí co nejvýhodnější podmínky, otevřenost a také jednoduchost (Forbes.cz, 2023).

Podle autorky Horváthové a kol., je generace Y známá také pod jinými názvy, kterých je několik. Mezi ně spadá například označení jako Generation Next, the NetGeneration, iGeneration nebo také the Next Great Generation. Tato generace se narodila do doby, která byla poměrně klidná, vyjma roku 2011. V tomto roce došlo k teroristickému útoku v USA, který mohl tuto generaci určitým způsobem poznamenat. Mezi typické vlastnosti osob této generace patří ambicióznost a svoboda. Jejich hlavním rysem je mít zaměstnání, které pro ně bude velmi zajímavé a bude obsahovat plno výzev pro ně samotné. Důležitou součástí jejich pracovní stránky je to, že své kolegy berou především jako přátele. Jsou sice ambiciózní, ale kladou důraz na jejich osobní život. Důraz kladou zejména na partnerské a rodinné vztahy, které jsou pro ně velmi podstatné. Z výše uvedených důvodů nechtějí dát kariéře absolutní přednost před osobním životem. Vyjma touhy po svobodnějším způsobu života se také chtějí zaměřit na zdravý životní styl, a to na sport, relaxaci nebo také na vlastní záliby. Pro generaci Y není využívání moderních technologií žádným problémem či překážkou. Jejich každodenním životem je provází běžné používání například chytrých telefonů, a to právě z důvodu, že mají potřebu být stále online a komunikovat. Technologie používají nejen k osobnímu životu, ale také k práci, kterou nemají problém zvládat z domova přes počítač. S tím se pojí i jejich flexibilita, ale také velmi efektivní pracovní nasazení, které zaměstnavatelé velmi uznávají (Horváthová a kol, 2016, s. 143-145).

3.6 Finanční gramotnost v České republice

3.6.1 Standardy finanční gramotnosti v ČR

Ministerstvo financí České republiky v roce 2017 vydalo standard finanční gramotnosti na svých webových stránkách. Cílem revize standardu finanční gramotnosti bylo aktualizovat standard pro základní školy, maturitní a nematuritní střední školy a posílit standard pro základní školy. Standard se dělí na 4 okruhy, a to na nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu domácnosti a schodek rozpočtu domácnosti. Od tohoto standardu bylo očekáváno určité chování, a to zejména řešení finančních problémů včas, přehled o svých výdajích a příjmech, vytváření finančních rezerv a mnoho dalšího. Každý okruh je přizpůsoben u základních škol danému stupni a rozdílně u středních škol (Ministerstvo financí České republiky, 2017).

První okruh nakupování a placení se na prvním stupni zabývá základními otázkami, a to používání hotovostních a bezhotovostních peněz, srovnávání zboží dle ceny apod. Druhý stupeň se zabývá otázkami nakupování (popsání vlivu inflace na hodnotu peněz, jak reklamovat zboží či službu). Na středních školách je okruh rozdělen do 3 kategorií, a to na nakupování (důsledky neznalosti smlouvy), placení (vhodný způsob placení, cizí měna) a inflaci (vliv inflace na příjmy, vklady, ochrana proti inflaci) (Ministerstvo financí České republiky, 2017).

Druhý okruh hospodaření domácností se na prvním stupni zabývá sestavením jednoduchého rozpočtu a na druhém stupni rozpočtem, úvodem do finančních služeb a plánováním (krátkodobé a dlouhodobé finanční cíle). Na středních školách se do těchto témat proniká hlouběji (Ministerstvo financí České republiky, 2017).

Třetí okruh přebytek rozpočtu domácnosti se zabývá otázkami, proč a jak spořit (první stupeň), rozdíly mezi úsporami a investicemi, druhy pojištění (druhý stupeň). Střední školy se zabývají detailněji spořením, investicemi, pojištěním a zabezpečením na stáří (Ministerstvo financí České republiky, 2017).

Poslední okruh, schodek rozpočtu domácnosti, vysvětluje pro první stupně vznik dluhů a nutnost placení, pro druhé stupně už navrhuje řešení schodku daného rozpočtu a důsledky nesplácení. Střední školy se zaměřují na úroky, úvěry a detailněji na důsledky nesplácení (Ministerstvo financí České republiky, 2017).

3.6.2 Instituce zabývající se finanční gramotností v ČR

Institucí, které se zabývají finanční gramotností v České republice je několik, mezi ně patří například Ministerstvo financí, Česká národní banka, Ministerstvo vnitra, Úřad práce ČR, Česká advokátní komora a další.

Ministerstvo financí

Ministerstvo financí České republiky je zodpovědné za tematiku finančního vzdělávání a tvorbu politiky a koncepce finančního vzdělávání. Zpracovává strategické návrhy a návrhy, které řeší problematiku finančního vzdělávání. V roce 2010 vláda vytvořila Národní strategii finančního vzdělávání, která má za úkol vytvořit systém finančního vzdělávání pro zvyšování úrovně finanční gramotnosti občanů České republiky. Národní strategie se zaměřuje na určité problémy a tím tak navazuje na úkoly v oblasti finančního vzdělávání. Zejména pak tato strategie navazuje na výsledky výzkumu veřejného mínění, které se uskutečnilo v roce 2007, kdy bylo hlavním úkolem zjistit finanční gramotnost obyvatel ČR. V roce 2020 vláda aktualizovala tuto strategii a to na „Národní strategie finančního vzdělávání 2.0,“ která navazuje na strategii dosavadní. Cílem nově vydané strategie je vytvoření podmínek pro dlouhodobé zvýšení úrovně finanční gramotnosti občanů. Strategie se nezaměřuje jen na vzdělávání na školách, ale také na vzdělávání u vybraných skupin dospělé populace (Ministerstvo financí České republiky).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Hlavním úkolem je zodpovědnost za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy a implementaci finanční gramotnosti do vzdělávacích programů. Jedním z úkolů ministerstva je také zajištění pravidelného hodnocení úrovně finanční gramotnosti, a to právě žáků základních a středních škol. Dalším podstatným úkolem je podpora ministerstva pro zařazení finančního vzdělávání pro budoucí sociální a pedagogické zaměstnance na vyšších odborných či vysokých školách (Ministerstvo financí České republiky, 2020).

Česká národní banka

Česká národní banka zde vystupuje jako nestranný strážce soutěže a stability finančního trhu, který se snaží svými aktivitami zaměřit na žáky 2. stupně základních škol, studenty středních škol a veřejnost s tematikou finanční a ekonomické gramotnosti. Na oficiálních stránkách ČNB uvádí výukové materiální pro učitele, žáky a také programy

a výstavy pro veřejnost a školní skupiny nebo také jiné užitečné odkazy pro porozumění dané problematice (Česká národní banka, 2023).

4 Vlastní práce

Následující kapitola se zabývá vlastní prací, kterou autorka realizovala pomocí dotazníkového šetření. Kapitola 4 se dělí dále na podkapitolu 4.1. Dotazníkové šetření a 4.2. Testování vybraných hypotéz. V kapitole Dotazníkové šetření jsou rozepsány stanovené cíle šetření a následné vyhodnocení dotazníkového šetření. Kapitola Testování vybraných hypotéz se zaměřuje na některé vybrané hypotézy, které jsou následně pomocí statistických výpočtů vyhodnoceny.

4.1 Dotazníkové šetření

Tato kapitola se dělí na dvě další, ve kterých je popsáno stanovení cílů šetření a vyhodnocení dotazníkového šetření.

4.1.1 Stanovení cílů šetření

Následující kapitola, která se zabývá vyhodnocením dotazníkového šetření, byla vytvořena za účelem získání informací pouze k tématu této diplomové práce. Získání dat od respondentů proběhlo pomocí internetového dotazování pomocí sociálních sítí a jiných vybraných komunikačních kanálů (e-mail apod.) v období 9. listopadu 2023–11. prosince 2023. Dotazník byl vyhotoven pomocí aplikace Google Forms, obsahoval celkem 44 otázek a byl určen pro osoby ve věku 23–43 let. Věková hranice byla nastavena z důvodu zaměření na generaci Y v této diplomové práci. Celkem 40 otázek se zaměřilo na finanční gramotnost respondentů a jejich zkušeností. Následně poslední 4 otázky se soustředily na sociodemografické působení respondenta. Šetření se celkem zúčastnilo 228 respondentů.

V dotazníku se převážně objevovaly uzavřené otázky, kdy respondent měl na výběr jednu odpověď. V některých případech však mohl zvolit odpovědi více. U 5 otázek mohl respondent doplnit svou vlastní odpověď, jednalo se převážně o otázky týkající se spoření či investování.

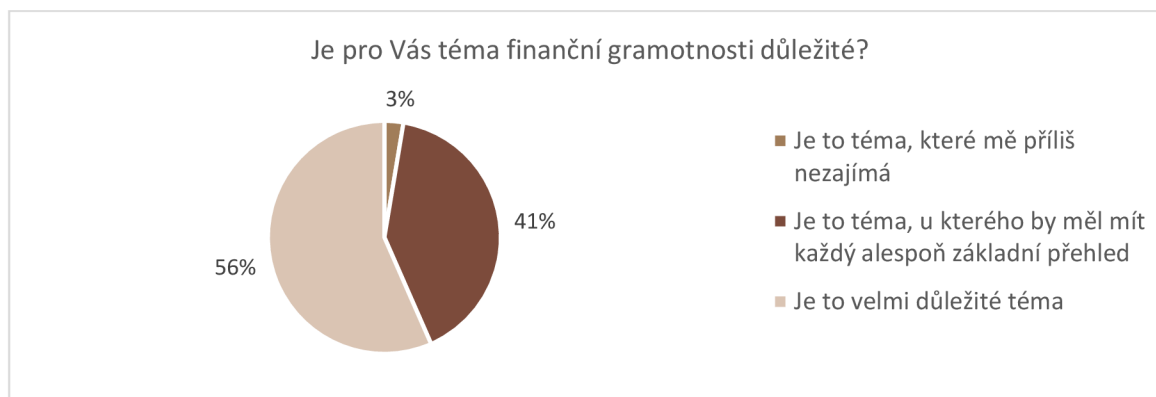
4.1.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Je pro Vás téma finanční gramotnosti důležité?

Z Grafu 1 je patrné, že je pro respondenty téma finanční gramotnosti určitým způsobem důležité. Přes polovinu respondentů si myslí, že téma finanční gramotnosti

je velmi důležité, tj. 129 respondentů z 228 dotázaných a 41 % respondentů je toho názoru, že by každý měl mít alespoň základní přehled o tomto tématu.

Graf 1 - Důležitost tématu finanční gramotnosti

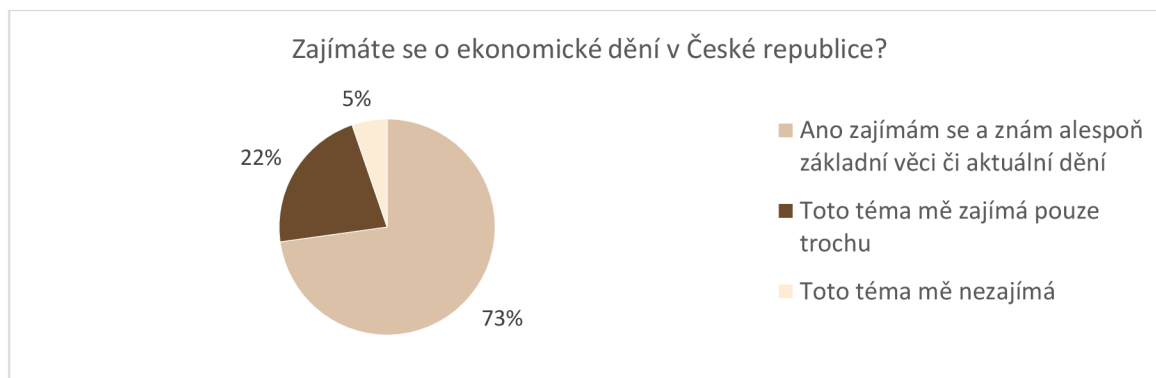

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2: Zajímáte se o ekonomické dění v České republice?

O ekonomické dění v České republice se zajímá a ví alespoň základní dění 73 % respondentů, přesněji 166. Malý zájem o ekonomické dění má 50 respondentů a 5 %, tj. 12 respondentů toto téma nezajímá vůbec.

Graf 2 - Zájem o ekonomické dění v ČR

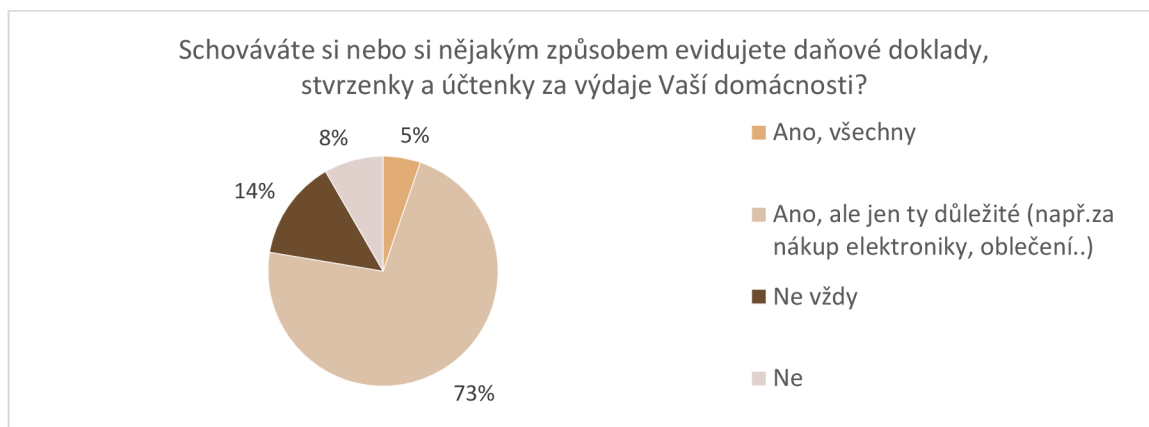

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3: Schováváte si nebo si nějakým způsobem evidujete daňové doklady, stvrzenky a účtenky za výdaje Vaší domácnosti?

Tato otázka se zaměřila na úschovu dokladů a účtenek za výdaje respondentů. Celkem 73 % respondentů (tj. 165 osob) potvrdilo, že si účtenky eviduje, ale pouze ty důležité. Důležitými účtenkami byly doklady za elektroniku, oblečení apod., nikoliv za potraviny či volný čas. Ze všech dotázaných si 5 % ukládá všechny doklady, tj. 12 respondentů. Ne ve všech případech si doklady uschovává 14 % dotázaných, tj. 32 z 228 respondentů a žádné doklady si neeviduje 8 %, tj. 19 respondentů.

Graf 3 - Evidování dokladů a účtenek

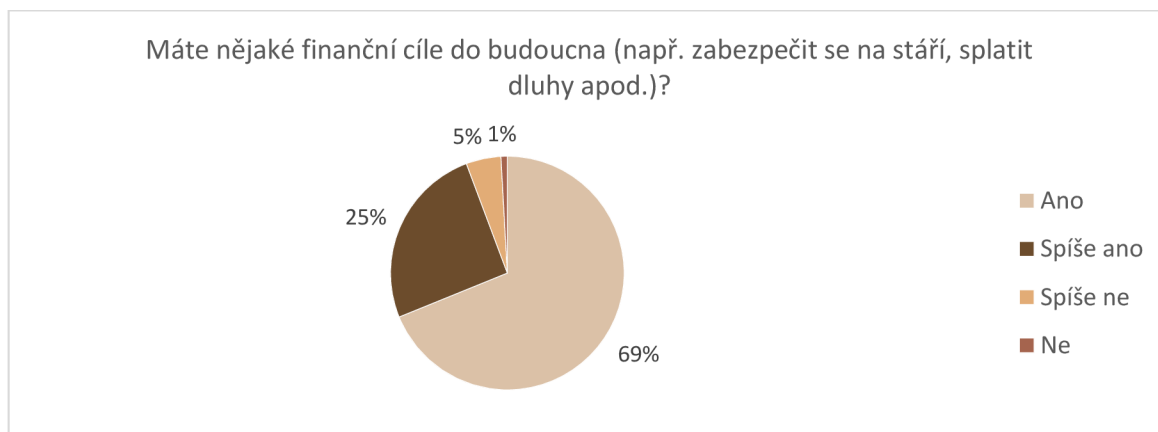

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4: Máte nějaké finanční cíle do budoucna (např. zabezpečit se na stáří, splatit dluhy apod.)?

Graf 4 zobrazuje, zda mají respondenti nějaké finanční cíle do budoucna. Ze všech respondentů má finanční cíle jasné 69 %, tj. 157 respondentů. Není příliš velký rozdíl v zodpovědnosti mezi jednotlivými pohlavími – kdy takto odpovědělo 86 žen a 71 mužů. Spíše ano odpovědělo 58 respondentů (25 %) a celkem 6 % z dotázaných odpovědělo spíše ne nebo vůbec nemají finanční cíle do své budoucnosti.

Graf 4 - Finanční cíle do budoucna

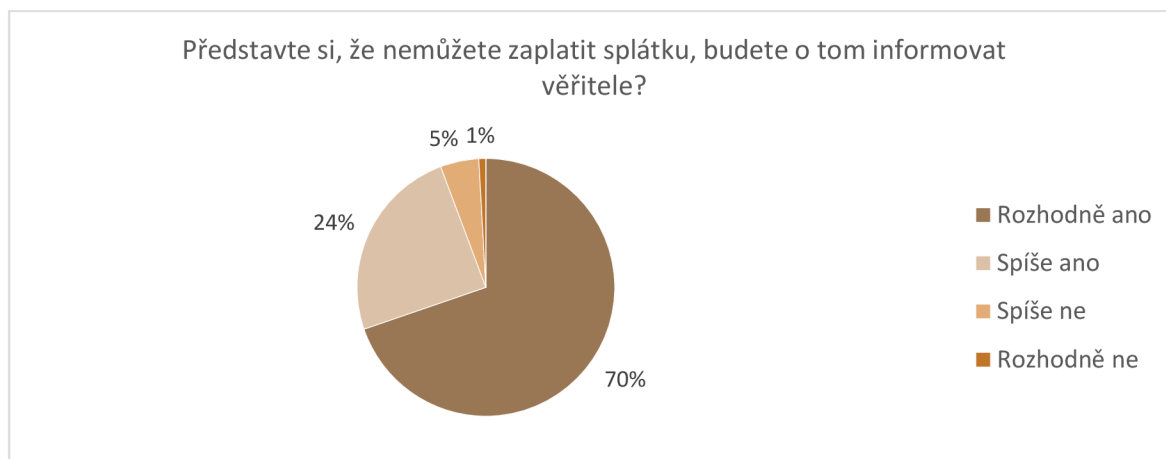
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5: Představte si, že nemůžete zaplatit splátku, budete o tom informovat věřitele?

Na otázku č. 5 odpovědělo pozitivně celkem 94 % respondentů, z toho 70 % z nich by rozhodně informovalo věřitele v případě, že by nebyli schopni zaplatit splátku a 24 % spíše ano. Celkem 6 % z dotázaných odpovědělo na tuto otázku negativně a to, že by věřitele

spíše nebo vůbec neinformovali. Z jakých důvodů by věřitele neinformovali nelze odhadovat.

Graf 5 - Informování věřitele při nezaplacení splátky

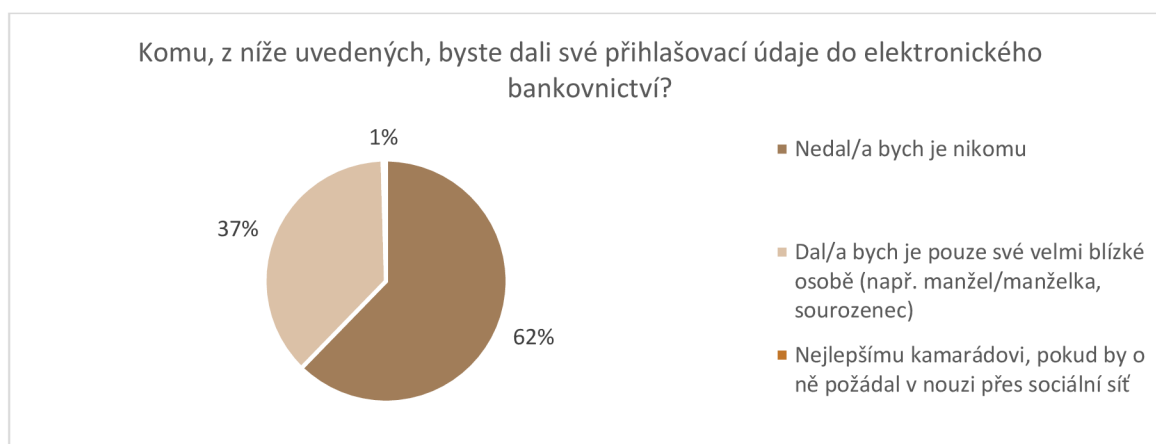

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6: Komu, z níže uvedených, byste dali své přihlašovací údaje do elektronického bankovníctví?

Tato otázka se zabývala tím, komu by osoba svěřila své přihlašovací údaje do elektronického bankovníctví. Nikomu by své údaje nedalo 62 % respondentů (142 dotázaných). Oproti tomu by 85 respondentů své přihlašovací údaje dalo své blízké osobě. Lze předpokládat, že v tomto případě u některých dotazovaných by mohlo jít o manžela/manželku v případě, že mají společný účet.

Graf 6 - Přihlašovací údaje do elektronického bankovníctví

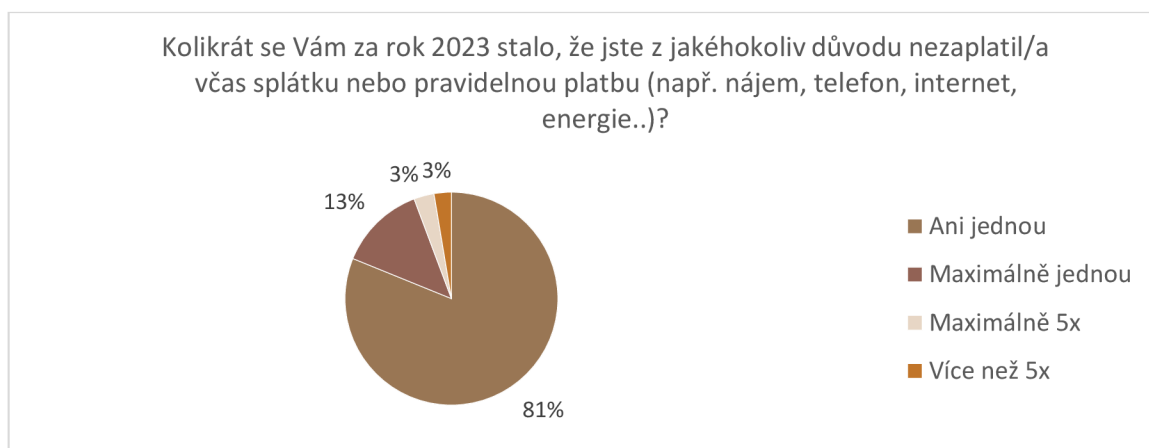

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7: Kolikrát se Vám za rok 2023 stalo, že jste z jakéhokoliv důvodu nezaplatil/a včas splátku nebo pravidelnou platbu (např. nájem, telefon, internet, energie..)?

Otázka č. 7 byla zaměřena na nemožnost úhrady některé splátky či pravidelné platby respondenta. Přesně 81 % dotázaných odpovědělo, že se jim tato záležitost ani jednou nestala. Maximálně jednou se toto stalo 13 % dotázaným, přesněji 30 osobám. Malému procentu dotázaných, dle Grafu 7, se nepodařilo zaplatit splátku či pravidelnou platbu včas maximálně 5x a více než 5x.

Graf 7 - Četnost nezaplacení splátky, pravidelné platby

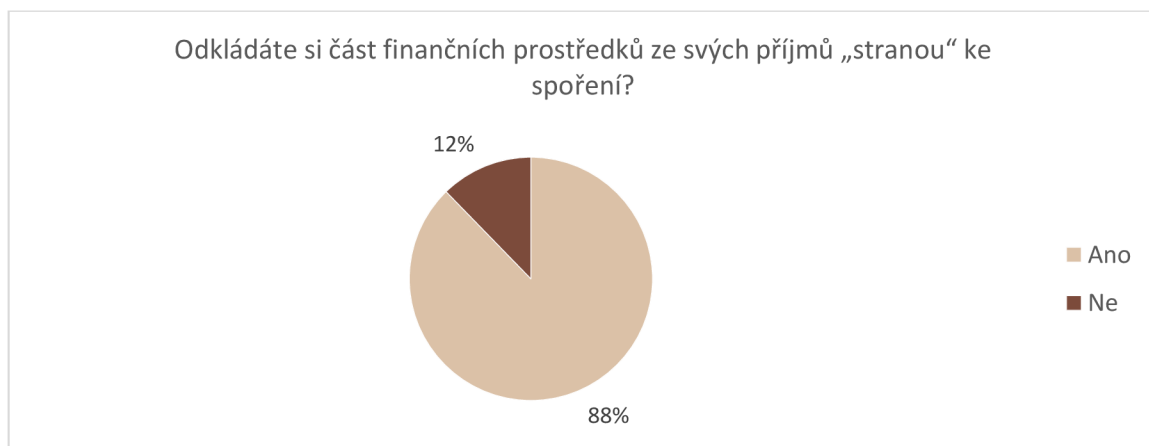

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 8: Odkládáte si část finančních prostředků ze svých příjmů „stranou“ ke spoření?

Na otázku ohledně odkládání svých finančních prostředků ke spoření odpověděli respondenti pozitivně, a to přesně v 88 % případů, tj. 200 respondentů. Pouze 28 dotázaných nevyužívá odkládání prostředků ke spoření. Jejich důvody byly zjištěny v Otázce č. 10.

Graf 8 - Odkládání finančních prostředků ke spoření

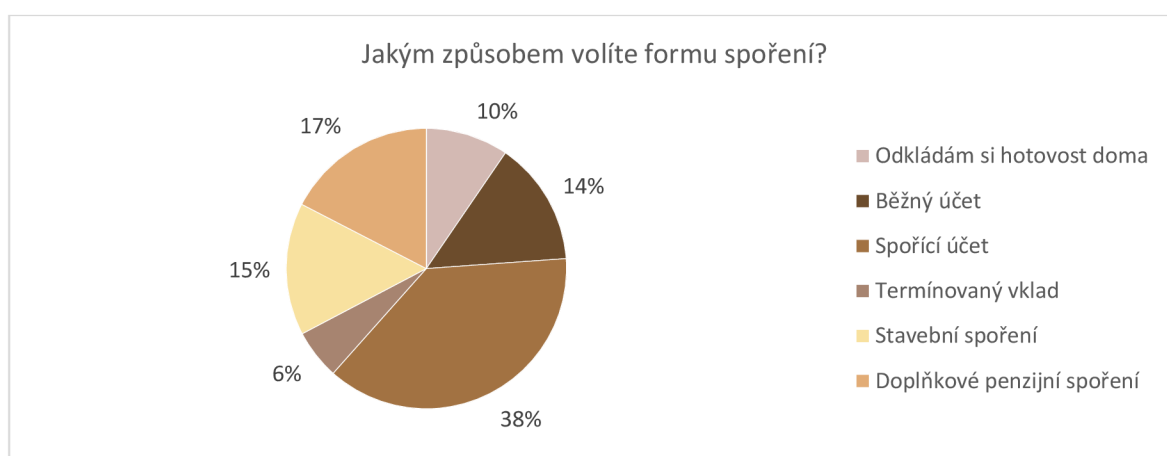

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 9: Jakým způsobem volíte formu spoření?

Hlavním úkolem této otázky bylo zjistit, jakou formu spoření si respondenti, kteří si odkládají své finanční prostředky, volí. Nejoblíbenější forma spoření u dotázaných je spořicí účet, který volí 38 %. Mezi ostatními formami spoření nejsou již zásadní rozdíly, kromě termínovaných vkladů, které zvolilo 6 % respondentů. I v dnešní době si lidé odkládají hotovost doma a to v 10 % případů. Respondenti měli možnost doplnit, jakou další možnou formu jako spoření využívají. V několika případech byla doplněna možnost investice, ať už do nemovitostí nebo do kryptoměn.

Graf 9 - Forma spoření

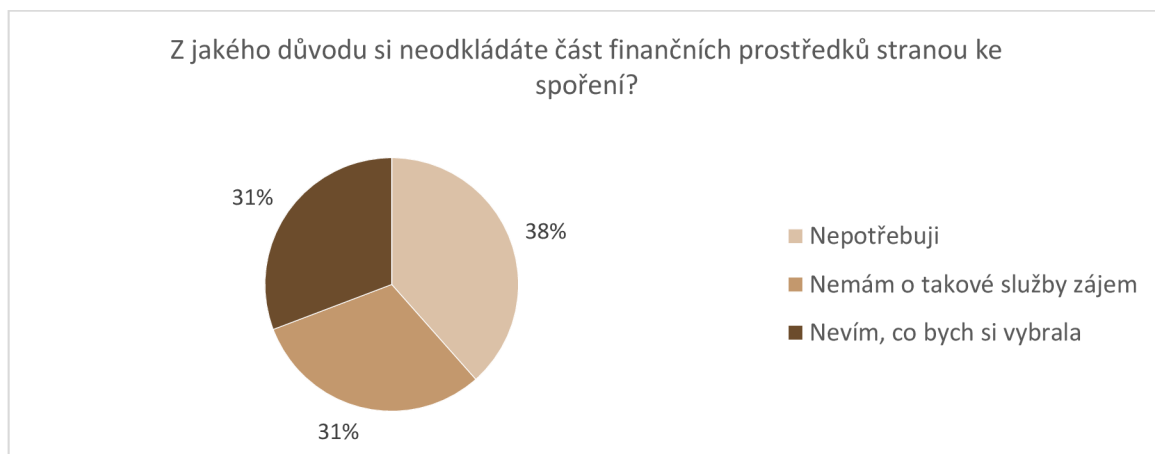

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č.10: Z jakého důvodu si neodkládáte část finančních prostředků stranou ke spoření?

Jak již bylo zmíněno v Otázce č. 8, tato otázka se zaměřila na důvod neodkládání si finančních prostředků tzv. stranou. Na výběr měli respondenti 3 možnosti a také mohli nějaký důvod uvést sami. Jak lze z Grafu 10 vidět, není zásadní rozdíl mezi vybranými odpověďmi. Respondenti nemají potřebu odkládat si prostředky stranou, nemají o služby zájem anebo si neví rady, kterou formu spoření vybrat. Velmi častým uváděným důvodem bylo, že mnohým z dotazovaných nezůstávají volné finanční prostředky, které by mohli odložit stranou a spořit je v jakékoliv formě. Někteří respondenti uvedli, že by spořili rádi, ale bohužel nemají dostatek financí na takové účely.

Graf 10 - Důvod neodkládání prostředků ke spoření

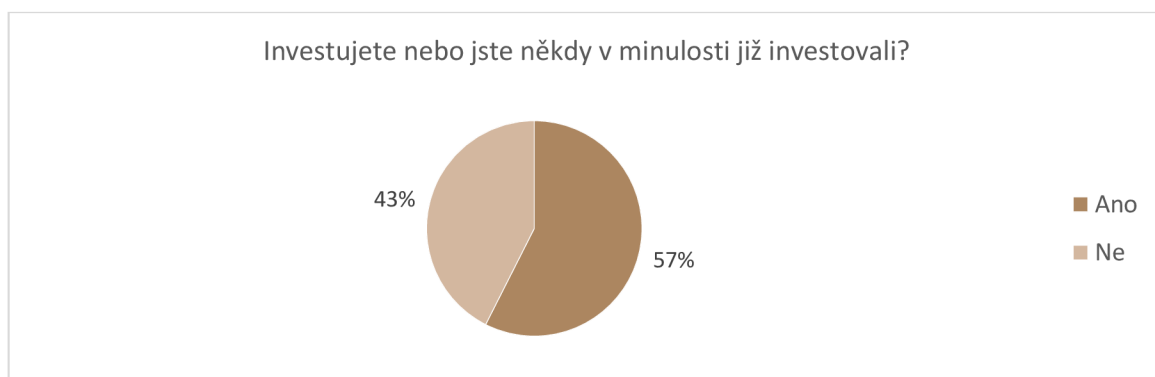

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 11: Investujete nebo jste někdy v minulosti již investovali?

Investování není tolik oblíbené u respondentů jako spoření, ale přesto zhodnocení peněz volí 57 % dotázaných, tj. 131 osob. V případě, že respondent odpověděl na tuto otázku „ne“, dostal se na Otázku č. 13, ostatní pokračovali na Otázku č. 12.

Graf 11 – Odkládání prostředků k investování

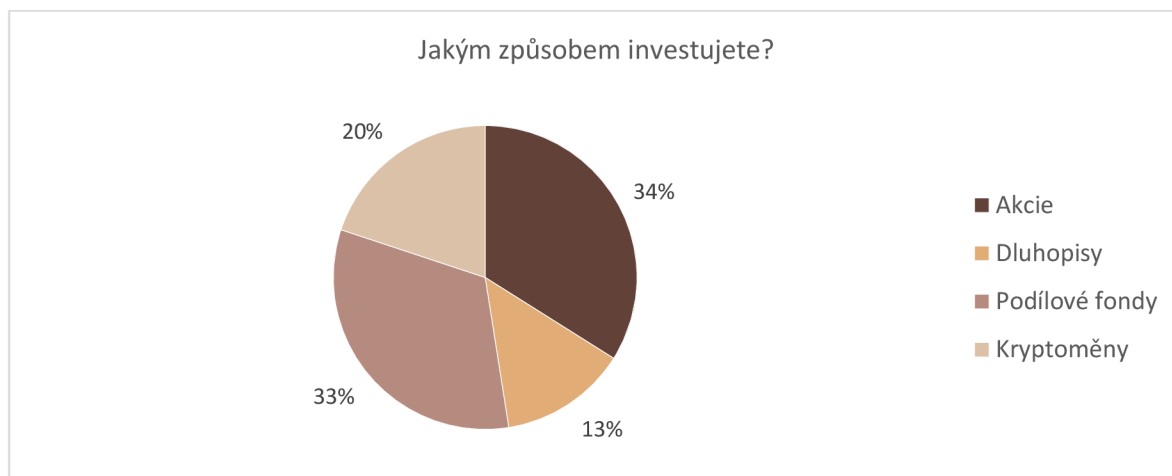

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12: Jakým způsobem investujete?

Nejoblíbenější forma investování jsou akcie a podílové fondy. Následují kryptoměny, které volí 20 % dotázaných, tj. 44 osob a nejméně osob volí formu dluhopisů. Respondenti měli možnost napsat svůj další důvod. Mnohdy se opakovala investice do nemovitostí, pronájmy, zlato a kryptoměny.

Graf 12 - Zvolená forma investování

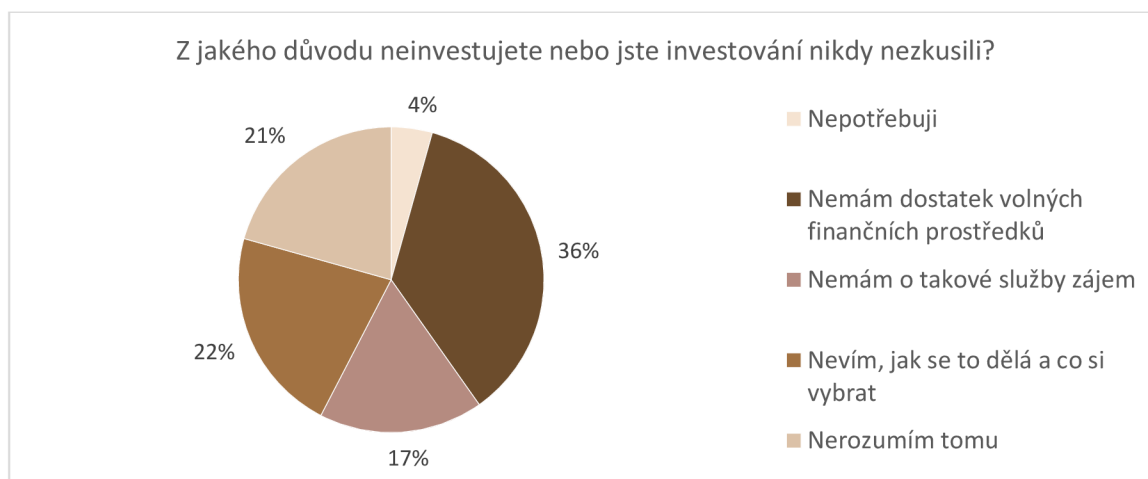

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 13: Z jakého důvodu neinvestujete nebo jste investování nikdy nezkusili?

Tato otázka byla zaměřená na to, z jakého důvodu respondenti neinvestují, stejně jako tomu bylo u spoření. Nejvíce respondentů neinvestuje z důvodu nedostatku volných finančních prostředků. Dalším nejčastějším důvodem je, že investicím respondenti nerozumí a neví jaký vhodný produkt vybrat. Celkem 17 % respondentů uvedlo, že o investování nemají zájem a 4 % investovat nepotřebují. Respondenti mohli uvést svůj vlastní důvod. Objevila se zde odpověď, že to za dotazovanou osobu dělá například manžel nebo také, že aktuální nabídka služeb respondentovi nevyhovuje.

Graf 13 - Důvod neodkládání prostředků k investování

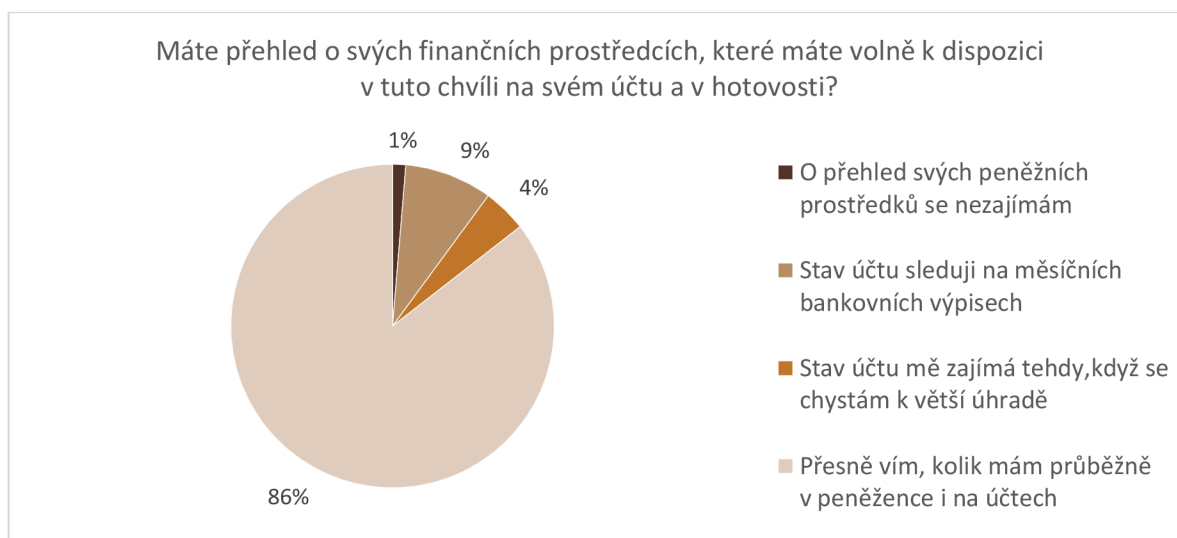

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 14: Máte přehled o svých finančních prostředcích, které máte volně k dispozici v tuto chvíli na svém účtu a v hotovosti?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda mají respondenti přehled o svých finančních prostředcích, které mají na svém účtu a v hotovosti. Z celkových 228 zúčastněných odpovědělo 195 z nich tak, že přesně ví, kolik na účtech a v hotovosti mají. Ostatní odpovědi se již pohybovaly od 1 % do 10 %. Respondenti v 20 případech uvedli, že sledují stav účtu na měsíčních výpisech, 10 respondentů se o svůj stav na účtu zajímá pouze v případě, pokud se chystají k větší platbě a 3 dotázaní se o přehled nezajímají vůbec.

Graf 14 - Přehled o finančních prostředcích na účtu a v hotovosti

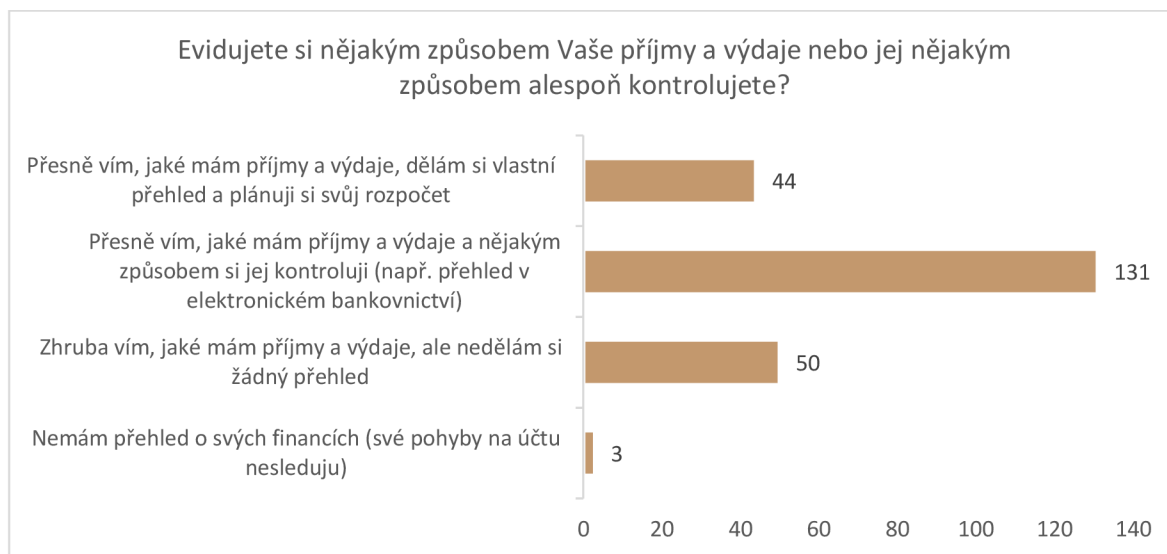

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 15: Evidujete si nějakým způsobem Vaše příjmy a výdaje nebo je nějakým způsobem alespoň kontrolujete?

Na přehled vlastních výdajů a příjmů odpověděli respondenti následovně. Z celkového počtu 228 respondentů uvedlo 131 z nich, že přesně ví, jaké příjmy a výdaje mají a určitým způsobem je evidují nebo kontrolují. Následujících 44 respondentů si zpracovává vlastní přehled a zároveň si plánují svůj rozpočet. Hrubý přehled o svých výdajích a příjmech má 50 respondentů. Pečlivost dle pohlaví se u této otázky jeví jako stejnoměrná.

Graf 15 - Evidence osobních příjmů a výdajů

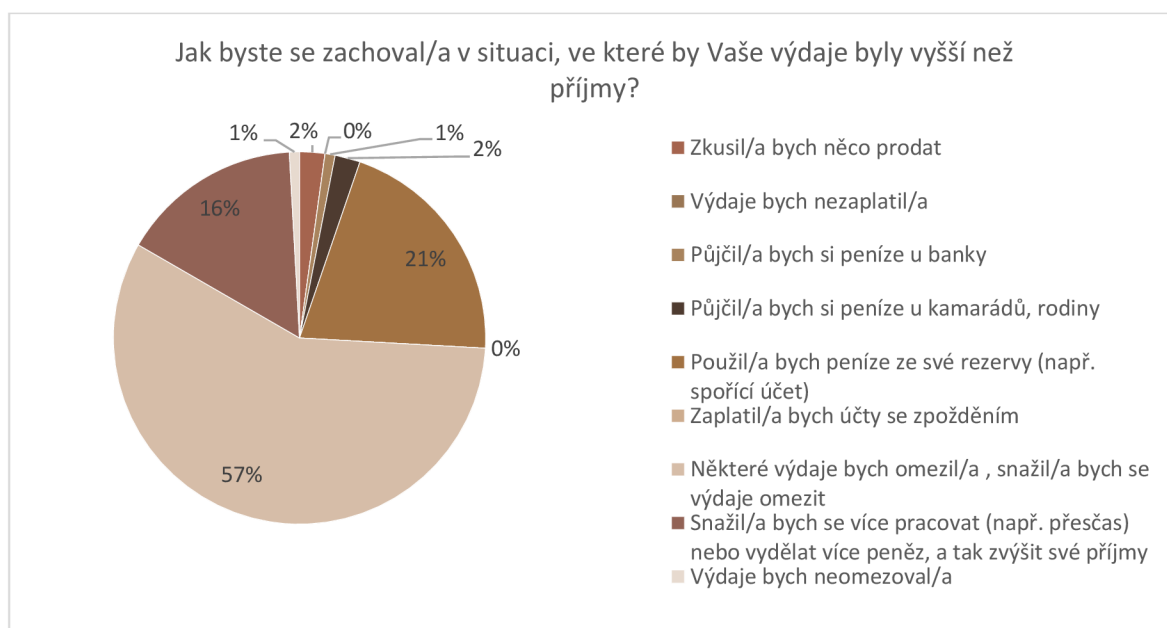

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 16: Jak byste se zachoval/a v situaci, ve které by Vaše výdaje byly vyšší než příjmy?

Pokud by nastala situace, kdy by respondent měl výdaje vyšší než příjmy, řešení by respondenti zvolili následovně. Více než polovina respondentů, tj. 131 osob, by řešila vzniklou situaci tím, že by se snažila výdaje omezit. Celkem 47 dotázaných, tj. 21 % z nich, by vyšší výdaje zaplatilo ze svých rezerv, například ze spořicích účtů. Celkem 36 osob by se snažilo více pracovat, a tak zvýšit své příjmy. Další odpovědi tvořili maximálně do 2 %.

Graf 16 - Stav situace, kdy jsou výdaje vyšší než příjmy

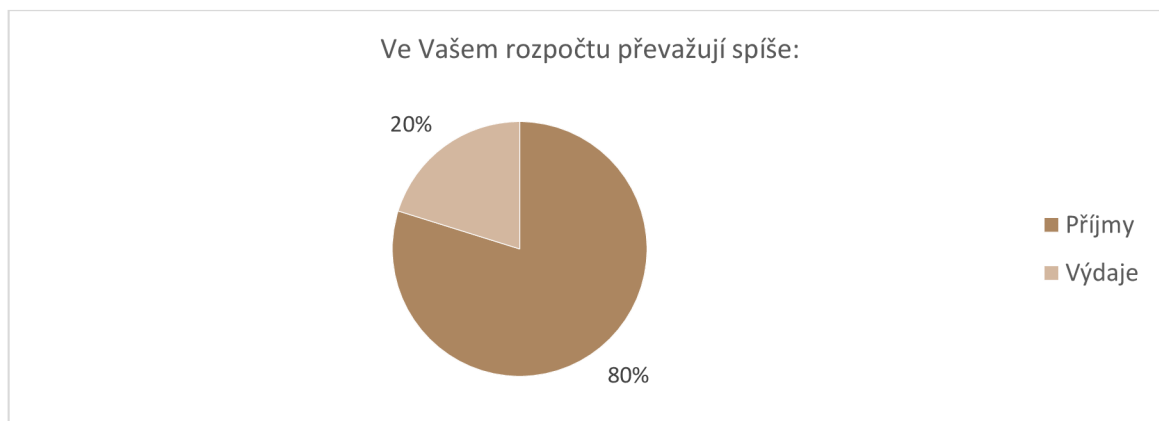

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 17: Ve Vašem rozpočtu převažují spíše:

Z Grafu 17 lze vidět, zda v osobním rozpočtu respondentů převažují spíše výdaje nebo příjmy. V 80 % případů u respondentů převažují příjmy nad výdaji.

Graf 17 - Převaha příjmů či výdajů v osobním rozpočtu?

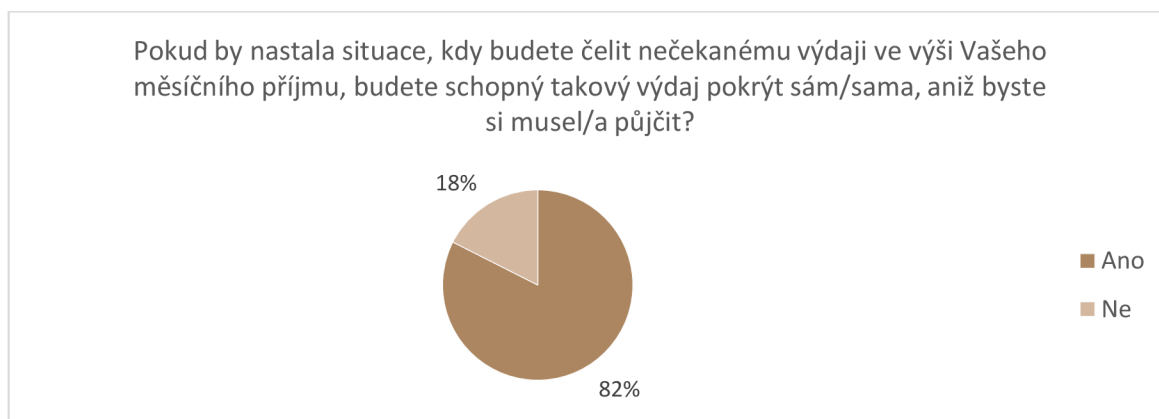

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 18: Pokud by nastala situace, kdy budete čelit nečekanému výdaji ve výši Vašeho měsíčního příjmu, budete schopný takový výdaj pokrýt sám/sama, aniž byste si musel/a půjčit?

Celkem 188 respondentů na tuto otázku odpovědělo kladně, kdy by byli schopni zaplatit nečekaný výdaj ve výši jejich měsíčního příjmu bez nutnosti půjčky. Lze tedy předpokládat, že zúčastnění respondenti mají dostatek svých rezerv na pokrytí právě nečekaných výdajů. Negativně odpovědělo 40 respondentů, z nichž převažovaly ženy. Přesněji 28 žen by nebylo schopno pokrýt nečekaný výdaj z vlastních prostředků.

Graf 18 - Budete schopný zaplatit nečekaný výdaj z vlastních dostupných prostředků?

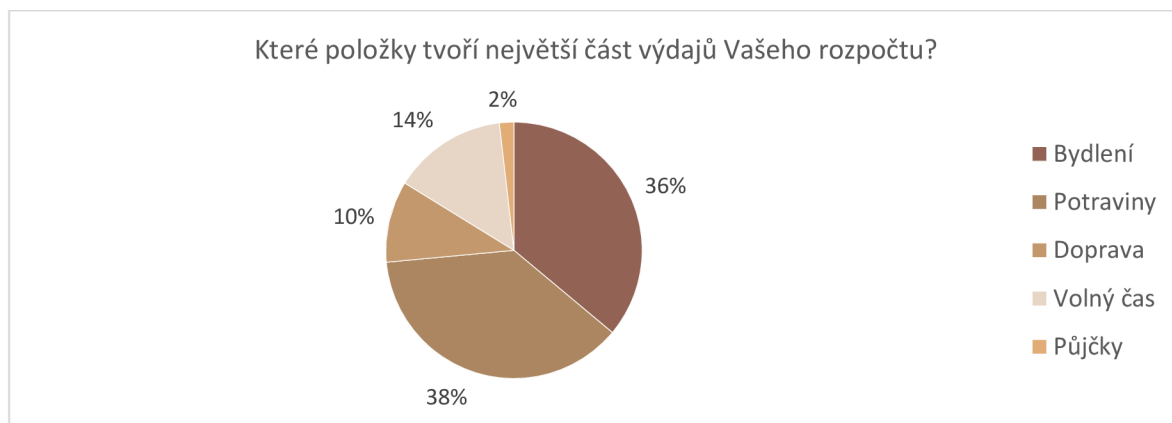

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 19: Které položky tvoří největší část výdajů Vašeho rozpočtu?

V případě této otázky mohli respondenti zvolit více odpovědí. Největší výdaje tvoří výdaje na bydlení a potraviny. To lze v této době a při aktuální ekonomické situaci v České republice očekávat. Následoval volný čas a doprava. Pouze 8 osob zvolilo odpověď „půjčky.“

Graf 19 - Které položky tvoří největší část výdajů osobního rozpočtu

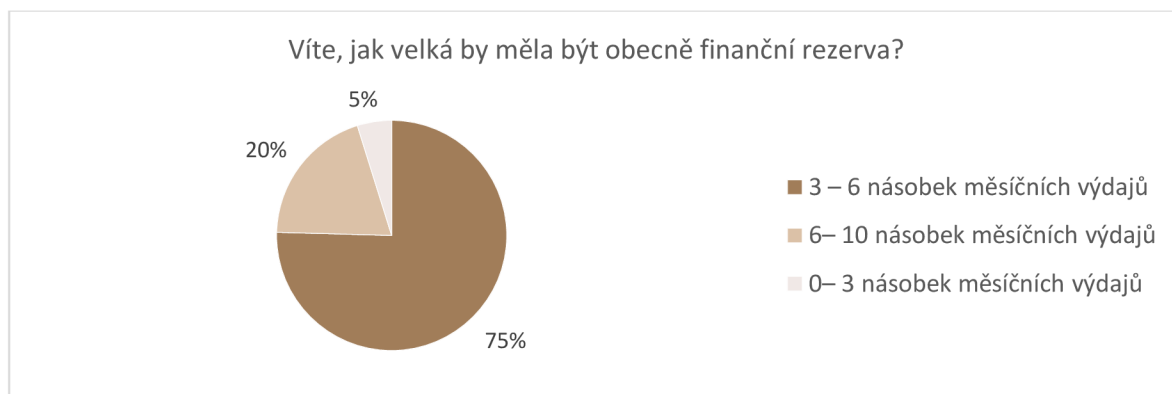

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 20: Víte, jak velká by měla být obecně finanční rezerva?

Z celkových 228 respondentů odpovědělo správně 172 respondentů, tj. 75 %, tedy více jak polovina. 20 % dotázaných si myslí, že by finanční rezerva měla být 6–10násobek měsíčních výdajů a 5 % si myslí, že by rezerva měla být pouze 0–3násobek měsíčních výdajů.

Graf 20 - Jaká má být finanční rezerva?

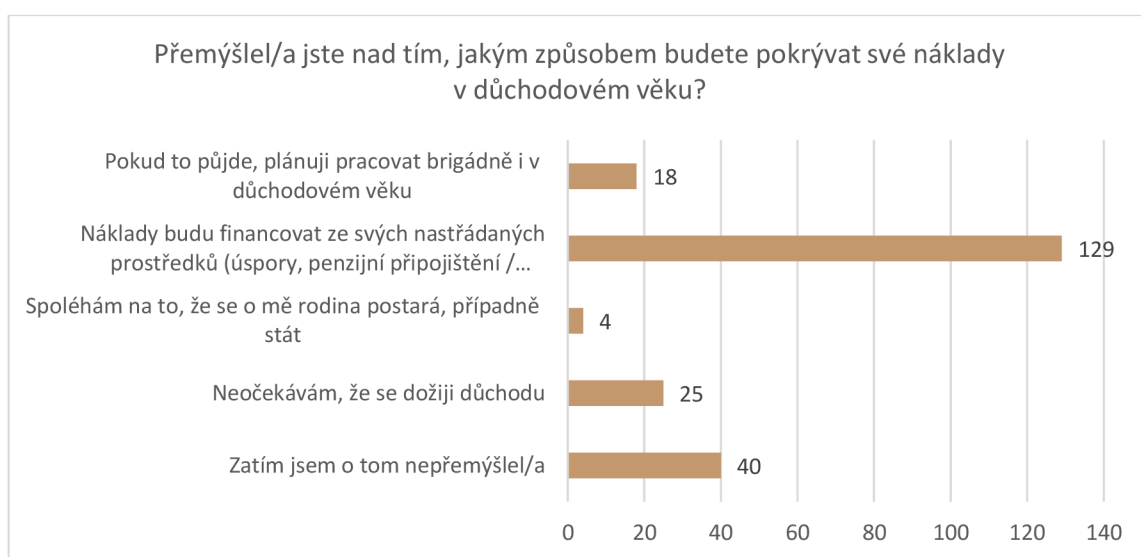

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 21: Přemýšlel/a jste nad tím, jakým způsobem budete pokrývat své náklady v důchodovém věku?

Graf 21 se zaměřil na to, zda respondenti přemýšleli, jak budou pokrývat své náklady v důchodovém věku. Z celkových 228 respondentů pouze 40 z nich o své budoucnosti v důchodovém věku prozatím nepřemýšlelo, alespoň co se týče vlastního financování. Celkem 129 osob uvedlo, že své náklady budou financovat ze svých nasbíraných prostředků. Celkem 18 z dotázaných má v plánu pracovat brigádně i v důchodovém věku, pokud jim to bude nějakým způsobem umožněno.

Graf 21- Pokrytí nákladů v důchodovém věku

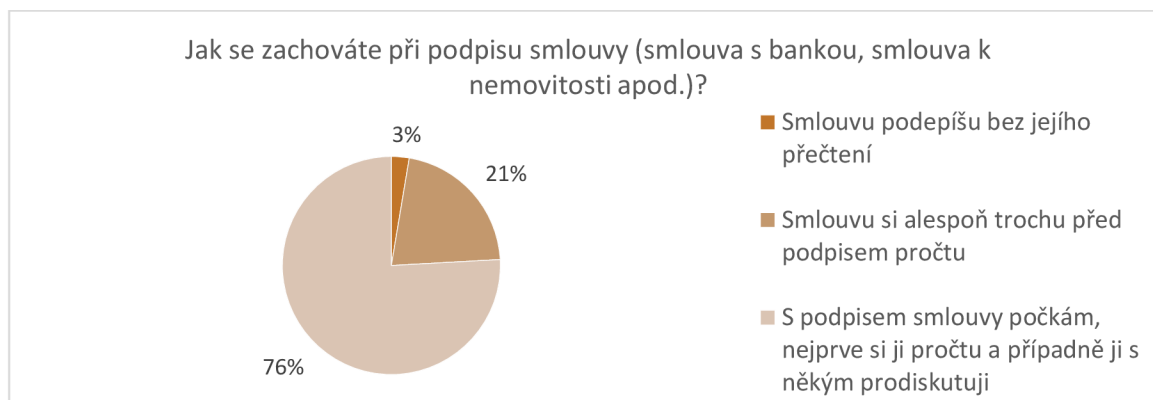

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 22: Jak se zachováte při podpisu smlouvy (smlouva s bankou, smlouva k nemovitosti apod.)?

Tato otázka se zaměřila na chování respondentů při podpisu určité smlouvy. Při podpisu smlouvy by měl být každý ostražitý a dbát zvýšené opatrnosti. Celkem 76 % odpovědělo, že s podpisem smlouvy počkají a nejprve si ji v klidu přečtou a případně ji s někým prodiskutují. Celkem 49 osob, tj. 21 %, odpovědělo, že si smlouvu alespoň trochu přečtou.

Graf 22 - Jak se zachováte při podpisu smlouvy?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 23: Pokud uložíte své peníze na více místech, je méně pravděpodobné, že přijmete o všechny peníze, než když peníze uložíte na jednom místě?

Graf 23 zobrazuje, zda respondenti souhlasí s tím, že v případě uložení finančních prostředků na více místech je méně pravděpodobné, že přijdou o všechny prostředky, než když je uloží na jednom místě. S tímto tvrzením souhlasí 91 % z dotázaných.

Graf 23 - Pokud uložíte své peníze na více místech, je méně pravděpodobné, že přijmete o všechny peníze, než když peníze uložíte na jednom místě?

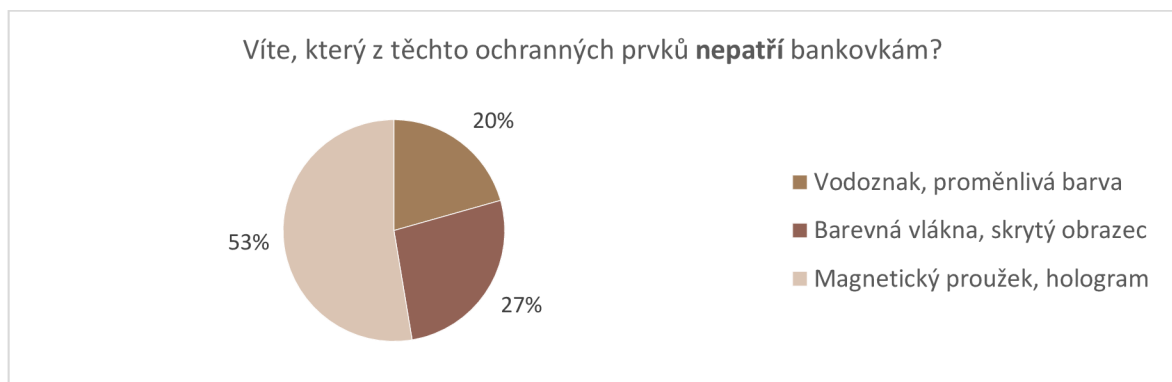

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 24: Víte, který z těchto ochranných prvků nepatří bankovkám?

Následující otázka se zaměřila na ochranné prvky bankovek, avšak na ty, které mezi ně nepatří. Správně odpověděla polovina respondentů, přesněji 53 % z nich.

Graf 24 - Ochranné prvky bankovek

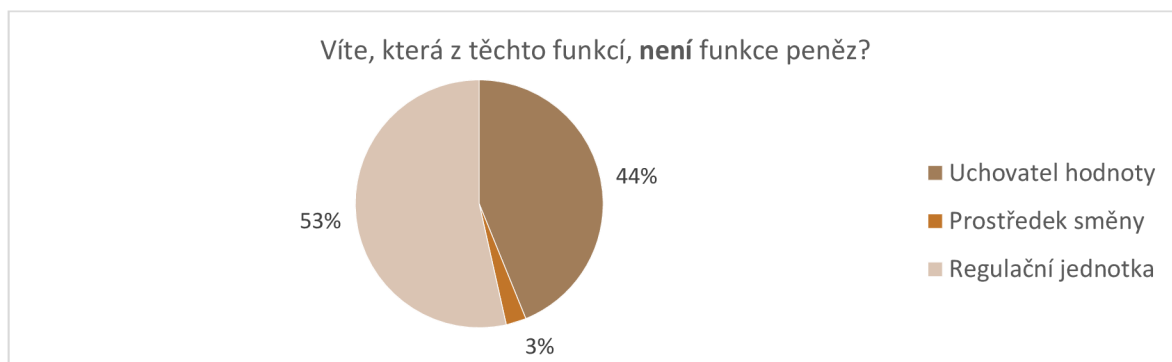

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 25: Víte, která z těchto funkcí, není funkce peněz?

Graf 25 vyobrazuje, zda respondenti znají funkce peněz. Cílem otázky bylo zjistit, která ze zmíněných funkcí není funkcí peněz. Stejně jako u předchozí otázky, odpovědělo 53 % respondentů správně.

Graf 25 - Funkce peněz

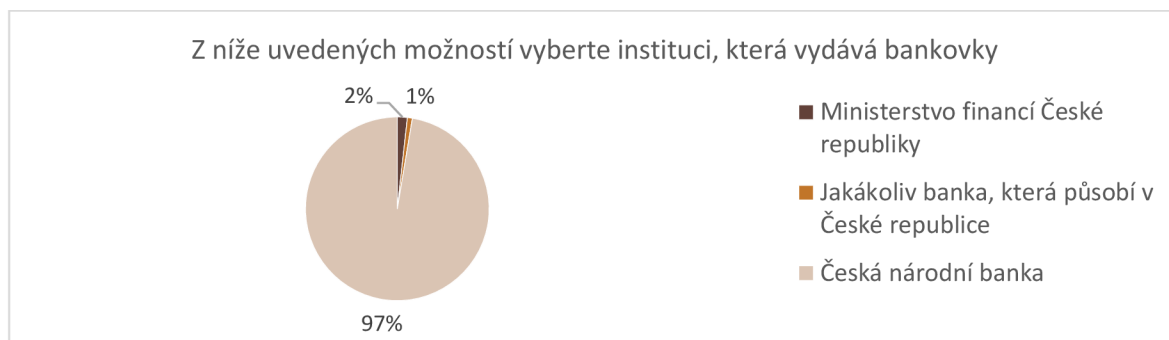

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 26: Z níže uvedených možností vyberte instituci, která vydává bankovky

Velmi kladně lze hodnotit výsledek z Otázky č. 26, kdy skoro všichni zúčastnění odpověděli správně a to v 97 %, že bankovky vydává Česká národní banka. Pouze 6 osob odpovědělo špatně.

Graf 26 - Instituce, která vydává bankovky

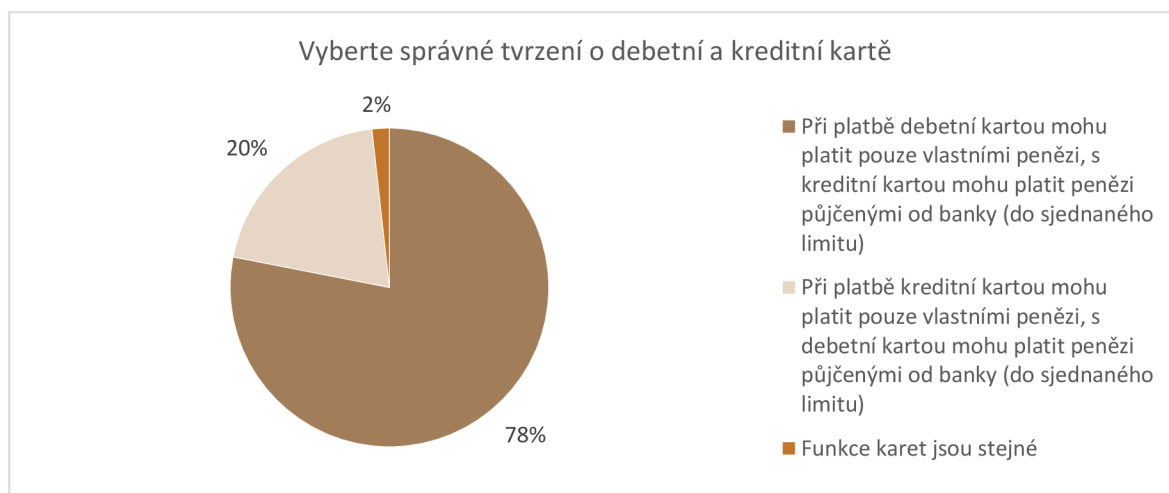

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 27: Vyberte správné tvrzení o debetní a kreditní kartě

Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti znají rozdíl mezi debetní a kreditní kartou. Z níže zobrazených odpovědí na Grafu 27 je jasné, že 78 %, tj. 178 respondentů, zná správný rozdíl mezi kartami. Celkem 50 respondentů rozdíl nezná.

Graf 27 - Tvrzení o debetní a kreditní kartě

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 28: U kterých typů spoření vzniká klientovi za určitých podmínek nárok na státní příspěvek?

Na Grafu 28 lze vidět, zda se respondenti vyznají v tématice spoření, u kterého vzniká nárok na státní příspěvek. Celkem 96 % z nich odpovědělo správně, to činí 220 dotázaných z celkových 228.

Graf 28 - Nárok na státní příspěvek

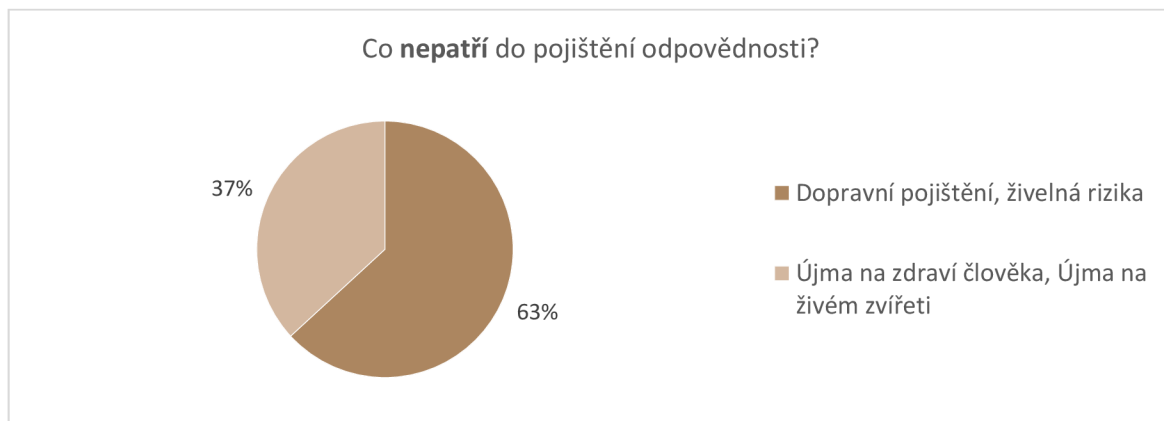

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 29: Co nepatří do pojištění odpovědnosti?

Tato otázka se zaměřila na tematiku pojištění. Více jak polovina respondentů odpověděla správně a to přesněji 63 % z nich (144 osob). Újmu na zdraví člověka a újmu na živém zvířeti zvolilo 37 % (84 osob). V této otázce si respondenti zřejmě nebyli zcela jistí v porovnání s předchozí otázkou, ale vzhledem k výsledku je jasné, že určitá část osob povědomí o pojištění má.

Graf 29- Pojištění odpovědnosti

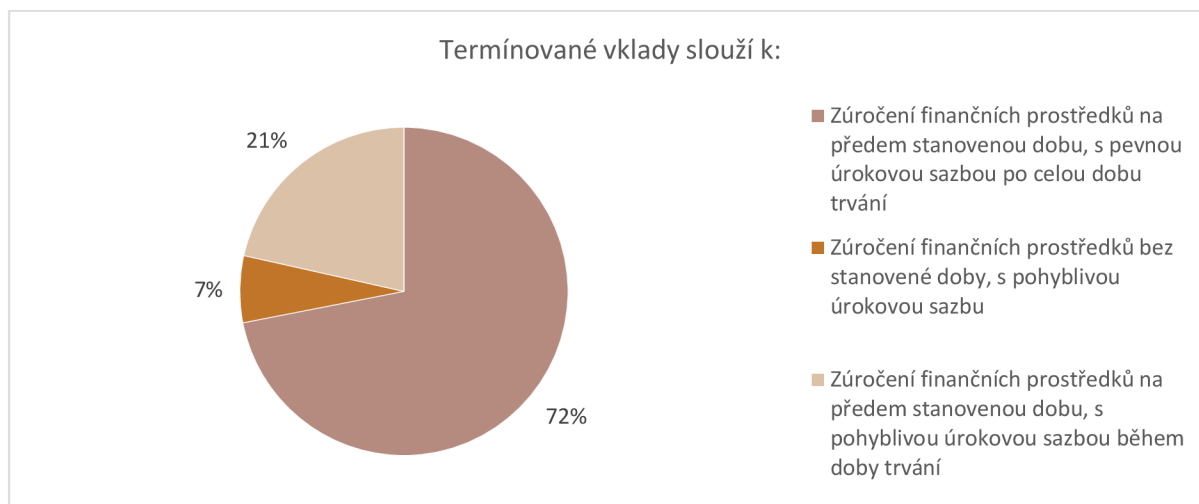

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 30: Termínované vklady slouží k:

V případě tematiky termínovaných vkladů mají respondenti taktéž určitý přehled. Ze všech zúčastněných odpovědělo na tuto otázku 72 % správně (164 osob). Celkem 21 % respondentů uvedlo odpověď, kde je předem stanovená doba a pohyblivá úroková sazba během doby trvání. Celkem 15 osob, tj. 7 %, si myslí, že termínované vklady nemají stanovenou dobu a mají pohyblivou úrokovou sazbu.

Graf 30 - Termínované vklady

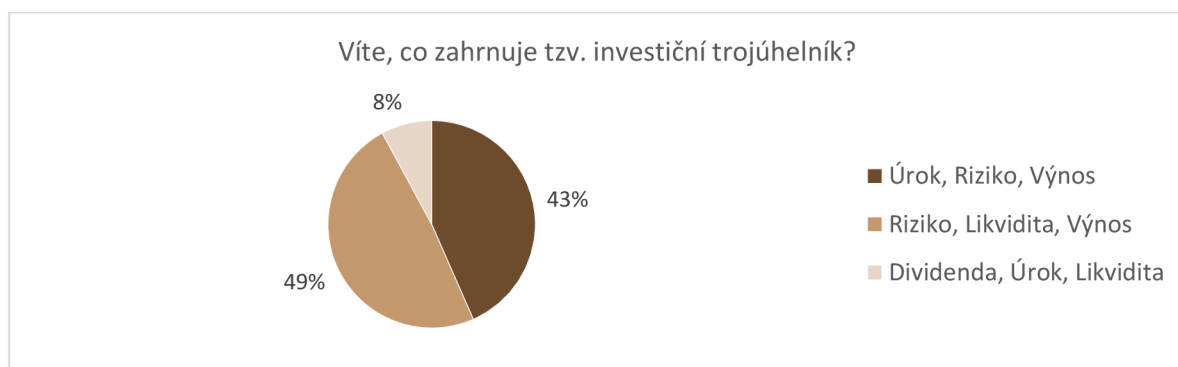

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 31: Víte, co zahrnuje tzv. investiční trojúhelník?

Co se týče investičního trojúhelníku, zde si respondenti zcela jistí nebyli. Z níže uvedených odpovědí, viz Graf 31 je patrné, že respondenti vybírali mezi odpovědi „Úrok, Riziko, Výnos“ a „Riziko, Likvidita, Výnos.“ Je patrné, že o pár respondentů více znalo správnou odpověď a to přesně 49 %, tj. 111 osob. Přesně o 12 respondentů méně uvedlo již zmíněnou špatnou odpověď, tj. 43 %.

Graf 31 - Investiční trojúhelník

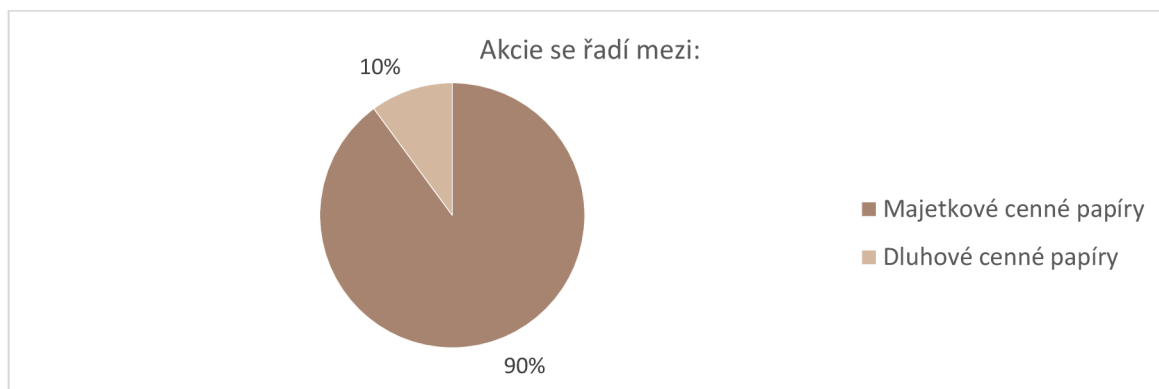

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 32: Akcie se řadí mezi:

Následující otázka se zaměřila na zařazení akcií dle cenných papírů. Na toto se zaměřila i otázka č. 33, která se ovšem zaměřila na dluhopisy. Z níže uvedeného Grafu 32 je patrné, že respondenti v 90 % případů umí zařadit akcie do správných cenných papírů, a to do majetkových. Správně tak odpovědělo 205 dotázaných.

Graf 32 - Akcie

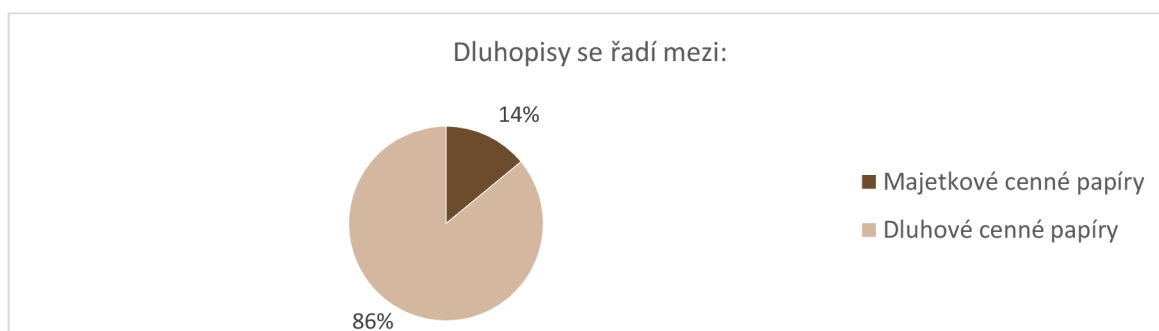

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 33: Dluhopisy se řadí mezi:

Jak již bylo zmíněno v předchozí otázce, tato se zaměřila na zařazení dluhopisů dle cenných papírů. Oproti zařazení akcií není výrazný rozdíl ve správné odpovědi, kdy správně odpovědělo 86 % dotázaných, tj. 196 osob.

Graf 33 - Dluhopisy

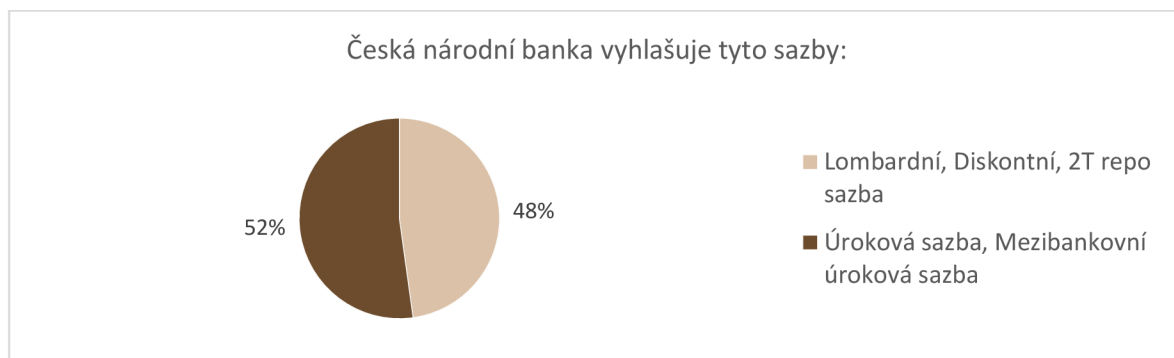

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 34: Česká národní banka vyhláší tyto sazby:

Následující otázka se zaměřila na vyhlásování sazeb České národní banky. Ovšem v tomto případě více jak polovina respondentů odpověděla špatně. Lze tedy předpokládat, že respondenti příliš neví, jaké sazby jsou národní bankou vyhlášovány. Ačkoliv rozdíl oproti správné odpovědi činí 4 %, tj. 10 osob, je zřejmé, že sazby, o kterých se i v aktuální době často mluví nebo mluvilo, nejsou příliš známy.

Graf 34 - Sazby České národní banky

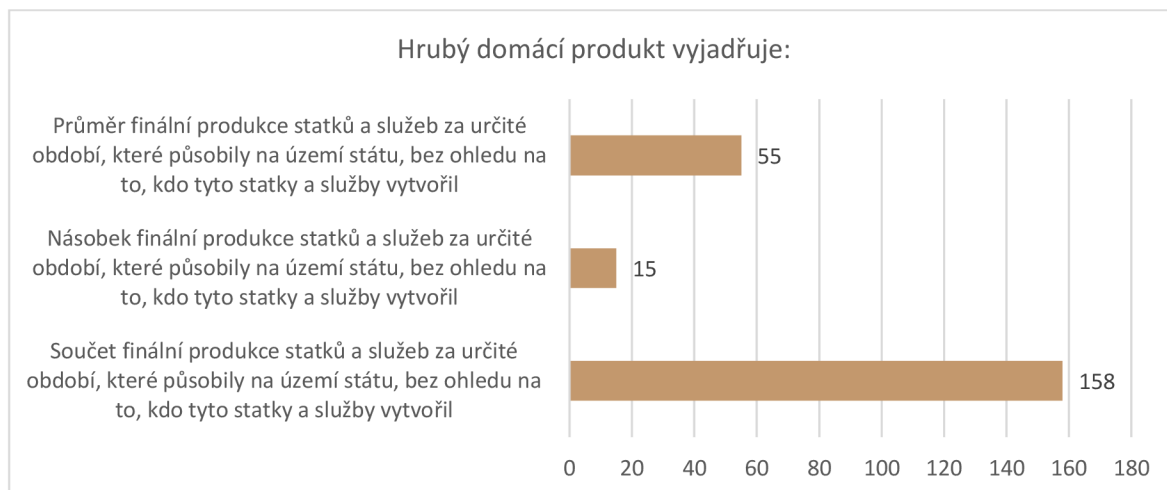

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 35: Hrubý domácí produkt vyjadřuje:

V otázce na hrubý domácí produkt respondenti odpověděli většinou správně, což je patrné z Grafu 35. Celkem 158 osob z 228 odpovědělo správně. Lze tedy předpokládat, že alespoň částečný přehled o tématice domácího produktu respondenti znají.

Graf 35- Hrubý domácí produkt

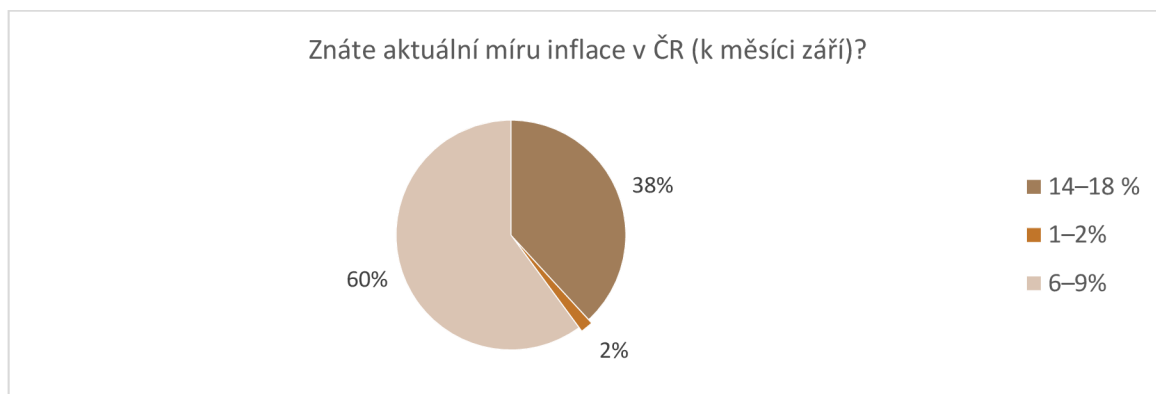

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 36: Znáte aktuální míru inflace v ČR (k měsíci září)?

Otázka se zaměřením na aktuální míru inflace, přesněji inflace za měsíc září, je následně vidět v Grafu 36. Vzhledem k tomu, že ještě v nedávné době byla inflace na zhruba 15 % bylo možné očekávat, že respondenti neznají aktuální míru. Avšak přesto odpovědělo správně 60 % respondentů, tj. 137 dotázaných. Z celkového počtu si 87 osob (38 %) myslí, že inflace se pohybuje stále ve vyšších číslech a to mezi 14-18 %. Pouze 4 osoby si myslí, že inflace v České republice je mezi 1-2 %.

Graf 36 - Míra inflace – září 2023

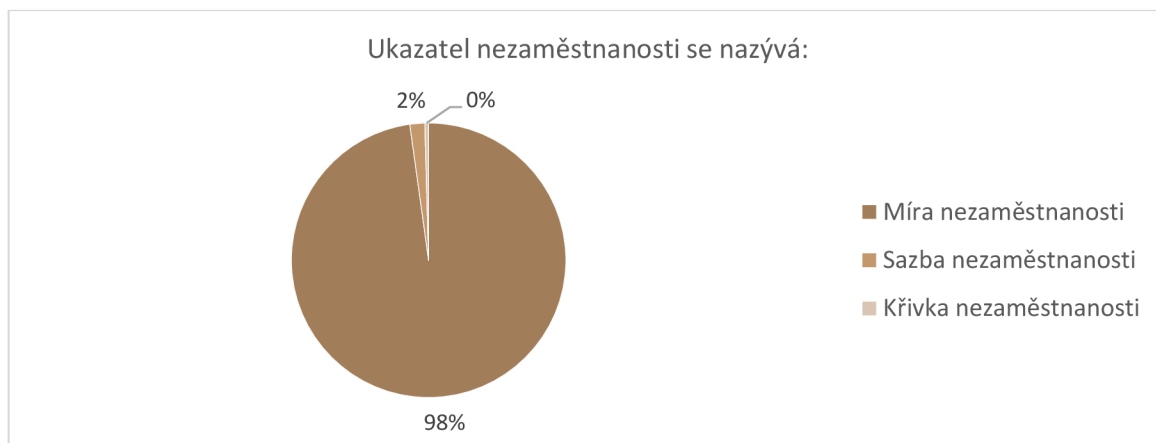

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 37: Ukazatel nezaměstnanosti se nazývá:

V této otázce na téma ukazatele nezaměstnanosti byla skoro 100 % úspěšnost, kdy 98 % respondentů odpovědělo správně. Sazbu nezaměstnanosti zvolily 4 osoby a 1 osoba zvolila křivku nezaměstnanosti.

Graf 37 - Ukazatel nezaměstnanosti

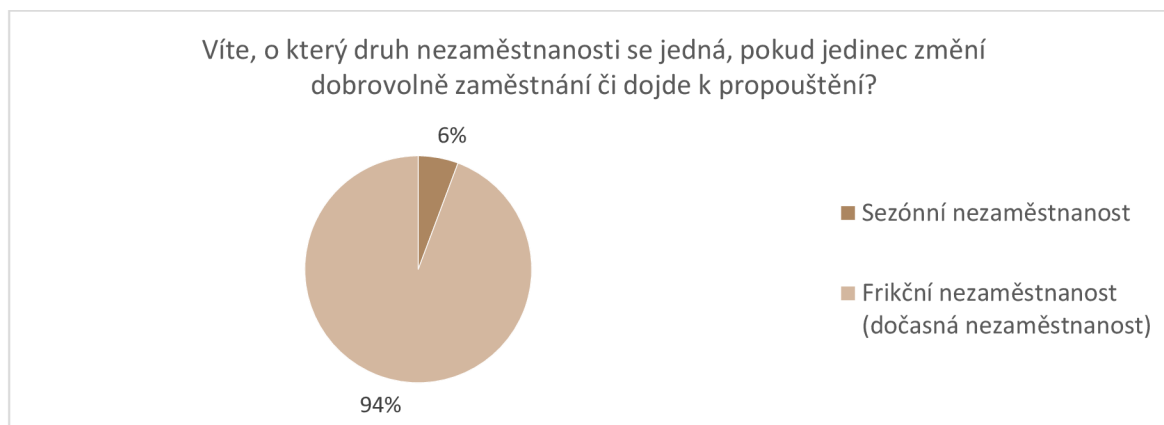

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 38: Víte o který druh nezaměstnanosti se jedná, pokud jedinec změní dobrovolně zaměstnání či dojde k propouštění?

V případě příkladu na určitý druh nezaměstnanosti odpovědělo 94 % správně. Respondenti uvedli správně, že se jedná o frikční nezaměstnanost a to přesně 215 z nich.

Graf 38 - Druh nezaměstnanosti

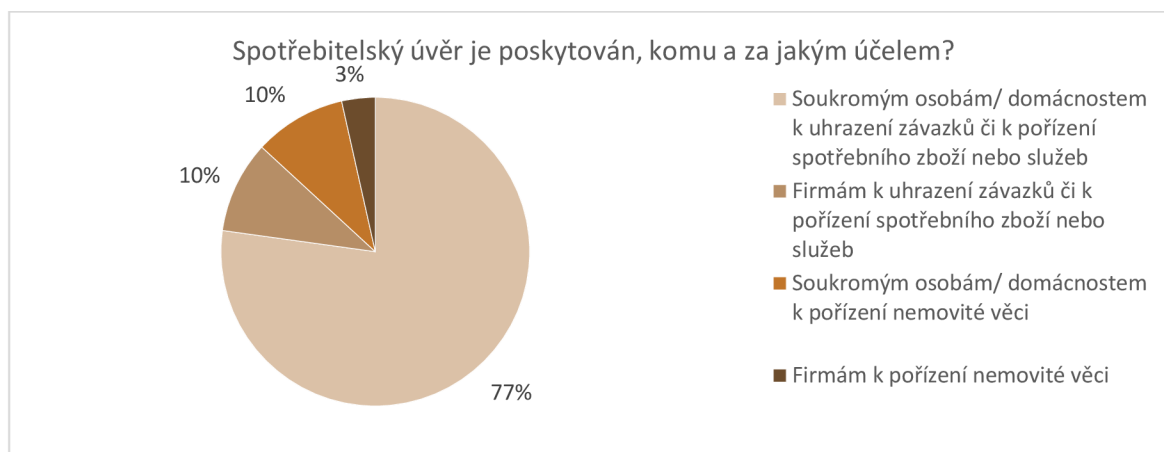

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 39: Spotřebitelský úvěr je poskytován, komu a za jakým účelem?

Graf 39 zobrazuje komu je poskytován spotřebitelský úvěr a za jakým účelem. Správně odpovědělo 77 % respondentů (tedy 176 osob). Se stejnými procenty i stejným počtem osob, tedy 10 % z nich uvedlo, že je úvěr poskytován firmám k uhrazení závazků, pořízení zboží nebo služeb a soukromým osobám/domácnostem k pořízení nemovité věci. Přesně 3 % (8 osob) zvolilo poslední odpověď a to, že je úvěr poskytován firmám k pořízení nemovité věci.

Graf 39 - Komu je poskytován spotřebitelský úvěr

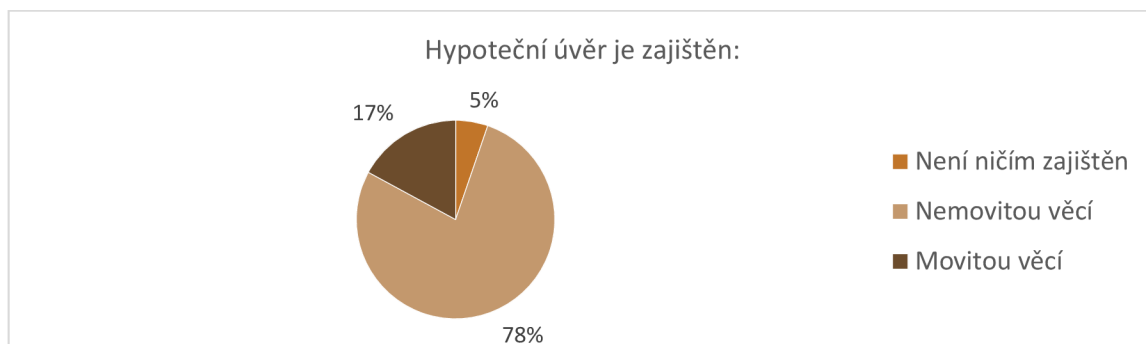

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 40: Hypoteční úvěr je zajištěn:

Na to, čím je hypoteční úvěr zajištěn bylo odpovězeno následovně. V 78 % případech bylo odpovězeno správně a to tak, že je úvěr zajištěn nemovitou věcí. Správně tak odpovědělo přesně 177 osob. Ze všech dotázaných zvolilo 39 z nich odpověď, kdy je úvěr zajištěn movitou věcí a 12 osob zvolilo odpověď, že úvěr není zajištěn ničím.

Graf 40 - Zajištění hypotečního úvěru

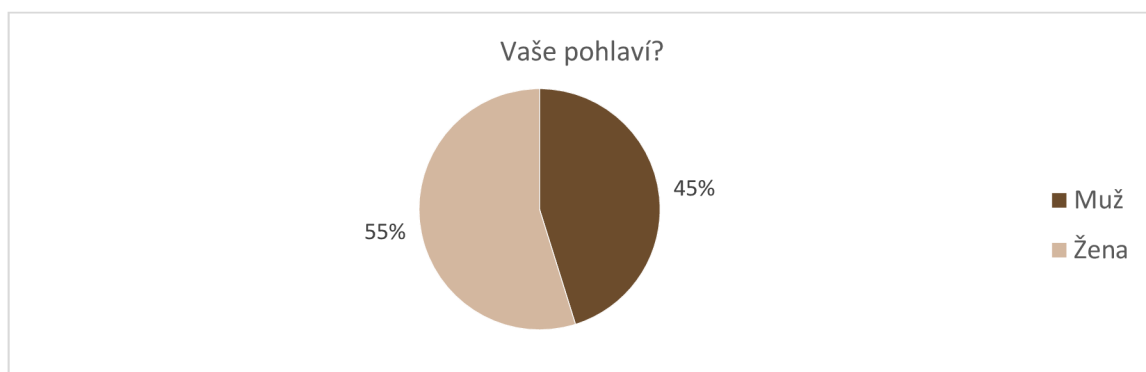

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 41: Vaše pohlaví?

Následující poslední 4 otázky se zaměřily na sociodemografickou situaci zúčastněných respondentů v dotazníkovém šetření. Z celkového počtu 228 osob se dotazníkového šetření zúčastnilo 125 žen a 103 mužů.

Graf 41- Pohlaví respondentů

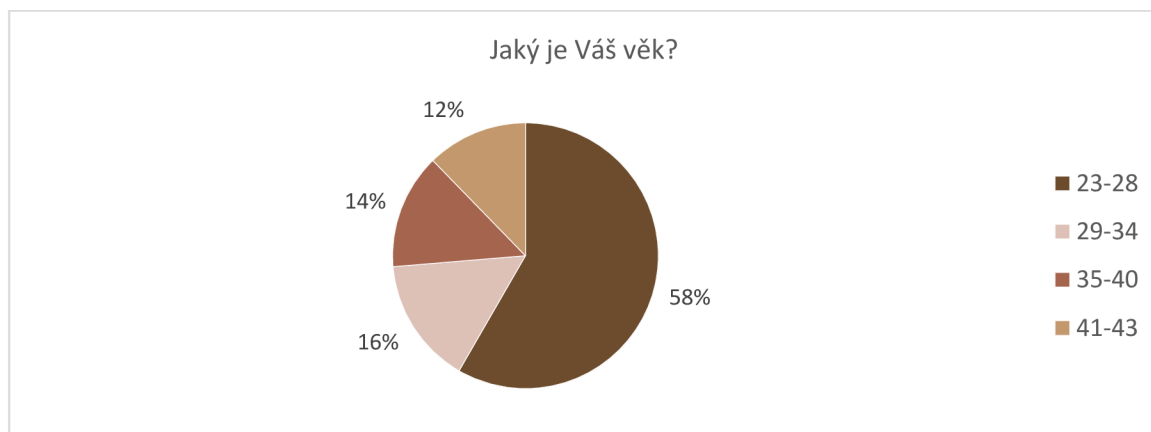

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 42: Jaký je Váš věk?

Věkové kategorie byly omezeny z důvodu vybrané generace Y. Nejčastější věkové zastoupení bylo v kategorii 23-28 let. V této kategorii se zúčastnilo přesně 133 osob. Z nichž bylo 69 žen a 64 mužů. V dalších kategoriích nebyl signifikantní rozdíl, avšak následovala kategorie ve věku 29-34 let, které se zúčastnilo 35 osob. V této kategorii bylo častější zastoupení žen. Ve věkové kategorii 35-40 let se zúčastnilo 32 osob a v poslední kategorii 41-43 let se zúčastnilo 28 osob.

Graf 42 - Věk respondentů

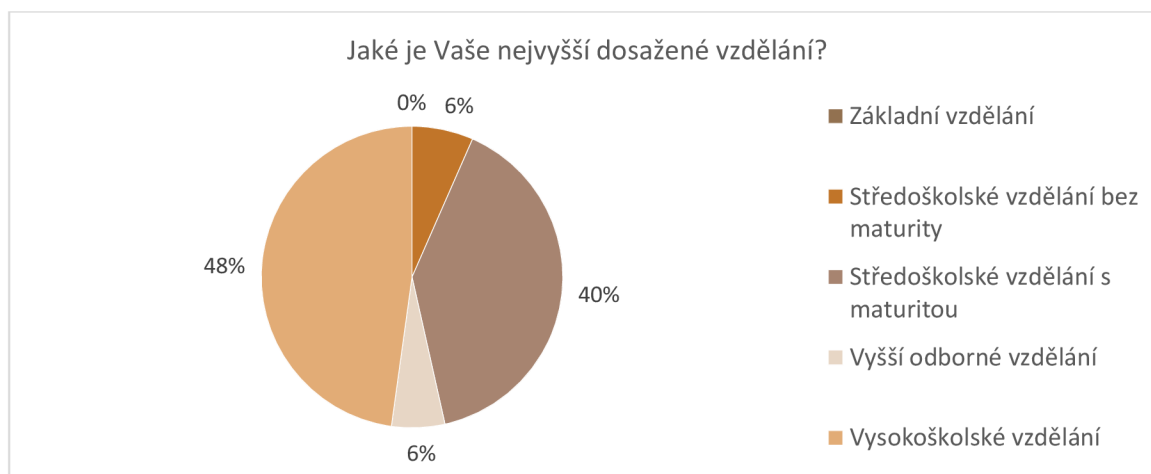

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 43: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Vysokoškolské vzdělání mělo v dotazníkovém šetření nejvíce osob a to 109 (48 %), to je patrné z Grafu 43. Celkem 69 žen a 40 mužů s tímto vzděláním. Následovalo středoškolské vzdělání s maturitou ve 40 % (91 osob, z nichž 41 žen a 50 mužů). Zúčastněných osob se středoškolským vzděláním bez maturity bylo 15 a s vyšším odborným vzděláním 13. Osoby se základním vzděláním se dotazníkového šetření neúčastnili.

Graf 43 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

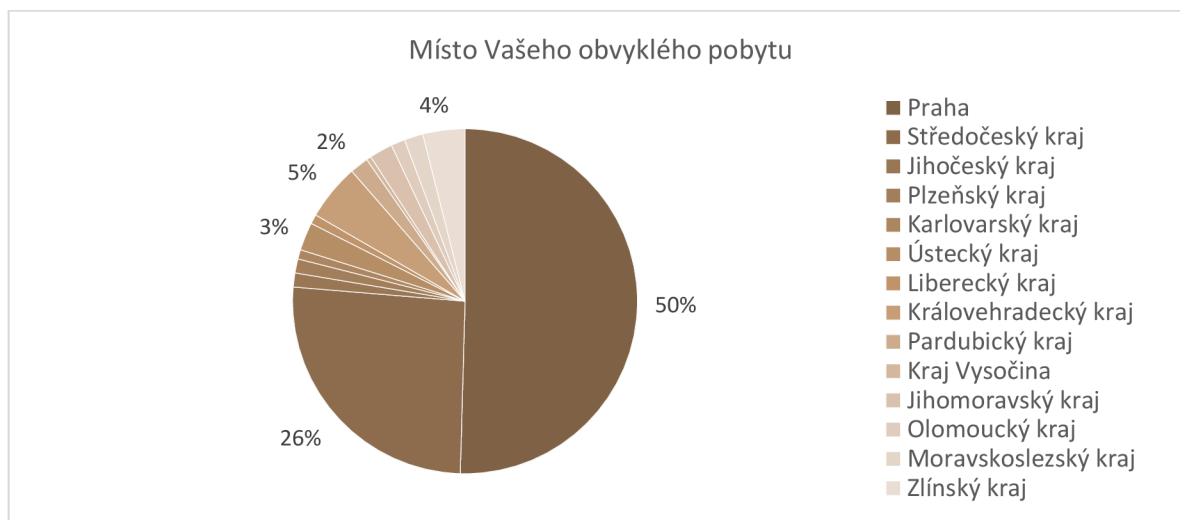

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 44: Místo Vašeho obvyklého pobytu

Dotazníkového šetření se nejvíce zúčastnili osoby s bydlištěm v hlavním městě Praha a to v 50 % (155 respondentů). Následoval Středočeský kraj s 26 % (59 respondentů). Další kraje měly zastoupení v jednotkách procent. Z Královehradeckého kraje bylo zastoupeno 12 osob a ze Zlínského kraje osob 9. Ostatní kraje měli nanejvýš zastoupení 6 osob.

Graf 44 - Místo bydliště respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Testování vybraných hypotéz

Testování vybraných hypotéz u některých otázek bylo vypočteno na základě Pearsonova Chí kvadrát testu ve formě kontingenčních tabulek. Tabulky i výpočty byly zpracovány pomocí Excelu. V tabulkách lze nalézt skutečné četnosti, které jsou dostupné z dotazníkového šetření, dále očekávané četnosti, které byly vypočteny v Excel souboru. Dále v Excel byla vypočtena hodnota „p-value,“ která je vrácená funkcí CHISQ.TEST. Funkce obsahuje skutečné a očekávané četnosti. Následně se vypočtená hodnota „p-value“ porovná s kvantilem Pearsonova χ^2 rozdělení. Zmíněný kvantil byl nalezen ve statistických tabulkách. Tímto krokem dojde k vyhodnocení dané hypotézy, kdy se rozhodne o zamítnutí či nezamítnutí nulové hypotézy. Cílem této kapitoly je ověřit závislost či nezávislost vždy zmíněných proměnných.

4.2.1 Seznam testovaných hypotéz

V této kapitole lze nalézt souhrn testovaných hypotéz:

H01: Věk respondenta nemá vliv na odkládání vlastních finančních prostředků ke spoření

H02: Věk respondenta nemá vliv na investování

H03: Věk respondenta nemá vliv na znalost investičního trojúhelníku

H04: Věk respondenta nemá vliv na znalost ČNB sazeb

H05: Věk respondenta nemá vliv na znalost ukazatele nezaměstnanosti

H06: Věk respondenta nemá vliv na znalost definice hrubého domácího produktu

H07: Věk respondenta nemá vliv na znalost míry inflace k září 2023

H01: Věk respondenta nemá vliv na odkládání vlastních finančních prostředků ke spoření

Na základě níže uvedeného výpočtu, kdy hodnota p-value $> \chi^2$, lze konstatovat, že nulovou hypotézu na hladině významnosti 0,05 % lze zamítnout. Věk respondenta má vliv na odkládání vlastních finančních prostředků ke spoření.

Tabulka 9 - Odkládání finančních prostředků ke spoření s ohledem na věk respondenta

Odkládání finančních prostředků ke spoření	Věk respondenta							
	23-28		29-34		35-40		41-43	
	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost
Ano	117	116,67	30	30,70	28	28,07	25	24,56
Ne	16	16,33	5	4,30	4	3,93	3	3,44
p-value (CHISQ.TEST - Excel)	0,977							
Hladina významnosti	0,05							
Kvantil Pearsonova χ^2 rozdělení	0,352							
Vyhodnocení	0,977 > 0,352							

Zdroj: vlastní zpracování

H02: Věk respondenta nemá vliv na investování

Tabulka 10 zobrazuje vztah mezi investováním a věkem respondenta. Zde je hodnota p-value nižší než kritická hodnota χ^2 . V tomto případě nulovou hypotézu nelze zamítnout, což znamená, že věk respondenta nemá vliv na investování.

Tabulka 10 - Investování respondenta s ohledem na věk

Investujete nebo jste v minulosti investovali?	Věk respondenta							
	23-28		29-34		35-40		41-43	
	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost
Ano	78	76,42	16	20,11	18	18,39	19	16,09
Ne	55	56,58	19	14,89	14	13,61	9	11,91
p-value (CHISQ.TEST - Excel)	0,346							
Hladina významnosti	0,05							
Kvantil Pearsonova χ^2 rozdělení	0,352							
Vyhodnocení	0,346 < 0,352							

Zdroj: vlastní zpracování

H03: Věk respondenta nemá vliv na znalost investičního trojúhelníku

Na základě uvedeného výpočtu v Tabulce 11 lze konstatovat, že věk respondenta nemá vliv na znalost investičního trojúhelníku. V případě, že hodnota p-value je nižší než kritická hodnota χ^2 , nelze nulovou hypotézu zamítnout.

Tabulka 11 - Znalost investičního trojúhelníku s ohledem na věk respondenta

Investiční trojúhelník	Věk respondenta							
	23-28		29-34		35-40		41-43	
	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost
Úrok, Riziko, Výnos	53	57,75	20	15,20	14	13,89	12	12,16
Riziko, Likvidita, Výnos	69	64,75	11	17,04	16	15,58	15	13,63
Dividenda, Úrok, Likvidita	11	10,5	4	2,76	2	2,53	1	2,21
p-value (CHISQ.TEST - Excel)	0,443							
Hladina významnosti	0,05							
Kvantil Pearsonova χ^2 rozdělení	1,64							
Vyhodnocení	0,443 < 1,64							

Zdroj: vlastní zpracování

H₀₄: Věk respondenta nemá vliv na znalost ČNB sazeb

Na základě níže uvedeného vyhodnocení, kde p-value < χ^2 , nelze nulovou hypotézu zamítnout. Věk respondenta tedy nemá vliv na znalost vyhlášených sazeb České národní banky.

Tabulka 12 - Znalost ČNB sazeb s ohledem na věk respondenta

ČNB vyhláší sazby	Věk respondenta							
	23-28		29-34		35-40		41-43	
	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost
Lombardní, Diskontní, 2T repo sazba	79	63,58	12	16,73	8	15,30	10	13,39
Úroková sazba, Mezibankovní úroková sazba	54	69,42	23	18,27	24	16,70	18	14,61
p-value (CHISQ.TEST - Excel)	0,0004							
Hladina významnosti	0,05							
Kvantil Pearsonova χ^2 rozdělení	0,352							
Vyhodnocení	0,0004 < 0,352							

Zdroj: vlastní zpracování

H₀₅: Věk respondenta nemá vliv na znalost ukazatele nezaměstnanosti

V Tabulce 13 je zobrazen výpočet hodnoty p-value, která je nižší než nalezená kritická hodnota. V takovém případě nulovou hypotézu H₀ nelze zamítnout. Věk respondenta nemá vliv na znalost ukazatele nezaměstnanosti.

Tabulka 13 - Znalost ukazatele nezaměstnanosti s ohledem na věk respondenta

Ukazatel nezaměstnanosti	Věk respondenta							
	23-28		29-34		35-40		41-43	
	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost
Míra nezaměstnanosti	129	130,66	35	34,38	31	31,44	28	27,51
Sazba nezaměstnanosti	3	2,34	0	0,62	1	0,56	0	0,49
Křivka nezaměstnanosti	1	0,59	0	0,15	0	0,14	0	0,12
p-value (CHISQ.TEST - Excel)	0,881							
Hladina významnosti	0,05							
Kvantil Pearsonova χ^2 rozdělení	1,64							
Vyhodnocení	0,881 < 1,64							

Zdroj: vlastní zpracování

H06: Věk respondenta nemá vliv na znalost definice hrubého domácího produktu

Nulovou hypotézu v tomto případě nelze zamítnout z důvodu, že vypočtená hodnota p-value je nižší než nalezená kritická hodnota χ^2 . V takovém případě tedy věk nemá vliv na znalost definice hrubého domácího produktu.

Tabulka 14 - Znalost definice domácího hrubého produktu s ohledem na věk respondenta

Hrubý domácí produkt vyjadřuje:	Věk respondenta							
	23-28		29-34		35-40		41-43	
	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost
Násobek finální produkce statků a služeb za určité období, které působily na území státu, bez ohledu na to, kdo tyto statky a služby vytvořil	8	8,75	2	2,30	2	2,11	3	1,84
Průměr finální produkce statků a služeb za určité období, které působily na území státu, bez ohledu na to, kdo tyto statky a služby vytvořil	26	32,08	15	8,44	10	7,72	4	6,75
Součet finální produkce statků a služeb za určité období, které působily na území státu, bez ohledu na to, kdo tyto statky a služby vytvořil	99	92,17	18	24,25	20	22,18	21	19,40
p-value (CHISQ.TEST - Excel)	0,078							
Hladina významnosti	0,05							
Kvantil Pearsonova χ^2 rozdělení	1,64							
Vyhodnocení	0,078 < 1,64							

Zdroj: vlastní zpracování

H07: Věk respondenta nemá vliv na znalost míry inflace k září 2023

V případě této testované hypotézy věk nemá vliv na znalost míry inflace k měsíci září 2023. A to z důvodu nižší vypočtené hodnoty p-value v porovnání s kvantilem Pearsonova χ^2 rozdělení.

Tabulka 15 - Znalost míry inflace s ohledem na věk respondenta (k září 2023)

Znáte aktuální míru inflace v ČR (k měsíci září)?	Věk respondenta							
	23-28		29-34		35-40		41-43	
	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost	skutečná četnost	očekávaná četnost
1-2 %	1	2,33	2	0,61	1	0,56	0	0,49
14 – 18%	57	50,75	12	13,36	10	12,21	8	10,68
6 – 9 %	75	79,92	21	21,03	21	19,23	20	16,82
p-value (CHISQ.TEST - Excel)	0,255							
Hladina významnosti	0,05							
Kvantil Pearsonova χ^2 rozdělení	1,64							
Vyhodnocení	0,255 < 1,64							

Zdroj: vlastní zpracování

5 Výsledky a diskuse

Následující kapitola Výsledky a diskuse se zaměřuje na shrnutí zjištěných výsledků z dotazníkového šetření, které jsou popsány v podkapitole 5.1 Zjištěné výsledky. V podkapitole 5.2 jsou shrnuty výsledky testovaných hypotéz, následně v podkapitole 5.3 se autorka práce zaměřuje na diskusi nad zjištěnými výsledky a porovnává možné doporučení ke zlepšení finanční gramotnosti.

5.1 Zjištěné výsledky dotazníkového šetření

Tato kapitola je zaměřena na výsledky a diskusi nad zjištěnými odpověďmi z dotazníkového šetření. Přibližně první polovina otázek, tedy 20, je orientována spíše na osobní zkušenosti a názor respondentů. Druhá polovina se zaměřila již na znalosti respondentů a poslední 4 otázky se zabývaly sociodemografickou oblastí, tj. věk, pohlaví apod.

Přibližně polovině respondentů přijde finanční gramotnost jako velmi důležité téma, což lze hodnotit velmi pozitivně. Stejně tak se více jak polovina respondentů zajímá o ekonomické dění v České republice a znají aktuální dění. Otázka č. 4 se zabývala plány do budoucna z hlediska finančních cílů, kdy 69 % již nějaké finanční cíle má. U otázky ohledně informování věřitele v případě neschopnosti zaplatit splátku odpovědělo celkem 94 % respondentů tak, že by věřitele informovali. Což lze shledat za pozitivní, vzhledem k tomu, že by takovou informaci svému věřiteli předat měli. Co se týče přihlašovacích údajů k internetovému bankovníctví, které by respondenti někomu sdělili, zde by 37 % z nich dalo své přihlašovací údaje do internetového bankovníctví své velmi blízké osobě. Lze se domnívat, že by tato situace nastala v případě, kdy má respondent jeden společný účet se svým manželem/manželkou či přítelem/přítelkyní. Velmi pozitivně lze taktéž hodnotit odpověď na otázku zabývající se tím, kolikrát respondent nezaplatil tento rok včas nějakou svou platbu. V 81 % případech se to nestalo ani jednou a u 13 % se to stalo maximálně jednou.

Celkem 88 % respondentů si odkládá stranou své volné prostředky ke spoření. Mezi nejoblíbenější patří spořicí účet, následuje doplňkové penzijní spoření, stavební spoření. Avšak mezi nejméně využívané se řadí termínované vklady. U respondentů, kteří si své peníze neodkládají je to například z toho důvodu, že jim nezbyvá dostatek prostředků, které by si mohli dát stranou. Co se týče investování, to není tak oblíbené jako spoření, avšak stále

nad polovina respondentů investuje. Mezi nejčastější odpovědi patřily akcie a podílové fondy. Nejméně využívané byly uvedeny dluhopisy. Stejně jako tomu je u spoření, tak respondenti, kteří neinvestují odpověděli, že jim nezbyvá dostatek peněz. Někteří respondenti neví, jak s investováním naložit, případně jak takové investování probíhá nebo nemají o takové služby zájem.

Z hlediska určitého přehledu o svých finančních prostředcích odpovědělo pozitivně 86 % respondentů, kteří přesně ví kolik mají na svých účtech či ve svých peněženkách. Podobně bylo odpovězeno i na otázku, zda respondenti znají své příjmy a výdaje či zda si také případně zpracovávají nějaký přehled. Z celkového počtu 228 respondentů jich 131 zná přesně své příjmy a výdaje, a i si nějakým způsobem tvoří svůj vlastní přehled nebo si také plánují svůj rozpočet. Kladně lze shledat odpovědi na otázku ohledně situace, kdy by měl respondent vyšší výdaje než příjmy. Celkem 57 % z nich by zkusila své výdaje omezit, což by bylo nejlepším možným řešením nastalé situace. Ze svých rezerv by zaplatilo výdaje celkem 21 % respondentů a 16 % by se pokusilo více pracovat a tím tak své příjmy zvýšit.

Celkem 182 respondentů má vyšší příjmy než výdaje, z celkových 228 a 188 respondentů by bylo schopno pokrýt své nečekané výdaje ze svých rezerv, aniž by si museli půjčit. V dotazníkovém šetření se vyskytla otázka, která se zaměřila na položky výdajů osobního rozpočtu. Největší položky výdajů tvoří potraviny a bydlení, pouze malá část tvoří doprava či volný čas. Celkem 75 % dotázaných ví, jaká by měla být obecně finanční rezerva a 20 % si myslí, že by rezerva měla být 6-10 násobek měsíčních výdajů. Ohledně plánování pokrytí nákladů v důchodovém věku by 129 dotázaných tyto náklady pokrývalo ze svých nastřádaných prostředků. Co se týče podpisu smlouvy, zde 49 respondentů uvedlo, že si smlouvu alespoň trochu před podpisem přečtou a 173 osob si smlouvu přečte a případně ji s někým zkonzultuje.

Následující otázky se již zaměřily na znalosti respondentů. Například ochranné prvky bankovek jsou pro respondenty ne zcela jasná věc. Celkem 53 % respondentů uvedlo správně ochranné prvky bankovek a celkem 47 % uvedlo špatnou odpověď. Co nepatří mezi funkce peněz, odpovědělo správně 54 % respondentů. Lze se domnívat, že zatímco u předchozích dvou odpovědí si respondenti nebyli zcela jistí, u otázky, která instituce vydává bankovky si bylo jistých 97 % respondentů. Rozlišit správně debetní a kreditní kartu umí 78 % respondentů a 20 % respondentů odpovědi u karet prohodili. Stejně jako u instituce vydávání bankovek respondenti ví, u kterého typu spoření vznikne klientovi nárok na státní příspěvek a to v 96 % případů. Co se týče investičního trojúhelníku, zde se výrazně nelišily odpovědi

mezi 2 vybranými a to mezi „úrok, riziko, výnos“ a „riziko, likvidita, výnos.“ Celkem 43 % vybralo první zmíněnou odpověď a správnou odpověď vybralo 49 % dotázaných. Vzhledem k tomu, že mnoho respondentů nevyužívá investování, je zřejmé, že na tuto otázku odpověď neznají. Správně zařadit akcie dle cenných papírů, a to do majetkových, uvedlo 90 % respondentů a zařadit dluhopisy umí správně 86 %. To lze hodnotit kladně, vzhledem k předchozím odpovědím u investičního trojúhelníku.

Ovšem co se týče sazeb, které vyhláší Česká národní banka, zde respondenti zcela jasno nemají. Sice 52 % uvedlo správnou odpověď, avšak o 10 osob více uvedlo odpověď špatnou a to celkem 119 respondentů. Správný pojem k hrubému domácímu produktu uvedlo 69 % dotázaných a odpověď na aktuální míru inflace (k měsíci září) dokázalo správně uvést 60 % respondentů. Co se týče tematiky nezaměstnanosti, zde respondenti také mají přehled. Celkem v 98 % případů odpověděli správně na to, jak se nazývá ukazatel nezaměstnanosti. Správně přiřadit druh nezaměstnanosti k danému příkladu v šetření taktéž dokázalo 94 % respondentů. Lze tedy konstatovat z výše uvedených odpovědí, že aktuální ekonomické dění respondenti opravdu sledují, jak někteří uvedli ve druhé otázce dotazníkového šetření. Na otázku ohledně spotřebitelského a hypotečního úvěru odpovědělo téměř stejný počet osob správně, s rozdílem jedné osoby, v 77 % případů.

5.2 Zjištěné výsledky u testování hypotéz

Kapitola 4.2 se zaměřila na testování vybraných hypotéz. Hypotéz bylo vybráno 7 a jsou vyjmenovány v podkapitole 4.2.1. Všechny vybrané hypotézy byly zaměřeny na věk respondentů.

Hypotéza H01 se zaměřila na odkládání finančních prostředků ke spoření s ohledem na věk respondenta a zde bylo zjištěno, že věk na tento jev má jistý vliv. V tomto případě tedy záleží na věku respondenta pro to, aby se rozhodl odkládat si své finance stranou ke spoření.

U následujících 6 hypotéz bylo zjištěno, že nulovou hypotézu nelze zamítnout, tj. věk na jevy nemá vliv. Hypotéza H02 a H03 se zaměřily na téma investování. H02 testovala věk respondenta a jeho vliv na investování a H03 testovala věk respondenta a jeho vliv na znalost investičního trojúhelníku. Jak již bylo zmíněno, v těchto případech věk nemá vliv na investování nebo na znalost investičního trojúhelníku. Hypotéza 04 se zaměřila na věk respondenta a jeho vliv na znalost sazeb od ČNB. Zde taktéž bylo zjištěno, že věk na tento jev nemá vliv. Následující hypotéza H05 se zaměřila na věk respondenta a jeho vliv

na znalost ukazatele nezaměstnanosti. Hypotéza H06 se zaměřila na testování věku respondenta a jeho vliv na znalost definice HDP. Poslední hypotéza H07 testovala věk respondenta a jeho závislost na znalost míry inflace (k měsíci září 2023). Jak již bylo předem zmíněno, u žádné z těchto hypotéz nebyla prokázána závislost věku na znalosti vybraných jevů, tj. věk respondentů nemá vliv na znalosti k ekonomickým ukazatelům a definicím.

5.3 Diskuse nad zjištěnými výsledky s možným doporučením zlepšení finanční gramotnosti

Vzhledem ke zjištěným výsledkům lze shledat nedostatek v tématicke zaměřující se na ochranné prvky bankovek, funkce peněz nebo také vyhlásování sazeb České národní banky. Případné mezery je možné vidět i u tematiky investování, kdy někteří respondenti měli problém určit, co zahrnuje investiční trojúhelník. Vzhledem k aktuální době, kdy se například o sazbách České národní banky více hovoří, by autorka práce očekávala, že respondenti v tomto ohledu budou mít větší přehled. Ovšem, ne všichni se o tuto tematiku zajímají. Zajímavé je, že zúčastnění respondenti věděli správnou odpověď na téma inflace. Autorka práce očekávala, že na tuto otázku respondenti nebudou znát odpověď, jelikož se inflace v předchozích měsících měnila a nabývala vyšších hodnot, než tomu bylo roky předchozí.

Dle průzkumu České bankovní asociace z roku 2023 se až tři čtvrtiny obyvatel České republiky domnívá, že o financích mají dostačující znalosti. Nejvíce osob si věří v tematice hospodaření s rozpočtem své domácnosti, následuje tvorba rezerv a na třetím místě ochrana peněz z hlediska kybernetiky. Z průzkumu je patrné, že 5 % osob se absolutně nevyzná ve finančních záležitostech. Na nižší příčce je i tematika investování. Z dotazníkového šetření autorky vyplývají u této tematiky taktéž slabší místa ať už z hlediska vybírání si investování ke zhodnocování financí či znalostí ohledně investic (např. investiční trojúhelník). Více, jak polovina Čechů si odkládá peníze stranou, na základě zjištění České bankovní asociace. Toto je patrné i z dotazníkového šetření v kapitole 4, kdy si stranou peníze odkládá 88 % dotázaných. Dle České bankovní asociace a jejího průzkumu by z hlediska finanční rezervy vyšlo 27 % Čechů 3 měsíce a s 6měsíční rezervou právě 22 %. Vzhledem k tomu, že z dotazníkového šetření autorky práce vyšlo najevo, že 75 % občanů alespoň zná, jak velkou finanční rezervu mají mít, lze očekávat, že by jim právě tato rezerva vyšla (Česká bankovní asociace, 2023).

Dle názoru autorky práce by respondenti, na základě dotazníkového šetření, měli zvážit přečtení smluv před jejich podpisem. Dle výsledků z dotazníkového šetření vyšlo najevo, že 49 respondentů z celkových 228 by si smlouvu alespoň trochu před podpisem přečetlo. V takovém případě by mohlo dojít ke zneužití respondenta bez jeho vědomí, jelikož by smlouvě nevěnoval plnou pozornost. V případech, jako je podepsání smlouvy by vždy měl každý zvolit důkladné pročtení, či případnou konzultaci s někým, kdo smlouvě rozumí.

Obecným možným řešením pro zlepšení finanční gramotnosti například právě v tématice ohledně bankovek, sazeb vyhlášených ČNB, by se mělo o této tématice více hovořit. V dnešní době by bylo vhodné věnovat více pozornosti také investování, a to z důvodu, že mnoho osob chce zhodnocovat své finanční prostředky, ale raději zvolí jistější formu spoření nežli investování. Například o spoření se mluví více než kdy předtím. To je způsobeno tím, že banky již nějakou dobu zvyšují své úrokové sazby, což dělají v návaznosti na Českou národní banku. Mimo jiné by se mohla rozšířit oblast poradenství, o které by lidé mohli projevit větší zájem například právě v případě, kdy si neví rady se zmíněným investováním. To byl jeden z důvodů, proč někteří občané investování nevolí, jelikož tomu například nerozumí. Tímto by mohli zvýšit povědomí o dané problematice.

V dnešní době existuje mnoho způsobů, jak se finančně vzdělávat, ať už různá školení, odborné články, ale také podcasty. Například na stránkách Centra finanční gramotnosti (cefig.cz) lze nalézt různé typy školení, ať už pro veřejnost, zaměstnance nebo také pro školy. Kromě školení zde lze nalézt články, které jsou volně dostupné, a tak si je může kdokoliv, kdo jeví o tuto tematiku zájem, přečíst. Zajímavá forma finančního vzdělávání může proběhnout i pomocí již zmíněných podcastů. V případě, zda je pro někoho vhodnější forma o financích poslouchat nežli číst články, je možné si poslechnout hned několik podcastů (některé podcasty – Finančák, Finance prakticky, Investiční podcast Vojta Žižka, Jak investovat, Krypto Insider) (Cefig.cz, Financer.com).

6 Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo na základě zhodnocení úrovně finanční gramotnosti u vybrané skupiny obyvatelstva, tj. generace Y, identifikovat možné nedostatky, které tato generace může vykazovat a navrhnout možné řešení či jejich zmírnění.

Nejprve byly identifikovány pojmy spojené s tematikou finanční gramotnosti a vymezení generací se zaměřením se primárně na generaci Y. V diplomové práci byla taktéž shrnuta finanční gramotnost v České republice z hlediska standardů a institucí, které se touto tematikou zabývají. Tematika gramotnosti byla rozdělena na gramotnost finanční, peněžní, cenovou a rozpočtovou. Všechny tyto gramotnosti byly následně popsány. V peněžní gramotnosti byly identifikovány pojmy jako peníze, způsoby placení, finanční produkty a investice. Cenová gramotnost popsala pojmy jako jsou úrokové sazby, inflace, nezaměstnanost a Phillipsovu křivku. Rozpočtová gramotnost se zaměřila na úvěry a rodinný rozpočet. Jak již bylo předem avizováno, následně došlo k identifikaci generací s primárním zaměřením na generaci Y. Následně byly popsány standardy finanční gramotnosti v České republice a instituce, které se finanční gramotností zabývají.

Následovala vlastní práce, která byla vypracována na základě dotazníkového šetření a následného testování vybraných hypotéz na základě právě dotazníkového šetření. Dotazník byl vypracován v aplikaci Google Forms a testované hypotézy byly vypočítány pomocí aplikace MS Excel a kontingenčních tabulek pomocí vzorce CHISQ.TEST. Dotazník obsahoval celkem 44 otázek a byl určen pro osoby ve věku 23-43 let, tj. generace Y. Respondenti v dotazníku našli 40 otázek zaměřujících se na jejich zkušenosti a znalosti. Poslední 4 otázky byly zaměřeny na sociodemografického působení respondenta. U většiny otázek byly nastaveny uzavřené otázky, kdy byla na výběr pouze jedna odpověď. V některých případech mohl respondent zvolit více odpovědí. U vybraných 5 otázek mohl respondent napsat svou vlastní odpověď. Celkem se šetření zúčastnilo 228 respondentů. Co se týče hypotéz, bylo jich vybráno 7 a jejich seznam byl sepsán v kapitole 4.2.1.

Celkově se o tematiku finanční gramotnosti a ekonomického dění zúčastnění respondenti zajímají, ačkoliv někteří v základním pojetí. Více jak polovina dotázaných přemýšlí nad svou budoucností a nad svými plány do budoucna po finanční stránce. Celkem 69 % zúčastněných má své finanční cíle. Z hlediska kybernetické bezpečnosti v oblasti svěřování svých údajů k přihlášení do bankovníctví, by své údaje svěřilo 37 % pouze své blízké osobě. Autorka práce se domnívá, že za blízkou osobu respondenti považují své

partnery. Z hlediska formy zhodnocování finančních prostředků, většina respondentů a to celkem 88 %, volí spoření. Nejčastěji osoby volí spořicí účty, které jsou zřejmě nejčteněji volené díky jejich velmi jednoduché manipulaci, avšak nižšímu úroku. Z hlediska zhodnocení prostředků prostřednictvím investování zvolilo 57 % respondentů. Nejčastěji respondenti využívají akcie a podílové fondy. Oproti spoření je zde větší rozdíl účastníků, lze předpokládat, že to je díky větším požadavkům na znalosti v této oblasti, nežli je tomu například u zmíněných spořicích účtů. Celkem 131 respondentů zná přesně své příjmy a výdaje ve svém rozpočtu a zároveň si tvoří vlastní přehled či si plánují svůj rozpočet. Z hlediska výdajů ve vlastním rozpočtu, tvoří největší výdaje na bydlení a potraviny. Z hlediska znalostí respondentů vyšlo najevo, že respondenti znají a zajímají se o tematiku spojenou s ekonomikou, ačkoliv v některých otázkách si zcela jistí nebyli. Znalosti respondentů na tematiku peněz, jejich ochranných prvků, funkcí a vydávání bankovek nebyli vždy zcela 100 % avšak odpovědi byli zcela jistě dostačující. Respondenti si nebyli zcela jistí u otázky na investiční trojúhelník, kdy správně odpovědělo 49 % dotázaných. Tematika investování zřejmě není této generaci příliš blízká.

Po vyhodnocení dotazníkového šetření následovalo testování vybraných hypotéz a jejich shrnutí v kapitole 5.2. Celkem bylo vybráno 7 hypotéz, u kterých se vzhledem k tématu testovala závislost mezi věkem respondentů a kritériem. Pouze u první hypotézy H01 vyšlo najevo, že věk má vliv na odkládání finančních prostředků ke spoření. Zde se lze domnívat, že věk hraje určitou roli v tom, jak lidé pohlíží na své finance a jak je nejlépe zhodnotit.

Dalších 6 hypotéz nevykázalo závislost mezi věkem respondentů a kritériem. Dále byl testován věk respondenta a jeho vliv na investování nebo také znalost investičního trojúhelníku. Následně byla testována znalost sazeb od České národní banky s ohledem na věk respondenta nebo znalost ukazatele nezaměstnanosti. Byla zde také testována znalost definice domácího hrubého produktu s ohledem na věk respondenta a znalost míry inflace k měsíci září 2023.

Obecně lze shledat zjištěné výsledky za velmi dobré. Lze pozitivně hodnotit prokázané znalosti a zkušenosti respondentů. Možné nedostatky byly shledány v oblasti vydávání bankovek či tematiky investování, přesněji investiční trojúhelník. Ale také z hlediska investování, kdy nepříliš mnoho respondentů tuto formu zhodnocení volí. V dnešní době by investování mohlo volit více osob, avšak je možné, že si stále někteří neví rady nebo mají z takového rozhodnutí strach. Existuje mnoho způsobů, jak této tematice více

porozumět, otázkou však zůstává, zda této tématice chtějí lidé z generace Y více porozumět. Po zjištěných výsledcích z dotazníkového šetření lze však očekávat, že generace Y volí spíše konzervativní formu zhodnocení finančních prostředků. To však nelze brát jako negativní, jelikož toto rozhodnutí závisí na každém zvlášť.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

BELÁS, Jaroslav a kol., Financial Literacy of Secondary School Students. Case Study from the Czech Republic and Slovakia. *Economics & Sociology*. 2016. DOI: 10.14254/2071-789X.2016/9-4/12. [cit. 2023-08-29]. ISSN 2306-3459. Dostupné z: https://publikace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/1006945/Fulltext_1006945.pdf?sequence=1&isAllowed=y

BLAŽEK, Lukáš. **VRABCOVÁ**, Pavla. Finanční gramotnost. Vysoká škola ekonomie a managementu. 2019. ISBN 978-80-87839-99-7.

BRČÁK, Josef a kol. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o. 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

CALCAGNO, Riccardo, **MONTICONE**, Chiara, Financial literacy and the demand for financial advice. *Journal of Banking and Finance*. 2015. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2014.03.013>. [cit. 2023-08-29]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S037842661400096X?via%3Dihub>

ČERNOHORSKÝ, Jan., Finance: od teorie k realitě. [online]. Praha: Grada. 2020 [cit. 2023-07-03]. ISBN 978-80-210-8178-9. Dostupné <https://www.bookport.cz/kniha/finance-od-teorie-k-realite-7125/>

DOUBKOVÁ, Anna. **TOMEK**, Karel. Finanční gramotnost pro každého. Stařeč: INFRA, s.r.o. 2016. ISBN 978-80-86666-64-8.

DVOŘÁK, PETR a kol. Peněžní ekonomie a bankovníctví. [online]. Albatros Media a.s. 2015. [cit. 2023-07-02]. ISBN 978-80-7261-303-8. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Pen%C4%9B%C5%BEn%C3%AD_ekonomie_a_bankovnictv%C3%AD/YCi2DwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0&kptab=overview

DVOŘÁČEK, Jiří, **SLUNČÍK**, Peter. Podnik a jeho okolí – *Jak přežít v konkurenčním prostředí*. Praha: C. H. Beck. 2012. [cit. 2023-08-29]. ISBN 978-80-7400-224-3. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=-oajslvK-yAC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

FIALOVÁ, Helena, **FIALA**, Jan. Ekonomický slovník s odborným výkladem česky a anglicky. 3. roz. vyd. Praha: A plus, 2014. ISBN 978-80-87681-02-2.

FIALOVÁ, Helena, **FIALA**, Jan. Ekonomické chování. *Příběhy o lidech, firmách a hospodaření vlády*. Praha: A plus, 2014. ISBN 978-80-87681-03-9.

HENDL, Jan a Jiří **REMR**, 2017. Metody výzkumu a evaluace. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1192-1

HOBART, Buddy, **SENDEK**, Herb. GEN Y NOW. Millennials and the Evolution of Leadership [online]. San Francisco: Wiley. 2014 [cit. 2023-05-15]. ISBN 978-1-118-89982-3. Dostupné z:

https://www.google.cz/books/edition/Gen_Y_Now/r0xZAwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0

HORVÁTHOVÁ, Petra a kol. Řízení lidských zdrojů *Nové trendy*. Praha: Management Press. 2016. ISBN 978-80-7261-430-1.

HOWELLS, Peter. G. A., **BAIN**, Keith. The economics of money, banking and finance: *a European text*. 4th ed. New York: Prentice Hall Financial Times. 2008. [cit. 2023-08-29]. ISBN 978-0-273-71039-4. Dostupné z:

https://www.google.cz/books/edition/The_Economics_of_Money_Banking_and_Finan/rYZmuRGt5j8C?hl=cs&gbpv=0

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu – Základy kvantitativního výzkumu. 2. akt. Vydání, Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-9225-0.

JANDA, Josef. Spořit nebo investovat? [online]. Praha: Grada Publishing. 2011 [cit. 2023-07-02]. ISBN 978-80-247-7167-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/sporit-nebo-investovat-600681/>

JUREČKA, Václav a kol. Makroekonomie. 2. akt. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2013. [cit. 2023-08-29]. ISBN 978-80-247-4386-8. Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=aH1L_iN1nskC&printsec=frontcover&fbclid=IwAR1UBQsti_uQDtj6OmqlB0EzmOWKAGL8-poHhdx6MsiWUwB3VB3yrByOwE#v=onepage&q&f=false

JUREČKA, Václav a kol. Makroekonomie. 3. akt. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2017. [cit. 2023-08-30]. ISBN 978-80-271-0251-8. Dostupné z:

<https://www.bookport.cz/kniha/makroekonomie-3032/>

JUREČKA, Václav a kol. Makroekonomie. 4. akt. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2023. [cit. 2023-08-29]. ISBN 978-80-271-6943-6. Dostupné z:

<https://www.bookport.cz/kniha/makroekonomie-11942/>

KISLINGEROVÁ, Eva. Inovace nástrojů ekonomiky a managementu organizací. Praha: C. H. Beck. 2008. ISBN 978-807-1798-828.

- LIPOVSKÁ**, Hana. Moderní ekonomie: Jednoduše o všem, co byste měli vědět [online]. Praha: Grada Publishing. 2017 [cit. 2023-08-04]. ISBN 978-80-271-9609-8. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/moderni-ekonomie-3029/>
- MANKIW**, N. Gregory. Principles of macroeconomics. Fifth edition. Mason, OH: South-Western, Cengage Learning. 2009. ISBN978-032-4591-316.
- MÁLEK**, Petr, **OŠKRDALOVÁ** Gabriela, **VALOUCH** Petr. Osobní finance [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 2023-07-03]. ISBN 978-80-210-8178-9. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/osobni-finance-1367873/>
- Ministerstvo financí ČR**. Národní strategie finančního vzdělávání. [online]. [cit. 2023-08-30]. Dostupné z: https://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani.pdf
- SEEMILLER**, Corey, **GRACE**, Meghan. Generation Z A Century in the Making. New York. 2018. ISBN 978-0-429-44247-6. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Generation_Z/v_d1DwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=1&dq=generation+z&printsec=frontcover
- SMRČKA**, Luboš. Rodinné finance: *ekonomická krize a krach optimismu*. Praha: C. H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. 2010. ISBN 978-807-4001-994.
- SOUKUP**, Petr, **prof. MAREŠ**, Petr, **RABUŠIC**, Ladislav. Statistická analýza sociálněvědních dat [online]. Brno: Masarykova univerzita. 2019 [cit. 2024-03-11]. ISBN 978-80-210-9249-5. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Statisticka%3%A1_anal%3%BDza_soci%3%A1ln%C4%9Bv%C4%9Bdn%C3%ADc/_hy1EAAAQBAJ?hl=cs&gbpv=1
- STATISTIKA – TABULKY**. [online]. [cit. 2024-03.11]. Dostupné z: <https://statistika.vse.cz/download/materialy/tabulky.pdf>
- SYROVÝ**, Petr, **TYL** Tomáš. Osobní finance [online]. 4.aktu. vyd. Praha: Grada Publishing, 2021 [cit. 2023-07-18]. ISBN 978-80-271-3123-5. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/osobni-finance-8005/>
- VAN DEN BERG**, Monika. Jak se vzájemně chápat *generace X, Y, Z*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2020. ISBN 978-80-247-2139-2.k
- VYBÍHAL**, Václav a kol. Slabikář finanční gramotnosti. Praha. COFET, a.s. 2011. ISBN 978-80-9043-96-1-0.

7.2 Internetové zdroje

- Airbank.cz.** Spořicí účet. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: https://www.airbank.cz/produkty/sporici-ucet/?gclid=CjwKCAjw36GjBhAkEiwAKwIWYXzAhrGwtsn3tNvzqrnWMnfVOmmnTRFgdLN8PgDaqt-QD2dzrxsF5RoCX9cQAvD_BwE
- Britannica.com.** Generation X. [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Generation-X>
- Cefig.cz.** Centrum finanční gramotnosti. [online]. [cit. 2024-03-09]. Dostupné z: <https://www.cefig.cz/>
- Census.gov.** Subject definitions. [online]. [cit. 2023-06-27]. Dostupné z: <https://www.census.gov/programs-surveys/cps/technical-documentation/subject-definitions.html>
- Creditas.cz.** Spořicí účet. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.creditas.cz/sporici-ucet/>
- Česká bankovní asociace.** Finanční gramotnost Čechů 2023. [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: https://cbaonline.cz/financni-gramotnost-cechu-2023?fbclid=IwAR2ZJ6p7MXpSYKw4_X-VQdY4vmPraDSSil-jg0zI2gRD2ISmcBXzqgwtZxQ
- Český statistický úřad.** Cenzové domácnosti. [online]. [cit. 2023-06-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-2130-03--5_4_cenzove_domacnosti
- Český statistický úřad.** Domácnosti. [online]. [cit. 2023-06-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-2130-03--5_domacnosti
- Český statistický úřad.** Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – září 2021. [online]. [cit. 2023-08-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-zari-2021>
- Český statistický úřad.** Struktura obyvatelstva podle stupně ekonomické aktivity. 2023. [online]. [cit. 2023-08-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-6222-03-2001-4_ekonomicka_aktivita_obyvatelstva
- Český statistický úřad.** Zaměstnanost, nezaměstnanost. 2023. [online]. [cit. 2023-08-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace
- Česká národní banka. ARAD.** Celkové zadlužení domácností – *Na spotřebu, na bydlení, ostatní.* [online]. [cit. 2023-08-31]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/arad/?fbclid=IwAR0ewnmimFkfiqFOyn-GydrPoQ1mKuL9BPJxRd7kxqhJ_vAN4WDaVbk27rA#/cs/search/zadlu%C5%BEen%C3%AD

Česká národní banka. Co je to inflace? [online]. [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-to-je-inflace/>

Česká národní banka. Finanční a ekonomická gramotnost. [online]. [cit. 2023-08-30]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/

Česká národní banka. Jak se vyvíjela dvoutýdenní repo sazba. [online]. [cit. 2023-08-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-se-vyvijela-dvoutydeni-repo-sazba-CNB/>

Česká národní banka. Jak se vyvíjela lombardní sazba. [online]. [cit. 2023-08-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-se-vyvijela-lombardni-sazba-CNB/>

Česká národní banka. Jak se vyvíjela diskontní sazba. [online]. [cit. 2023-08-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-se-vyvijela-diskontni-sazba-CNB/>

Česká národní banka. Nástroje měnové politiky. [online]. [cit. 2023-08-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/mp-nastroje/>

Česká národní banka. Ochranné prvky 1000 Kč. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/bankovky/ochrann-prvky-1000-kc/>

Česká národní banka. Spotřebitelský úvěr. [online]. [cit. 2023-08-31]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/ochrana-spotrebitele/spotrebitelsky-uver/>

Česká národní banka. Termínované vklady – základní informace. [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/platebni-styk/sluzby-pro-klienty/terminovane-vklady/zakladni-informace/>

ČSOB.cz. Jak bezpečně využívat platební karty. [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/bezpecnost/zasady-bezpecneho-chovani/jak-bezpecne-vyuzivat-platebni-karty>

ČSOB.cz. Spoření s bonusem. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/lide/sporeni/sporeni-s-bonusem>

Digifolio.rvp.cz. Finanční gramotnost: Definice finanční gramotnosti. [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=58591&view=2939&block=18975>

Europa.eu. Financial literacy. [online]. [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: https://finance.ec.europa.eu/consumer-finance-and-payments/financial-literacy_en#resources

Finanční vzdělávání. Běžný účet. [online]. [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/bankovnictvi/bankovni-produkty/bezny-ucet>

Financer.com. Nejlepší české podcasty o financích. [online]. [cit. 2024-03-09]. Dostupné z: <https://financer.com/cz/blog/nejlepsi-ceske-podcasty-o-financich/>

Finex.cz. Akcie – *Kurzy akcií, jak koupit akcie online, jak investovat do akcií, obchodování akcií v roce 2023.* [online]. [cit. 2023-07-24]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/akcie/#co-je-akcie>

Finex.cz. Dluhopisy – *Co jsou dluhopisy a k čemu slouží? Vyplatí se do nich investovat? Vše o dluhopisech na jednom místě.* [online]. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/dluhopisy/>

Finex.cz. Druhy akcií: *Vyznáte se v akciích? Jaký je rozdíl mezi akcií kmenovou a prioritní?* [online]. [cit. 2023-07-24]. Dostupné z: <https://finex.cz/druhy-akcii-a-jejich-rozdily/>

Finex.cz. Je rozhodnuto: státní příspěvek na stavební spoření se sníží, ale nezanikne. [online]. [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://finex.cz/je-rozhodnuto-statni-prispevek-na-stavebni-sporeni-se-snizi-ale-nezanikne/>

Finex.cz. Kryptoměny – *Co jsou kryptoměny.* [online]. [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/kryptomeny/#co-jsou-kryptomeny>

Finex.cz. Penzijní přípojištění a doplňkové penzijní spoření – *Vyplatí se vůbec a jak vlastně fungují?* [online]. [cit. 2023-08-07]. Dostupné z: <https://finex.cz/penzijni-pripojisti-a-doplankove-penzijni-sporeni/>

Finex.cz. Podílové fondy – *Co jsou to investiční podílové fondy a pro koho jsou vhodné?* [online]. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/fondy/>

Finex.cz. Spořicí účty. [online]. [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/sporici-ucty/>

Finex.cz. Stavební spoření. [online]. [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/stavebni-sporeni/>

Finex.cz. Termínované vklady – *Jaký je nejlepší? Aktuální srovnání 2023.* [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/terminovane-vklady/>

Finex.cz. Transformované vs. účastnické fondy – *Znáte rozdíly? Který z nich je výhodnější a lze mezi nimi přecházet?* [online]. [cit. 2023-08-07]. Dostupné z: <https://finex.cz/transformovane-vs-ucastnicke-fondy/>

Flowee.cz. Jste mileniál, staromileniál či babyboomer? *Pět druhů generací a jak se v nich vyznat.* [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.flowee.cz/civilizace/3873-jste-milenial-staromilenial-ci-babyboomer-pet-druhu-generaci-a-jak-se-v-nich-vyznat>

Forbes.cz. Děti, co nechtějí dospět. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <http://generace.forbes.cz/velke-deti-ktere-nechteji-dospet/>

Forbes.cz. Tabulka generací. [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <http://generace.forbes.cz/tabulka/>

Investor.gov. Bonds. [online]. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://www.investor.gov/introduction-investing/investing-basics/investment-products/bonds-or-fixed-income-products/bonds>

Investopedia.com. What is a savings account and how does it work? [online]. [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/s/savingsaccount.asp>

Jakhospodařitspenězi.cz. Co se od roku 2024 mění u doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění? [online]. [cit. 2023-08-07]. Dostupné z: <https://jakhospodaritspenezi.cz/novy-statni-prispevek-penzijka-bude-odmenovat-ty-kteri-neumi-pocitat-co-se-bude-menit-u-doplnekoveho-penzijniho-sporeni/>

Kaspersky.com. What is cryptocurrency and how does it work?. [online]. [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.kaspersky.com/resource-center/definitions/what-is-cryptocurrency>

KB.CZ. Bankovní karty. [online]. [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/clanky/platebni-karty/bankovni-karty>

KB.CZ. Spořicí účet. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/obcane/sporeni/sporici-ucet>

Koop.cz. Pojištění majetku. [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://www.koop.cz/pojisteni/pojisteni-majetku>

Kurzy.cz. Kryptoměny – *Co je kryptoměna.* [online]. [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kryptomeny/co-je-kryptomena>

Kurzy.cz. Spotřebitelské ceny – index *spotřebitelských cen.* [online]. [cit. 2023-08-06]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/ekonomika/spotrebitelske-ceny/>

Ministerstvo financí ČR. Bezhotovostní peníze – *Bezhotovostní peníze, platební prostředky*. [online]. [cit. 2023-05-16]. Dostupné z:

<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/penize-a-ucty/bezhotovostni-penize>

Ministerstvo financí ČR. Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat? *Rozpočet*. [online]. [cit. 2023-06-27]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/rodinne-finance/rozpocet>

Ministerstvo financí ČR. Pracovní skupina pro finanční vzdělávání – členové *a jejich role*. [online]. [cit. 2023-08-30]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/pracovni-skupina-pro-financni-vzdelavani/clenove-a-jejich-role?fbclid=IwAR1F5xGppsCi4WJJ-mrXiUH07fIR8B1yeLLSZZen3zFV-Jb-9W-ZwH-Cjf8>

Ministerstvo financí ČR. Strategické dokumenty. [online]. [cit. 2023-08-30]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#narodni-strategie>

Ministerstvo financí ČR. Strategie finančního vzdělávání. [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_Strategie-financniho-vzdelavani.pdf

Ministerstvo financí ČR. Život a zdraví. [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pojisteni/zivot-a-zdravi#1932>

Moneta.cz. Slovník pojmů. Co je to běžný účet. [online]. [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-to-bezny-ucet>

Moneta.cz. Co je pojištění? [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-pojisteni>

Moneta.cz. Co je to spotřebitelský úvěr. [online]. [cit. 2023-08-30]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-spotrebitelsky-uver>

Moneta.cz. Podmínky pro získání hypotéky v roce 2023. [online]. [cit. 2023-08-31]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/blog/podminky-pro-ziskani-hypoteky-v-roce-2023>

Moneta.cz. Spořicí účet. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/sporeni-a-investice/sporici-ucet>.

Monei.com. Payments Technology. Cashless Payments: Pros, Cons, How to Accept Them, & 8 Types. [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://monei.com/blog/cashless-payments/#what-are-cashless-payments>

Novinky.cz. Stavební spoření přežije. Spojí se s výměnou oken nebo čerpadly. [online]. [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/stalo-se-stavebni-sporeni-prezije-spoji-se-s-vymenou-oken-nebo-cerpadly-40430171>

OECD.ORG. Public Consultation: Draft OECD Recommendation on Financial Literacy and Education. [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/fr/daf/fin/education-financiere/recommendation-on-financial-literacy-and-education.htm>

Peníze.cz. Státní podpora penzijního spoření se změní – nová *tabulka*. [online]. [cit. 2023-08-07]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/zajisteni-na-duchod/442995-statni-podpora-penzijniho-sporeni-se-zmeni-nova-tabulka>

RB.CZ. Spořicí účty – *Hit plus*. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.rb.cz/osobni/ucty/sporici-ucty/hit-plus>

Sciencedirect.com. An investigation into generation Z's mindsets of entertainment in an autonomous vehicle. [online]. [cit. 2023-06-25]. Dostupné z: <https://www-sciencedirect-com.infozdroje.czu.cz/science/article/pii/S1875952123000058>

Sec.gov. Financial Navigating in the Current Economy: Ten Things to Consider Before You Make Investing Decisions. [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://www.sec.gov/investor/pubs/tenthingstoconsider.htm>

Srovnejto.cz. Srovnání magazín. Hotovostní platba. [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.srovnejto.cz/slovník-pojmu/pujcky-a-uvery/hotovostni-platba/>

Techtarget.com. Contactless payment. What is contactless payment?. [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/searchcustomerexperience/definition/contactless-payment>

Trinitybank.cz. Spořicí účty dobrý klient. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: https://www.trinitybank.cz/lide-sporici-ucty-dobry-klient-b/?gad=1&gclid=CjwKCAjw36GjBhAkEiwAKwIWybyvGXxwPIGIBYCYEvUyvmy4vrQm2yVUUxy9e3FsjhpK3bUaG9PAxoCNWlQA_vD_BwE

Unicreditbank.cz. Spoření a investice. [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: https://www.unicreditbank.cz/cs/obcane/sporeni_a_investice/sporeni.html#beznyucetnasporeni

Uniqua.cz. Doplnkové penzijní spoření. [online]. [cit. 2023-08-07]. Dostupné z: <https://www.uniqua.cz/penze/doplnekove-penzijni-sporeni/>

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky. Pojištění odpovědnosti. [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/pojistenci/komercni-pojisteni/pojisteni-majetku-a-odpovednosti/pojisteni-odpovednosti>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Trh peněz	17
Obrázek 2- Ukázka ochranných prvků a jejich umístění na 1000 Kč	19
Obrázek 3 - Bezpečnostní prvky přední strany karty	21
Obrázek 4 - Bezpečnostní prvky zadní strany karty	21
Obrázek 5- Investiční trojúhelník	29
Obrázek 6 - Meziroční vývoj inflace za jednotlivé měsíce vyjádřen v %	37
Obrázek 7 - Vývoj nezaměstnanosti, zaměstnanosti v České republice za jednotlivá čtvrtletí roku 2022, 2023	40
Obrázek 8 - Původní Phillipsova křivka	41
Obrázek 9- Modifikovaná Phillipsova křivka.....	41

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Přehled úrokových sazeb na spořicí účtech bank	24
Tabulka 2 - Výše státního příspěvku a jeho změna od roku 2024 v Kč	26
Tabulka 3 - Přehled 2T repo sazby v %.....	33
Tabulka 4 - Přehled lombardní sazby v %.....	33
Tabulka 5 - Přehled diskontní sazby v %	34
Tabulka 6 - Celková zadluženost domácností v období 2005-2022 v mil. Kč.....	44
Tabulka 7 - Přehled vymezení generací.....	47
Tabulka 8 - Základní charakteristiky generací X, Y, Z	48
Tabulka 9 - Odkládání finančních prostředků ke spoření s ohledem na věk respondenta...	78
Tabulka 10 - Investování respondenta s ohledem na věk	78
Tabulka 11 - Znalost investičního trojúhelníku s ohledem na věk respondenta.....	79
Tabulka 12 - Znalost ČNB sazeb s ohledem na věk respondenta.....	79
Tabulka 13 - Znalost ukazatele nezaměstnanosti s ohledem na věk respondenta	79
Tabulka 14 - Znalost definice domácího hrubého produktu s ohledem na věk respondenta	80
Tabulka 15 - Znalost míry inflace s ohledem na věk respondenta (k září 2023).....	80

8.3 Seznam grafů

Graf 1 - Důležitost tématu finanční gramotnosti	54
Graf 2 - Zájem o ekonomické dění v ČR	54
Graf 3 - Evidování dokladů a účtenek	55
Graf 4 - Finanční cíle do budoucna.....	55
Graf 5 - Informování věřitele při nezaplacení splátky	56
Graf 6 - Přihlašovací údaje do elektronického bankovníctví	56
Graf 7 - Četnost nezaplacení splátky, pravidelné platby	57
Graf 8 - Odkládání finančních prostředků ke spoření	57
Graf 9 - Forma spoření	58
Graf 10 - Důvod neodkládání prostředků ke spoření	59
Graf 11 – Odkládání prostředků k investování	59
Graf 12 - Zvolená forma investování	60
Graf 13 - Důvod neodkládání prostředků k investování	60
Graf 14 - Přehled o finančních prostředcích na účtu a v hotovosti	61
Graf 15 - Evidence osobních příjmů a výdajů	62
Graf 16 - Stav situace, kdy jsou výdaje vyšší než příjmy	62
Graf 17 - Převaha příjmů či výdajů v osobním rozpočtu?	63
Graf 18 - Budete schopný zaplatit nečekaný výdaj z vlastních dostupných prostředků?	63
Graf 19 - Které položky tvoří největší část výdajů osobního rozpočtu	64
Graf 20 - Jaká má být finanční rezerva?	64
Graf 21- Pokrytí nákladů v důchodovém věku	65
Graf 22 - Jak se zachováte při podpisu smlouvy?.....	66
Graf 23 - Pokud uložíte své peníze na více místech, je méně pravděpodobné, že přijdete o všechny peníze, než když peníze uložíte na jednom místě?	66
Graf 24 - Ochranné prvky bankovek.....	67
Graf 25 - Funkce peněz.....	67
Graf 26 - Instituce, která vydává bankovky	68
Graf 27 - Tvrzení o debetní a kreditní kartě.....	68
Graf 28 - Nárok na státní příspěvek	69
Graf 29- Pojištění odpovědnosti	69

Graf 30 - Termínované vklady.....	70
Graf 31 - Investiční trojúhelník	70
Graf 32 - Akcie	71
Graf 33 - Dluhopisy	71
Graf 34 - Sazby České národní banky	72
Graf 35- Hrubý domácí produkt	72
Graf 36 - Míra inflace – září 2023	73
Graf 37 - Ukazatel nezaměstnanosti	73
Graf 38 - Druh nezaměstnanosti	74
Graf 39 - Komu je poskytován spotřebitelský úvěr	74
Graf 40 - Zajištění hypotečního úvěru	75
Graf 41- Pohlaví respondentů	75
Graf 42 - Věk respondentů.....	76
Graf 43 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	76
Graf 44 - Místo bydliště respondentů	77

8.4 Seznam použitých zkratk

CPI	Index spotřebitelských cen
ČNB	Česká národní banka
HDP	Hrubý domácí produkt
p-value	Pravděpodobnost získání pozorovaných dat
2T repo sazba	Dvoutýdenní repo sazba

Přílohy

Příloha 1 – Dotazník

Příloha 1 – Dotazník

Dobrý den,

Jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze a tento dotazník je určen k vypracování diplomové práce věnované tématu Finanční gramotnosti vybrané skupiny obyvatel.

Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku, který obsahuje **44 otázek** a je určen pro osoby ve věku **23-43 let**.

Vaše odpovědi jsou zcela **anonymní** a získané informace budou použity pro zpracování praktické části diplomové práce.

Děkuji Vám za ochotu a Váš čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.
Tereza Urbanová

1) Je pro Vás téma finanční gramotnosti důležité?

- Je to velmi důležité téma
- Je to téma, u kterého by měl mít každý alespoň základní přehled
- Je to téma, které mě příliš nezajímá

2) Zajímáte se o ekonomické dění v České republice?

- Toto téma mě zajímá pouze trochu
- Ano zajímám se a znám alespoň základní věci či aktuální dění
- Toto téma mě nezajímá
- Ekonomice nerozumím

3) Schováváte si nebo si nějakým způsobem evidujete daňové doklady, stvrzenky a účtenky za výdaje Vaší domácnosti?

- Ano, všechny
- Ano, ale jen ty důležité (např. za nákup elektroniky, oblečení apod.)
- Ne vždy
- Ne

4) Máte nějaké finanční cíle do budoucna (např. zabezpečit se na stáří, splatit dluhy apod.)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

5) Představte si, že nemůžete zaplatit splátku, budete o tom informovat věřitele?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

6) Komu, z níže uvedených, byste dali své přihlašovací údaje do elektronického bankovníctví?

- Nedal/a bych je nikomu
- Dal/a bych je pouze své velmi blízké osobě (např. manžel/manželka, sourozenec)
- Nejlepšímu kamarádovi, pokud by o ně požádal v nouzi přes sociální síť
- Dal/a bych je svému finančnímu poradci

- 7) Kolikrát se Vám za rok 2023 stalo, že jste z jakéhokoliv důvodu nezaplatil/a včas splátku nebo pravidelnou platbu (např. nájem, telefon, internet, energie..)?
- Ani jednou
 - Maximálně jednou
 - Maximálně 5x
 - Více než 5x
- 8) Odkládáte si část finančních prostředků ze svých příjmů „stranou“ ke spoření?
- Ano
 - Ne
- 9) *Pokud odpověděli ano* - Jakým způsobem volíte formu spoření?
- Odkládám si hotovost doma
 - Běžný účet
 - Spořicí účet
 - Termínovaný vklad
 - Stavební spoření
 - Doplnkové penzijní spoření
 - Jiné: _____
- 10) *Pokud odpověděli ne* – Z jakého důvodu si neodkládáte část finančních prostředků stranou ke spoření?
- Nepotřebuji
 - Nemám o takové služby zájem
 - Nevím, co bych si vybral/a
 - Jiné: _____
- 11) Investujete nebo jste někdy v minulosti již investovali?
- Ano
 - Ne
- 12) *Pokud odpověděli ano* – Jakým způsobem investujete?
- Akcie
 - Dluhopisy
 - Podílové fondy
 - Kryptoměny
 - Jiné: _____
- 13) *Pokud odpověděli ne* – Z jakého důvodu neinvestujete nebo jste investování nikdy nezkusili?
- Nepotřebuji
 - Nemám dostatek volných finančních prostředků
 - Nemám o takové služby zájem
 - Nevím, jak se to dělá a co si vybrat
 - Nerozumím tomu
 - Jiné: _____
- 14) Máte přehled o svých finančních prostředcích, které máte volně k dispozici v tuto chvíli na svém účtu a v hotovosti?
- O přehledu svých peněžních prostředků se nezajímám
 - Stav účtu sleduji na měsíčních bankovních výpisech
 - Stav účtu mě zajímá tehdy, když se chystám k větší úhradě
 - Přesně vím, kolik mám průběžně v peněžence i na účtech

15) Evidujete si nějakým způsobem Vaše příjmy a výdaje nebo jej nějakým způsobem alespoň kontrolujete?

- Nemám přehled o svých financích (své pohyby na účtu nesleduju)
- Zhruba vím, jaké mám příjmy a výdaje, ale nedělám si žádný přehled
- Přesně vím, jaké mám příjmy a výdaje a nějakým způsobem si jej kontroluji (např. přehled v elektronickém bankovníctví)
- Přesně vím, jaké mám příjmy a výdaje, dělám si vlastní přehled a plánuji si svůj rozpočet

16) Jak byste se zachoval/a v situaci, ve které by Vaše výdaje byly vyšší než výdaje?

- Zkusil/a bych něco prodat
- Výdaje bych nezaplátil/a

17) Půjčil/a bych si peníze u banky

- Půjčil/a bych si peníze u kamarádů, rodiny
- Použil/a bych peníze ze své rezervy (např. spořicí účet)
- Zaplatil/a bych účty se zpožděním
- Některé výdaje bych omezil/a, snažil/a bych se výdaje omezit
- Snažil/a bych se více pracovat (např. přesčas) nebo vydělat více peněz, a tak zvýšit své příjmy
- Výdaje bych neomezoval/a

18) Ve Vašem rodinném rozpočtu převažují spíše:

- Příjmy
- Výdaje

19) Pokud by nastala situace, kdy budete čelit nečekanému výdaji ve výši Vašeho měsíčního příjmu, budete schopný takový výdaj pokrýt sám/sama, aniž byste si musel/a půjčit?

- Ano
- Ne

20) Které položky tvoří největší část výdajů Vašeho rozpočtu?

- Bydlení
- Potraviny
- Doprava
- Volný čas
- Půjčky
- Jiné_

21) Víte, jak velká by měla být obecně finanční rezerva?

- 3–6násobek měsíčních výdajů
- 6–10násobek měsíčních výdajů
- 0–3násobek měsíčních výdajů

22) Přemýšlel/a jste nad tím, jakým způsobem budete pokrývat své náklady v důchodovém věku?

- Zatím jsem o tom nepřemýšlel/a
- Neočekávám, že se dožiji důchodu
- Spoléhám na to, že se o mě rodina postará, případně stát
- Náklady budu financovat ze svých nastřádaných prostředků (úspory, penzijní připojištění / důchodové spoření, finanční a nefinanční majetek)
- Pokud to půjde, plánuji pracovat brigádně i v důchodovém věku
- Jiné: _____

23) Jak se zachováte při podpisu smlouvy (smlouva s bankou, smlouva k nemovitosti apod.)?

- Smlouvu podepíšu bez jejího přečtení
- Smlouvu si alespoň trochu před podpisem pročtu
- S podpisem smlouvy počkám, nejprve si ji pročtu a případně ji s někým prodiskutuju

24) Pokud uložíte své peníze na více místech, je méně pravděpodobné, že přijdete o všechny peníze, než když peníze uložíte na jednom místě?

- Je to pravda
- Není to pravda

25) Víte, který z těchto ochranných prvků nepatří bankovkám?

- Vodoznak, proměnlivá barva
- Barevná vlákna, skrytý obrazec
- Magnetický proužek, hologram

26) Víte, která z těchto funkcí, není funkce peněz?

- Uchovatel hodnoty
- Prostředek směny
- Regulační jednotka

27) Z níže uvedených možností vyberte instituci, která vydává bankovky

- Ministerstvo financí České republiky
- Jakákoliv banka, která působí v České republice
- Česká národní banka

28) Vyberte správné tvrzení o debetní a kreditní kartě

- Při platbě debetní kartou mohou platit pouze vlastními penězi, s kreditní kartou mohou platit penězi půjčenými od banky (do sjednaného limitu)
- Při platbě kreditní kartou mohou platit pouze vlastními penězi, s debetní kartou mohou platit penězi půjčenými od banky (do sjednaného limitu)
- Funkce karet jsou stejné

29) U kterých typů spoření vzniká klientovi za určitých podmínek nárok na státní příspěvek?

- Spořicí účet, běžný účet
- Stavební spoření, Doplnkové penzijní spoření
- Termínované vklady

30) Co nepatří do pojištění odpovědnosti?

- Dopravní pojištění, živelná rizika
- Újma na zdraví člověka, Újma na živém zvířeti

31) Termínované vklady slouží k:

- Zúročení finančních prostředků na předem stanovenou dobu, s pevnou úrokovou sazbou po celou dobu trvání
- Zúročení finančních prostředků bez stanovené doby, s pohyblivou úrokovou sazbou
- Zúročení finančních prostředků na předem stanovenou dobu, s pohyblivou úrokovou sazbou během doby trvání

32) Víte, co zahrnuje tzv. investiční trojúhelník?

- Úrok, Riziko, Výnos
- Riziko, Likvidita, Výnos
- Dividenda, Úrok, Likvidita

33) Akcie se řadí mezi:

- Majetkové cenné papíry
- Dluhové cenné papíry

34) Dluhopisy se řadí mezi:

- Majetkové cenné papíry
- Dluhové cenné papíry

35) Česká národní banka vyhláší tyto sazby:

- Lombardní, Diskontní, 2T repo sazba
- Úroková sazba, Mezibankovní úroková sazba

36) Hrubý domácí produkt vyjadřuje:

- Součet finální produkce statků a služeb za určité období, které působily na území státu, bez ohledu na to, kdo tyto statky a služby vytvořil
- Násobek finální produkce statků a služeb za určité období, které působily na území státu, bez ohledu na to, kdo tyto statky a služby vytvořil
- Průměr finální produkce statků a služeb za určité období, které působily na území státu, bez ohledu na to, kdo tyto statky a služby vytvořil

37) Znáte aktuální míru inflace v ČR (k měsíci září)?

- 14–18%
- 6–9 %
- 1–2 %

38) Ukazatel nezaměstnanosti se nazývá:

- Míra nezaměstnanosti
- sazba nezaměstnanosti
- křivka nezaměstnanosti

39) Víte, o který druh nezaměstnanosti se jedná, pokud jedinec změní dobrovolně zaměstnání či dojde k propouštění?

- Sezónní nezaměstnanost
- Frikční nezaměstnanost (dočasná nezaměstnanost)

40) Spotřebitelský úvěr je poskytován, komu a za jakým účelem?

- Soukromým osobám/ domácnostem k uhrazení závazků či k pořízení spotřebního zboží nebo služeb
- Firmám k uhrazení závazků či k pořízení spotřebního zboží nebo služeb
- Soukromým osobám/ domácnostem k pořízení nemovité věci
- Firmám k pořízení nemovité věci

41) Hypoteční úvěr je zajištěn:

- Není ničím zajištěn
- Nemovitou věcí
- Movitou věcí

42) Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

43) Jaký je Váš věk?

- 23-28
- 29-34
- 35-40
- 41-43

44) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Středoškolské vzdělání bez maturity
- Středoškolské vzdělání s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání

45) Místo Vašeho obvyklého pobytu

- Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královehradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Zlínský kraj